

Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání

**ZPRÁVA O PRŮBĚHU A VÝSLEDKÁCH MATURITNÍ
ZKOUŠKY V JARNÍM A PODZIMNÍM ZKUŠEBNÍM
OBDOBÍ ROKU 2013**

Zíka Jiří

Zpracováno s odkazem na ustanovení § 37 odst. b) vyhlášky č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, ve znění pozdějších předpisů

2013

Obsah

1	ÚVOD A VÝCHODISKA	4
1.1	LEGISLATIVNÍ A FORMÁLNÍ VÝCHODISKA MATURITNÍ ZKOUŠKY 2013	4
1.1.1	Legislativní vývoj před rokem 2013 (historie).....	4
1.1.2	Realizované modely maturitní zkoušky:	5
1.2	NÁKLADY NA PŘÍPRAVU REFORMY maturitní zkoušky.....	7
1.3	Nejvýznamnější audity a kontroly	9
1.3.1	Náklady na zajištění konání společné části maturitní zkoušky v roce 2013	10
2	PRŮBĚH ZKOUŠEK JARNÍHO A PODZIMNÍHO ZKUŠEBNÍHO OBDOBÍ MATURITNÍ ZKOUŠKY 2013	11
2.1	JARNÍ ZKUŠEBNÍ OBDOBÍ.....	11
2.2	PODZIMNÍ ZKUŠEBNÍ OBDOBÍ.....	13
2.3	VYHODNOCENÍ PRŮBĚHU ZKOUŠEK A JEHO JEDNOTLIVÉ ASPEKTY ...	14
2.3.1	Ochrana a bezpečnost zkušebního tajemství	14
2.3.2	Zadání zkoušek a jeho kvalita	15
2.3.3	Technologické a organizační zajištění přípravy a průběhu zkoušek a zpracování a vyhodnocení výsledků zkoušek	16
2.3.4	Personální zajištění průběhu zkoušek společné části maturitní zkoušky a hodnocení jejich výsledků.....	18
2.3.5	Uživatelská podpora škol – HELP-DESK CZVV	19
2.3.6	Žádost o přezkoumání průběhu a výsledku zkoušek.....	19
2.4	POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ PODLE ZÁKONA Č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím	22
3	STŘEDOŠKOLSKÉ VZDĚLÁNÍ UKONČENÉ MATURITNÍ ZKOUŠKOU.....	23
3.1	ŽÁCI KONČÍCÍ STŘEDOŠKOLSKÉ STUDIUM SVOJÍ PRVNÍ MATURITNÍ ZKOUŠKOU	23
3.2	ÚČAST NA MATURITNÍM VZDĚLÁVÁNÍ A JEHO SOUVISLOSTI.....	24
3.3	STRUKTURA PŘIHLÁŠENÝCH K MATURITNÍ ZKOUŠCE.....	25
3.3.1	Genderová skladba maturantů	25
3.3.2	Oborová struktura maturantů	25
3.3.3	Regionální pohled	27
3.4	PŘIHLÁŠENÍ, KTEŘÍ NEKONALI ZKOUŠKU V JARNÍM TERMÍNU	28
3.5	PŘIHLÁŠENÍ K MATURITNÍ ZKOUŠCE V PODZIMNÍM ZKUŠEBNÍM OBDOBÍ.....	30
3.6	VOLBA PŘEDMĚTŮ DRUHÉ POVINNÉ ZKOUŠKY SPOLEČNÉ ČÁSTI MATURITNÍ ZKOUŠKY	30
3.6.1	Celkový pohled na volbu matematiky a cizího jazyka.....	30
3.6.2	Genderová podmíněnost volby matematiky.....	31
3.6.3	Volba matematiky optikou oborové struktury	31

3.6.4	Dominantní postavení angličtiny mezi cizími jazyky posiluje	33
4	NEÚSPĚŠNOST U MATURITNÍ ZKOUŠKY	34
4.1	NEÚSPĚŠNOST U MATURITNÍ ZKOUŠKY V JARNÍM ZKUŠEBNÍM OBDOBÍ	34
4.1.1	Souhrnná neúspěšnost u maturitní zkoušky	34
4.1.2	Celková neúspěšnost ve společné a profilové části maturitní zkoušky.....	35
4.1.3	Genderový pohled na celkovou neúspěšnost u maturitní zkoušky.....	35
4.1.4	Oborový pohled na celkovou neúspěšnost u maturitní zkoušky a v jejích částech	37
4.1.5	Neúspěšnost podle formy studia	39
4.1.6	Neúspěšnost v jednotlivých předmětech společné části maturitní zkoušky.....	39
4.2	NEÚSPĚŠNOST PO PODZIMNÍM ZKUŠEBNÍM OBDOBÍ.....	45
4.2.1	Neúspěšnost přihlášených k MZ v roce 2013	45
4.2.2	Neúspěšnost těch, kteří maturitní zkoušku konali.....	45
4.2.3	Neúspěšnost ve společné a profilové části po podzimním zkušebním období ..	46
4.2.4	Neúspěšnost zkoušek konaných v podzimním zkušebním období	48
4.2.5	Bilance neúspěšnosti v jednotlivých předmětech po dvou zkušebních termínech	48
4.3	ABSOLUTNÍ NEÚSPĚŠNOST U MATURITNÍ ZKOUŠKY MATURITNÍHO ROČNÍKU 2011 A 2012	52
4.3.1	Maturitní ročník 2011.....	52
4.3.2	Maturitní ročník 2012.....	53
4.3.3	Fiskální rozměr absolutní neúspěšnosti maturantů	54
5	DOSAŽENÉ VÝSLEDKY V PŘEDMĚTECH SPOLEČNÉ ČÁSTI MATURITNÍ ZKOUŠKY V ROCE 2013	54
5.1	ČESKÝ JAZYK A LITERATURA	54
5.2	MATEMATIKA.....	55
5.3	ANGLICKÝ JAZYK.....	57
5.4	NĚMECKÝ JAZYK.....	59
6	SPECIFICKÁ TÉMATA	60
6.1	DOPAD ZMĚNY ZPŮSOBU HODNOCENÍ PÍSEMNÝCH PRACÍ Z ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY NA VÝSLEDKY MATURITNÍ ZKOUŠKY	60
6.1.1	Východisko.....	60
6.1.2	Dopady na meziroční srovnatelnost podmínek konání maturitní zkoušky z českého jazyka a literatury	62
6.1.3	Závěry.....	62
6.2	VÝRAZNÝ ROZDÍL NÁROČNOSTI ZKOUŠEK Z MATEMATIKY A ANGLICKÉHO JAZYKA A JEHO POTENCIÁLNÍ DŮSLEDKY.....	63
6.3	MASIFIKACE MATURITNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A ABSOLUTNÍ NEÚSPĚŠNOST	65
7	ZÁVĚRY.....	66
7.1	Zásadní zjištění.....	66

7.2	Doporučení – klíčové faktory úspěchu	67
7.2.1	Klíčové faktory úspěchu maturitní zkoušky.....	67
7.2.2	Klíčové faktory úspěchu vzdělávacího systému	68
7.3	Zpětná informační vazba pro střední školy	68
7.4	Reformní maturita a vysoké školy.....	69

1 ÚVOD A VÝCHODISKA

1.1 LEGISLATIVNÍ A FORMÁLNÍ VÝCHODISKA MATURITNÍ ZKOUŠKY 2013

1.1.1 Legislativní vývoj před rokem 2013 (historie)

V roce 2004 byl zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), kodifikován první model reformované maturitní zkoušky.

V letech 2004–2008 probíhala diskuze o změně koncepce maturitní zkoušky, která byla definována v platném znění školského zákona, i o způsobu jejího zajištění. Na základě této diskuze pak zapracovalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) návrh příslušné právní úpravy do školského zákona. Vzhledem k opakovanému posouvání termínů realizace reformované maturitní zkoušky nemohlo MŠMT začít naplňovat přípravnou fázi a omezilo se pouze na přípravné odborné studie.

V roce 2007 již bylo zřejmé, že panuje všeobecná shoda na dalším odložení společné části maturitní zkoušky a na změně koncepce maturitní zkoušky. Zákon č. 217/2007 Sb., kterým se měnil školský zákon, stanovil odklad společné části maturitní zkoušky na rok 2010. Byl tak zajištěn časový prostor k reflexi tehdy probíhající odborné diskuze o konečném pojetí maturitní zkoušky ve školském zákoně.

V roce 2008 byl nastaven model maturitní zkoušky (zákon č. 242/2008 Sb.).

V roce 2009 byla realizace reformovaného modelu maturitní zkoušky politickým rozhodnutím odložena opět o rok, tzn. na rok 2011. K zajištění průběhu maturitní zkoušky vydalo MŠMT vyhlášku č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou (dále jen „vyhláška ke školskému zákonu“).

V roce 2010 bylo dosaženo politické dohody, že se již dále realizace reformované maturitní zkoušky nebude odkládat, MŠMT předložilo vládě ČR zprávu o stavu příprav maturitní zkoušky pro školní rok 2010/2011 a vláda uložila MŠMT dále v realizaci reformované maturitní zkoušky pokračovat.

V roce 2011 byl prodloužen náběhový model maturitní zkoušky do roku 2012.

Pro rok 2013 došlo k další legislativní změně modelu maturitní zkoušky. Novela školského zákona č. 333/2012 Sb. a zákona č. 370/2012 Sb. zasáhla výrazně do mnoha oblastí a procesů maturitní zkoušky. Zákonem provedené změny reflektovala prováděcí vyhláška ke školskému zákonu ve znění č. 371/2012 Sb. účinném k 9. listopadu 2012.

Školský zákon tak prošel většími či menšími úpravami do konce roku 2012 celkem **30krát** zněnímí zákona č. 383/2005 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 158/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 179/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., zákona č. 624/2006 Sb., zákona č. 217/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 343/2007 Sb., zákona č. 58/2008 Sb., zákona č. 126/2008 Sb., zákona č. 189/2008 Sb., zákona č. 242/2008 Sb., zákona č. 243/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 384/2008 Sb., zákona č. 49/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 378/2009 Sb.,

zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 331/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 420/2011 Sb., zákona č. 472/2011 Sb., zákona č. 53/2012 Sb., zákona č. 333/2012 Sb. a zákona č. 370/2012 Sb. Ne všechny novely se naštěstí dotkly samotné maturitní zkoušky.

Vyhláška ke školskému zákonu doznala změn **pětkrát, a to** novelami č. 90/2010 Sb., č. 274/2010 Sb., č. 54/2011 Sb., č. 273/2011 Sb. a č. 371/2012 Sb.

1.1.2 Realizované modely maturitní zkoušky:

1.1.2.1 Model maturitní zkoušky 2011

V roce 2011 proběhlo jarní i podzimní zkušební období reformované maturitní zkoušky. V srpnu 2011 předložil bývalý ministr školství, mládeže a tělovýchovy Josef Dobeš vládě Zprávu o průběhu a výsledcích maturitní zkoušky v jarním zkušebním období roku 2011. Zpráva ve svém závěru konstatuje: „Zahájení reformy maturitní zkoušky v jarním zkušebním období roku 2011 proběhlo úspěšně a bez jakýchkoli větších či vážnějších problémů. V tomto smyslu představuje Česká republika ve srovnání s okolními zeměmi poměrně výraznou výjimku.“ Maturitní zkouška v podzimním zkušebním období roku 2011 proběhla také úspěšně, a to jak na tzv. kmenových školách, kde se konala profilová část maturitní zkoušky a dílčí zkoušky společné části maturitní zkoušky konané ústní formou před zkušební maturitní komisí, tak i na tzv. spádových školách, v nichž se uskutečnily dílčí zkoušky společné části maturitní zkoušky konané formou didaktického testu a formou písemné práce.

Na základě poznatků z obou termínů maturitní zkoušky v roce 2011 byla připravena novela vyhlášky č. 177/2009 Sb., vydaná ve Sbírce zákonů pod číslem 273/2011, účinná k 23. 9. 2011. Model maturitní zkoušky 2012 následně ovlivnily novely školského zákona vydané pod č. 331/2011 Sb. a č. 472/2011 Sb.

1.1.2.2 Základní změny v modelu společné části maturitní zkoušky mezi rokem 2011 a 2012

Zásadní dopad na maturitní zkoušku v roce 2012 měla změna systému hodnocení písemných prací společné části maturitní zkoušky.

Hodnocení písemných prací z českého jazyka a literatury a z cizích jazyků učiteli kmenových škol žáků v roce 2011 ukázalo prokazatelné a velmi časté odchylky od jednotné metodiky hodnocení. Zrušení metody hodnocení dvěma hodnotiteli, k němuž se v rámci úspor nákladů rozhodlo MŠMT v roce 2010, se ukázalo být krokem, který v konečném důsledku znamenal výrazné snížení nezávislosti hodnocení a narušení principu plošné objektivity a zejména srovnatelnosti hodnocení písemných prací a tím i celé maturitní zkoušky.¹

Nákladově nejefektivnějším řešením tohoto problému byl přechod na centrální a plně anonymizované hodnocení písemných prací hodnotiteli hodnotícími písemné práce bez ohledu na obor vzdělání, typ střední školy, kterou žák vystudoval, a osobní sociální vazby.

---

¹ Analýzy a porovnání výsledků hodnocení písemných prací v roce 2011 a 2012 ukázaly, že v roce 2011 hodnotitelé – učitelé kmenových škol žáků – nadhodnotili zejména v českém jazyce a v německém jazyce výkon žáků v průměru o téměř celý jeden klasifikační stupeň.

Druhou významnou změnou v modelu společné části maturitní zkoušky byla změna pořadí zkoušek. Došlo k předřazení písemných částí společné části maturitní zkoušky, tedy didaktických testů a písemných prací, před ústní zkoušky. Toto opatření bylo motivováno zejména snahou poskytnout školám možnost individuálního ukončení maturitní zkoušky a vydávání vysvědčení bez zbytečného odkladu po ukončení ústních zkoušek. Neméně významným důvodem byla pak i skutečnost, že při nastaveném pořadí zkoušek byly pro maturanty k dispozici výsledky didaktických testů k 15. 5. 2012, tedy v termínu předcházejícím většině přijímacích řízení na vysoké školy.

Realizace maturitní zkoušky v jarním zkušebním období roku 2012 připravená podle výše zmíněného modelu vyvolala celou řadu kontroverzních reakcí. V zásadě je lze shrnout pod tři témata: (1) maturitní zkouška je administrativně složitá, (2) maturitní zkouška je drahá, (3) centrální hodnocení písemných prací z českého jazyka a literatury je neobjektivní a plné excesů. I když šlo ve většině případů spíše o nedostatek informací, vyústily následující bouřlivé a silně mediálně eskalované diskuze v zásadní změny modelu pro rok 2013 a léta následující.

1.1.2.3 Základní změny v modelu společné části maturitní zkoušky mezi rokem 2012 a 2013

Základní dopad na maturitní zkoušku v roce 2013 měly: (1) přechod k jedné úrovni obtížnosti zkoušek, (2) omezení rozsahu nepovinných zkoušek, (3) návrat k hodnocení písemných prací z českého jazyka a literatury do škol a (4) zkrácení termínů pro předávání výsledků žákům.

I když důvodů ke zrušení dvou úrovní zkoušky bylo mnoho, jen málo z nich bylo založeno na skutečných racionálních analýzách. Pravdou je, že dvě úrovně povinné zkoušky společné části maturitní zkoušky fakticky vytvořily diskriminační prostředí. Maturanti získávali vysvědčení se stejnou „certifikační“ hodnotou i přesto, že podmínky pro jeho získání byly pro ty, kteří absolvovali zkoušky ve vyšší úrovni, zcela odlišné. Změna v podobě jedné úrovně pro všechny tak zmíněnou diskriminaci z pohledu certifikační funkce maturity odstranila. Současně s tímto pozitivním dopadem však úplná nivelizace obtížnosti, a to i v nepovinných zkouškách, významně oslabil motivální funkci zkoušek. Před maturanty s vysokými osobními ambicemi tak nestojí žádný vyšší cíl. K absolvování jim stačí méně znalostí, a tedy i méně úsilí.

V sortimentu nepovinných zkoušek zůstaly jen zkoušky zahrnuté do portfolia povinných zkoušek společné části maturitní zkoušky (z portfolia nepovinných zkoušek byly odstraněny fyzika, chemie, biologie, občansko-společenskovední základ, dějiny umění a dějepis). Eliminovala se tím původně očekávaná, ale nenaplněná ambice poskytnout širší nabídku možností substitute přijímacích zkoušek na vysoké školy. V tomto smyslu mělo podobný dopad i zrušení zkoušky vyšší obtížnosti.

Na kvalitě a srovnatelnosti centrálního hodnocení písemných prací z českého jazyka se negativně projevila „uspěchanost“ jeho nasazení. Centrum mělo na přípravu a sladění centrálních hodnotitelů, kterých pro český jazyk a literaturu bylo potřeba téměř tisíc, jen pět měsíců. Tato lhůta se ukázala jako nedostatečná pro kalibraci náročnosti hodnocení všech hodnotitelů na takovou míru, aby se žádný z nich neodchýlil od definovaného a procvičovaného standardu. Avšak i přes identifikovaná individuální selhání prokázalo centrální hodnocení nesrovnatelně vyšší objektivitu a srovnatelnost hodnocení, než jakých bylo a je dosahováno v modelu hodnocení učitelů ve školách. Zásadní rozdíly lze najít

zejména v hodnocení prací, které jsou kvalitou blízko pod minimální hranicí úspěšnosti, a v celkovém nastavení náročnosti.

Na zkrácení lhůt pro předávání výsledků měla vliv zejména změna „entity“, ke které se termínový kalendář vztahuje. Pro jarní zkušební období se vazba termínů na školu změnila ve vazbu na třídu a určující termín ukončení ústních zkoušek se změnil na termín zahájení ústních zkoušek. Pro podzimní zkušební období byly termíny vázány přímo na konkrétního žáka.

Všechny uvedené zásadní změny a další úpravy modelu měly významný dopad na procesy maturitní zkoušky a v souvislosti s tím i na technologické zajištění. Pro zdárné zvládnutí tak podstatné modifikace bylo nutné zajistit nezanedbatelné změny v aplikacích i dodavatelských službách.

Přes všechny počáteční potíže s na poslední chvíli provedenou změnou modelu (předmětné zákonné normy nabyly účinnosti až v listopadu 2012) se Centru podařilo nejen procesně a technologicky zajistit jarní i podzimní zkušební období bez významnějších problémů, ale i zásadním způsobem změnit obraz maturitní zkoušky v očích pedagogické obce i zainteresované veřejnosti. Maturitní zkouška se po roce 2013 stala akceptovanou součástí vzdělávací soustavy, respektovaným evaluačním nástrojem hodnocení vědomostí a dovedností v rámci existujícího právního rámce.

1.2 NÁKLADY NA PŘÍPRAVU REFORMY MATURITNÍ ZKOUŠKY

1.3.1 Náklady na přípravu reformy maturitní zkoušky

Náklady na přípravu maturitní zkoušky lze v podstatě datovat od založení samostatné organizace pověřené její přípravou. Od roku 2006 byla přípravou MZ pověřena organizační složka státu (OSS) Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání. K 1. dubnu 2009 došlo k transformaci OSS na příspěvkovou organizaci (PO). Struktura provozních nákladů a investičních výdajů na přípravu maturitní zkoušky za dobu existence OSS je vyčíslena v následující tabulce. CZVV nebyla a ani není určena zřizovací listinou pouze činnost související s přípravou a realizací maturitní zkoušky. Přibližně 20 % provozních nákladů kmenové činnosti je spotřebováváno v rámci ostatních aktivit. Účelové prostředky byly přímo vázány na přípravu MZ, obdobně lze investiční výdaje na pořízení informačního systému MZ IS CERTIS zahrnout v plné výši do výdajů na přípravu MZ, i když tato aplikace byla vyvinuta jako univerzální informační systém různorodých evaluačních projektů (byla použita například pro testování v pátých a devátých třídách).

Náklady a výdaje na přípravu MZ v rámci OSS v tis. Kč

Období	Kmen	Účelové prostředky	Podíl MZ v kmeni (1)	Z toho na přípravu MZ - kmen + účel	Investiční výdaje na MZ
2006	26 337		0,8	21 070	2 332
2007	26 944		0,8	21 555	15 946
2008	28 799	15 615	0,8	38 654	1 500
2009	17 035		0,8	13 628	0
Celkem	82 080	15 615		81 279	19 778

Jako OSS tedy CZVV vynaložilo na přípravu MZ 81 milionů 279 tis. Kč provozních prostředků a 19 milionů 778 tis. Kč investic.

K 1. dubnu 2009 došlo ke změně právní formy CZVV. Zákonem bylo CZVV zřízeno jako příspěvková organizace. Struktura provozních nákladů a investičních výdajů na přípravu maturitní zkoušky za dobu existence PO je vyčíslena v následující tabulce. Ani CZVV v právní formě PO není určena zřizovací listinou pouze činnost související s přípravou a realizací maturitní zkoušky. Přibližně 20 % až 30 % provozních nákladů kmenové činnosti je spotřebováno v rámci ostatních aktivit. I v tomto období byly účelové prostředky přímo vázány na přípravu MZ. Vykázané investiční výdaje souvisí s upgrade IS CERTIS, pořízením tiskové technologie MZ a s úpravami informačních systémů MZ v majetku CZVV v důsledku postupných každoročních změn právního rámce MZ (viz výše).

Náklady a výdaje na přípravu MZ v rámci PO v tis. Kč

Období	Kmen	Účelové prostředky	Podíl MZ v kmeni	Z toho na přípravu MZ - kmen + účel	Investiční výdaje na MZ	ESF PRO.MZ *)
2009	43 503	11 693	0,8	46 495	103 241	41 728
2010	87 783	103 548	0,8	173 774	31 054	152 089
2011	222 988				7 573	47 491
2012	229 354				9 735	58 740
2013	206 000				7 698	7 937
Celkem	789 628	115 241		220 269	159 301	307 985

*) Ve výdajích na realizaci projektu „Příprava podmínek reformované maturitní zkoušky“ (PRO.MZ) nejsou zahrnuty výdaje realizované příjemcem podpory (MŠMT) na správu a řízení projektu a partnerem (NIDV) na školení pedagogických pracovníků pro jednotlivé funkce MZ ve výši cca **5 mil. Kč a 105 mil. Kč**.

Celkem tedy CZVV spotřebovalo na přípravu MZ v období od roku 2006 do roku 2013 301548 tis. Kč z kmenového rozpočtu a účelových prostředků CZVV (81279 + 220269) a 307985 tis. Kč z prostředků ESF. Investiční výdaje na vybudování technologické infrastruktury dosáhly za stejné období výše 179079 tis. Kč. Reálná výše provozních nákladů a výdajů na přípravu MZ za diskutované období tak dosáhla hodnoty 788 milionů 612 tis. Kč.

Z výše uvedených bilancí je zřejmé, že rozhodující část přípravy reformy maturitní zkoušky byla realizována v rámci projektu ESF operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost s názvem „Příprava podmínek reformované maturitní zkoušky“ (registrační číslo projektu CZ.1.07/4.1.00/06.0017). Doba realizace projektu byla stanovena na období od 1. 4. 2009 do 31. 12. 2012. Příjemcem podpory ve výši 414 mil. Kč bylo MŠMT. Podstatnou změnou schválenou 20. 11. 2012 bylo období realizace prodlouženo do 31. 3. 2013. Ke dni ukončení projektu byly CZVV realizovány činnosti v objemu 307 milionů 985tis. Kč, tj. 94,3 % celkového rozpočtu projektu pro CZVV.

Náklady realizace MZ v letech 2011, 2012 a 2013 v tis. Kč

Období	Kmen	Z toho MZ
2011	222 988	178 390
2012	229 354	195 883
2013	206 000	160 170
Celkem	658 342	534 443

Zvýšení nákladů na MZ v roce 2012 lze přičíst zejména přípravě a realizaci významných změn modelu (viz výše). Naopak pokles v roce 2013 je převážně výsledkem omezení portfolia zkoušek, stabilizace modelu a postupné racionalizace procesů. I pro rok 2014 lze z obdobných důvodů prognózovat další pokles nákladů, nedojde-li znovu k zásahům do právního rámce zkoušek.

1.3 NEJVÝZNAMNĚJŠÍ AUDITY A KONTROLY

V průběhu roku 2013 proběhly v CZVV následující audity a kontroly:

číslo kontr.	název externí kontroly	kdo externí kontrolu prováděl	výsledek (nálezy) externí kontroly	přijatá opatření vedoucí k odstranění zjištěných závad	zhodnocení plnění přijatých opatření vedoucích k odstranění zjištěných závad
sl. 1	sl. 2	sl. 3	sl. 4	sl. 5	sl. 6
MF-57179/2013/52	Audit operace OPVK/2013/O/048	Ministerstvo financí	1 - Nedoložení formulářů cestovních příkazů (2 163 741,99 Kč)	Byly doloženy faktury a prezenční listiny za ubytování a stravu a smlouvy s externisty, které podmiňují vyplacení odměny účastí na jednotlivých školeních (hromadných akcích). Postup byl předem projednán s odborem CERA.	Projekt ukončen k 31.3.2013.
MF-57179/2013/52	Audit operace OPVK/2013/O/048	Ministerstvo financí	2 - Nehospodárné vyplacení osobních příplatků (690 491,36 Kč)	Projekt ukončen, bude rozhodovat FÚ ve věci dalšího postupu.	Projekt ukončen k 31.3.2013.
MF-57179/2013/52	Audit operace OPVK/2013/O/048	Ministerstvo financí	3 - Neoprávněné vyplacení příplatků za vedení (2 632,50 Kč)	Projekt ukončen, bude rozhodovat FÚ ve věci dalšího postupu.	Projekt ukončen k 31.3.2013.
MF-57179/2013/52	Audit operace OPVK/2013/O/048	Ministerstvo financí	6 - Chybný výpočet cestovních náhrad (3 322,69 Kč)	Chyba byla zjištěna ještě před kontrolou PAS a prostředky vráceny na projektový účet.	Projekt ukončen k 31.3.2013.
MF-57179/2013/52	Audit operace OPVK/2013/O/048	Ministerstvo financí	7 - Proplacení nedoložených odpracovaných hodin (3 600 Kč)		Projekt ukončen k 31.3.2013.
MF-57179/2013/52	Audit operace OPVK/2013/O/048	Ministerstvo financí	8 - Chybný výpočet zahraničních cestovních náhrad (808,14 Kč)	Před kontrolou PAS bylo opraveno v následujících MZ.	Projekt ukončen k 31.3.2013.
MF-57179/2013/52	Audit operace OPVK/2013/O/048	Ministerstvo financí	9 - Chybný výpočet Náhrad "Per diems" (883,95 Kč)	Před kontrolou PAS bylo opraveno v následujících MZ.	Projekt ukončen k 31.3.2013.

číslo kontr.	název externí kontroly	kdo externí kontrolu prováděl	výsledek (nálezy) externí kontroly	přijatá opatření vedoucí k odstranění zjištěných závad	zhodnocení plnění přijatých opatření vedoucích k odstranění zjištěných závad
Zpráva ze dne 22.5.2013	Zpráva nezávislého auditora o ověření projektu: " Příprava podmínek reformované MZ" za období od 1.4.2009 do 31.3.2013, Reg. č. CZ 1.07/4.1.00/06.0017	BDO Audit s.r.o.	S výhradou (nezpůsobilé výdaje dle zprávy EK a PAS) příjemce dodržel ve všech významných ohledech podmínky OPVK.	Projekt ukončen.	Projekt ukončen k 31.3.2013.

1.3.1 Náklady na zajištění konání společné části maturitní zkoušky v roce 2013

Předpokládané roční provozní náklady na centrální zajištění obou termínů konání společné části maturitní zkoušky (jarního a podzimního zkušební období roku 2013) byly rozpočtovány na 171 mil. Kč. Skutečná struktura čerpání je uvedena v následující tabulce. Dominantní složkou nákladů jsou náklady na technologickou infrastrukturu – něco přes 53 %. Zhruba 60 % těchto nákladů představuje časově rozložená cena služby kryjící dodávku a správu 1 400 tzv. datových digitalizačních terminálů (poskytnutých školám pro tisk a digitalizaci dokumentů maturitní zkoušky) a na ně navazujících technologií zpracování digitalizovaných dat. Zbytek nákladů představují náklady komunikačních služeb, technologií tisku a správa a rozvoj informačního systému maturitní zkoušky, včetně správy zákonem stanoveného registru žáků a výsledků zkoušek a registru pedagogických pracovníků. Zhruba 8 % tvoří výdaje na externí personální infrastrukturu a částečné krytí činnosti spádových škol v podzimním zkušebním období, 9 % jsou náklady tisku a distribuce a cca 23 % tvoří platy, OON a související odvody. Při realizaci cca 220 tis. zkoušek a cca 460 tis. dílčích zkoušek činí průměrné náklady na jednu zkoušku zhruba 730 Kč a na jednu dílčí zkoušku zhruba 350 Kč.

Předpokládaná skutečnost 2013	tis. Kč	%
Maturitní zkouška 2013 celkem	161.545	100
Náklady externí personální infrastruktury (hodnotitelé, komisaři, posuzovatelé úloh, autoři)	13.244	8,27
Náklady spádových škol	3.058	1,91
Výroba a distribuce zkušební dokumentace	15.947	9,1
Technologická infrastruktura	85.460	53,36
Platy a OON + související odvody	36.763	22,95
Materiál, cestovné, poštovné a ostatní služby	7.073	4,42

2 PRŮBĚH ZKOUŠEK JARNÍHO A PODZIMNÍHO ZKUŠEBNÍHO OBDOBÍ MATURITNÍ ZKOUŠKY 2013

2.1 JARNÍ ZKUŠEBNÍ OBDOBÍ

Maturitní zkoušky v jarním zkušebním období proběhly ve školách v následujících termínech:

- zkoušky profilové části maturitní zkoušky 1. dubna – 10. června;
- ústní dílčí zkoušky společné části maturitní zkoušky 16. května – 10. června;
- písemné zkoušky a dílčí zkoušky společné části maturitní zkoušky 2. – 9. května.

Bloku písemných zkoušek společné části předcházela distribuce zkušební dokumentace zkoušek (1 434 bezpečnostních přepravek) do 1 190 škol (1 308 zkušebních míst), která proběhla ve dnech 23. – 26. dubna. Výroba, kompletace a balení dvou sad zkušební dokumentace písemných zkoušek společné části probíhaly od počátku ledna do 22. dubna.

Příprava centrálního zadání ústních zkoušek z cizích jazyků byla dokončena 30. dubna. Zadání byla školám uvolňována k elektronickému generování pracovních listů vždy 7 až 10 dnů před zahájením ústní zkoušky v příslušné škole. Příprava zadání ústních zkoušek z českého jazyka a literatury probíhala v jednotlivých školách dle metodiky stanovené CZVV.

Průběžně po ukončování jednotlivých dílčích zkoušek písemné části společné části maturitní zkoušky probíhaly následující procesy:

- (1) digitalizace/pořízení dat a výsledků zkoušek a jejich elektronická distribuce do CZVV (proces probíhal bezprostředně po ukončení jednotlivých zkoušek);
- (2) centrální vyhodnocení písemných prací z cizích jazyků (celkem bylo hodnoceno 50,61 tis. písemných prací, z toho 42,69 tis. z anglického jazyka, 5,95 tis. z německého jazyka a zbytek z jazyků francouzského, ruského a španělského). Hodnocení prováděli tzv. centrální hodnotitelé kalibrovaní na srovnatelné hodnocení CZVV. Hodnocení probíhalo přísně anonymně (žádný hodnotitel neznal ani jméno, ani školu žáka, jehož písemnou práci hodnotil). Organizace hodnocení byla koncipována jako tříúrovňová. Hodnotitelé byli koordinováni v tzv. týmech hodnotitelů (max. po 20 hodnotitelích pod vedením vedoucího týmu hodnotitelů) a tyto týmy pak vedoucím hodnocení předmětu. Úkolem vedoucích týmů hodnotitelů bylo zejména dbát na dodržování stanovených metodik, kontrolovat stabilitu náročnosti hodnocení v rámci skupiny a upozorňovat hodnotitele na odchylky od definovaných standardů. Každé písemné práci byl přiřazen termín ohodnocení, a to tak, aby škola výsledek obdržela nejpozději v den zahájení ústních zkoušek v dané třídě.
- (3) hodnocení otevřených testových úloh (345 externími posuzovateli bylo v období od 3. do 14. května provedeno 1,966 mil. hodnocení – každá otevřená úloha je hodnocena dvěma nezávislými posuzovateli); hodnocení probíhalo vždy bezprostředně po ukončení příslušné zkoušky nebo dílčí zkoušky;
- (4) zpětná (ex-post) validace testových úloh a zadání zkoušek a ověření způsobilosti testů – cílem tohoto procesu bylo ověření způsobilosti každé z úloh použitých v maturitních testech a případné vyloučení potenciálně defektní úlohy z výsledného zpracování výsledků; proces probíhal bezprostředně poté, kdy byly předběžně vyhodnoceny výsledky příslušného testu;
- (5) generování maturitního vysvědčení – probíhalo průběžně, vždy do dvou dnů po ukončení ústní zkoušky ve škole; protokoly o výsledcích společné části maturitní zkoušky, obsahující údaje o percentilovém umístění žáka, byly generovány a uvolněny školám až

po zpracování výsledků všech zkoušek; jejich elektronická distribuce do škol proběhla 15. června;

- (6) vyřízení žádostí o přezkoumání průběhu a výsledků maturitních zkoušek – Maturitní zkouška v jarním zkušebním období roku 2013 se konala na 1 190 školách. Počet žáků, kteří se k maturitní zkoušce v prosinci 2012 přihlásili, činil 99 860, z toho v řádném termínu 91 324, v opravném a náhradním termínu 8 539. V rámci písemných zkoušek společné části maturitní zkoušky bylo administrováno ve středních školách více než 31,8 tis. zkoušek nebo dílčích zkoušek (administrací se rozumí realizace zkoušky v učebně). To představovalo celkem 187,5 tis. didaktických testů a 148,3 tis. písemných prací. V rámci společné části bylo v jarním zkušebním období realizováno celkem 484,1tis. zkoušek a dílčích zkoušek (didaktické testy, písemné práce a ústní zkoušky), z toho 482,2tis. povinných

K zajištění zkoušek formou didaktických testů bylo pro jarní zkušební období připraveno celkem 21 didaktických testů a dalších 91 jejich mutací pro jednotlivé typy přiznaného uzpůsobení podmínek pro konání maturitní zkoušky, resp. jazykových mutací pro žáky škol s polským vyučovacím jazykem. V následující tabulce jsou zobrazeny podrobnější údaje.

MZ CELKEM		MZ 2011 JARO	2012 JARO			2013 JARO		
		ŘÁDNÝ TERMÍN	ŘÁDNÝ	OPRAVNÝ/ NÁHRADNÍ	CELKEM	ŘÁDNÝ	OPRAVNÝ/ NÁHRADNÍ	CELKEM
POČET	NEUSPĚLI	17068	18466	4117	22583	16066	4608	20674
	USPĚLI	71305	67355	4366	71721	64928	3829	68757
	NEKONALI	10387	10044	139	10183	10330	102	10432
	KONALI	88373	85821	8483	94304	80994	8437	89431
	PŘIHLÁŠENÍ CELKEM	98760	95865	8622	104487	91324	8539	99863
%	NEUSPĚLI	17,3	19,3	47,7	21,6	17,6	54,0	20,7
	USPĚLI	72,2	70,3	50,6	68,6	71,1	44,8	68,9
	NEKONALI	10,5	10,5	1,6	9,7	11,3	1,2	10,4
	HRUBÁ NEÚSPĚŠNOST	27,8	29,7	49,4	31,4	28,9	55,2	31,1
	ČISTÁ NÚSPĚŠNOST	19,3	21,5	48,5	23,9	19,8	54,6	23,1

Na centrálním zajištění písemných zkoušek společné části maturitní zkoušky ve školách se podílelo 1 323 školních maturitních komisařů, 389 centrálních hodnotitelů písemných prací z cizích jazyků a 345 raterů (posuzovatelů otevřených úloh).

2.2 PODZIMNÍ ZKUŠEBNÍ OBDOBÍ

Maturitní zkoušky v podzimním zkušebním období proběhly ve školách v následujících termínech:

- zkoušky profilové části maturitní zkoušky 2. – 20. září;
- ústní dílčí zkoušky společné části maturitní zkoušky 11. – 20. září;
- písemné zkoušky a dílčí zkoušky společné části maturitní zkoušky 2. – 5. září.

Bloku písemných zkoušek společné části předcházela distribuce zkušební dokumentace zkoušek do 195 spádových škol, kde se písemné zkoušky konaly. Distribuce zkušební dokumentace proběhla v jednom dni, a to 29. srpna. Výroba, kompletace a balení dvou sad zkušební dokumentace písemných zkoušek společné části se uskutečnily v průběhu srpna.

Příprava centrálního zadání ústních zkoušek z cizích jazyků byla dokončena 31. srpna. Proces elektronického generování zadání zkoušek byl školám zpřístupněn vždy nejpozději 7 až 10 dnů před zahájením ústní zkoušky v příslušné škole.

Po bloku písemných zkoušek společné části maturitní zkoušky proběhly následující procesy:

- (1) digitalizace/pořízení dat a výsledků zkoušek a jejich elektronická distribuce do CZVV (proces probíhal bezprostředně po ukončení jednotlivých zkoušek a dílčích zkoušek);
- (2) vyhodnocení písemných prací centrálními hodnotiteli probíhalo průběžně tak, aby výsledky byly školám uvolněny nejpozději do tří dnů od okamžiku, kdy byla do CZVV doručena data (u žáků, kteří nekonali didaktický test či ústní zkoušku), nebo nejpozději do tří dnů po skončení ústní zkoušky ve škole. Celkem 4,2 tis. prací z pěti cizích jazyků hodnotilo 82 centrálních hodnotitelů.
- (3) vyhodnocení otevřených testových úloh bylo provedeno 75 externími posuzovateli otevřených úloh (ratery) CZVV. V období od 3. do 9. září bylo realizováno 327,8 tis. hodnocení.
- (4) zpětná (ex-post) validace testových úloh a zadání zkoušek a ověření způsobilosti testů – cílem tohoto procesu bylo ověření způsobilosti každé z úloh použitých v maturitních testech a případné vyloučení potenciálně defektní úlohy z výsledného zpracování výsledků; proces probíhal bezprostředně poté, kdy byly předběžně vyhodnoceny výsledky příslušného testu;
- (5) generování maturitního vysvědčení probíhalo průběžně, vždy do dvou dnů po ukončení ústní zkoušky ve škole nebo do tří dnů po předání dat školou do CZVV u žáků, kteří konali pouze zkoušky profilové části a/nebo písemné práce, protokoly o výsledcích společné části maturitní zkoušky byly generovány a uvolněny pro školy po ukončení hodnocení písemných prací a didaktických testů souběžně s maturitními vysvědčeními;
- (6) vyřízení žádostí o přezkoumání průběhu a výsledků maturitních zkoušek. Žáci měli možnost do 20 dnů ode dne ukončení období konání zkoušek nebo dílčích zkoušek podat na MŠMT žádost o přezkoumání výsledků didaktických testů a ve stejné lhůtě na krajské úřady nebo magistrát o přezkoumání průběhu a výsledků zkoušek písemných, ústních a profilových. MŠMT, krajský úřad či magistrát měly na vyřízení žádosti 30 dnů ode dne jejího převzetí.

Písemná část maturitní zkoušky v podzimním zkušebním období roku 2013 proběhla ve 195 tzv. spádových školách. Ke zkouškám společné části MZ se přihlásilo celkem 20 661 žáků. Dílčí zkoušky konané ústní formou před zkušební maturitní komisí konali žáci

ve svých „kmenových“ školách. Celkový přehled o počtech žáků skládajících povinné zkoušky podává níže uvedená tabulka.

MZ 2013 PODZIM POVINNÉ ZKOUŠKY		KOMPLEXNÍ ZKOUŠKA						
		PŘIHLÁŠENÍ	KONALI	NEUSPĚLI	USPĚLI	NEKONALI	ČISTÁ NEÚSPĚŠNOST (%)	% SKÓR *)
ČESKÝ JAZYK	CELKEM	11567	9560	2390	7170	2007	25,0	56,9
	ŘÁDNÝ	5924	4136	1265	2871	1788	30,6	56,3
	OPRAVNÝ	5359	5183	1079	4104	176	20,8	57,1
	NÁHRADNÍ	284	241	46	195	43	19,1	64,0
2. POVINNÁ ZKOUŠKA	CELKEM	17500	15167	6520	8647	2333	43,0	-
	ŘÁDNÝ	5920	4135	1631	2504	1785	39,4	-
	OPRAVNÝ	11261	10753	4810	5943	508	44,7	-
	NÁHRADNÍ	319	279	79	200	40	28,3	-
Z toho MATEMATIKA	CELKEM	9695	8583	4530	4053	1112	52,8	33,8
	ŘÁDNÝ	2480	1686	909	777	794	53,9	34,3
	OPRAVNÝ	7118	6815	3582	3233	303	52,6	33,6
	NÁHRADNÍ	97	82	39	43	15	47,6	41,2
Z toho: CIZÍ JAZYK	CELKEM	7805	6584	1990	4594	1221	30,2	-
	ŘÁDNÝ	3440	2449	722	1727	991	29,5	-
	OPRAVNÝ	4143	3938	1228	2710	205	31,2	-
	NÁHRADNÍ	222	197	40	157	25	20,3	-

*) průměrná úspěšnost žáků, kteří zkoušku konali; v rámci druhé povinné zkoušky a cizího jazyka není % SKÓR uveden, vzhledem k heterogenitě zkoušek by nedával dobrý smysl.

Na centrálním zajištění písemných zkoušek společné části maturitní zkoušky ve spádových školách se podílelo 196 školních maturitních komisařů, 82 centrálních hodnotitelů písemných prací z cizích jazyků a 75 raterů (posuzovatelů otevřených úloh). V rámci písemných zkoušek společné části maturitní zkoušky bylo ve spádových školách realizováno více než 4,1 tis. administrací zkoušek v učebnách. To představovalo celkem 22,5 tis. didaktických testů a 13,4 tis. písemných prací. V rámci společné části bylo v podzimním zkušebním období realizováno celkem 50,3 tis. zkoušek a dílčích zkoušek (didaktické testy, písemné práce a ústní zkoušky), z toho 50,2 tisíce povinných.

2.3 VYHODNOCENÍ PRŮBĚHU ZKOUŠEK A JEHO JEDNOTLIVÉ ASPEKTY

2.3.1 Ochrana a bezpečnost zkušebního tajemství

Ochrana informace veřejně nepřístupné, tedy zejména zadání zkoušek, před prozračením je klíčovým požadavkem zajištění objektivit zkoušek. Tomu byla přizpůsobena procesní architektura logistického, technologického i bezpečnostního modelu maturitní zkoušky i postupy a metodiky pro výkon funkcí všech orgánů maturitní zkoušky.

Všechny procesy přípravy a průběhu zkoušek ve školách v jarním i podzimním zkušebním období proběhly bez jediného bezpečnostního incidentu. Monitorovací bezpečnostní systémy nezaznamenaly žádný vážný incident ani zvýšené riziko jeho vzniku, a nebylo proto třeba realizovat žádný z připravených krizových scénářů.

CZVV i ředitelé a pedagogičtí pracovníci škol prokázali při ochraně informací veřejně nepřístupných vysokou míru odpovědnosti.

2.3.2 Zadání zkoušek a jeho kvalita

Kvalitě a relevanci zadání didaktických testů, písemných prací i dílčích ústních zkoušek z cizích jazyků byla v průběhu přípravy zadání věnována ze strany CZVV maximální pozornost. Systém řízení kvality zadání zkoušek je ověřován zpětnou validací úloh a zadání zkoušek a ověřením způsobilosti didaktických testů. Validace probíhá bezprostředně po prvním vyhodnocení písemných zkoušek. Validační komise jsou jmenovány ředitelem CZVV a řídí se interní směrnicí CZVV. Výroky validační komise potvrzuje svým rozhodnutím ředitel CZVV. Validační komise vydává následující výroky a ředitel CZVV o nich rozhoduje:

(1) K validitě úloh

- A. „Na základě komplexního posouzení klasifikované úlohy **neshledává komise důvod zařadit úlohu do kategorie defektních úloh** a nedoporučuje přijímat v rámci zpracování výsledků k této úloze žádná nápravná opatření.“
- B. „Na základě komplexního posouzení klasifikované úlohy **neshledává komise důvod zařadit úlohu do kategorie defektních úloh**. Doporučuje však přijmout nápravná opatření v podobě **úpravy klíče správných řešení**. Klíč správných řešení doporučuje komise upravit následovně: ...“
- C. „Na základě komplexního posouzení klasifikované úlohy komise **shledává důvodným její zařazení do kategorie defektních úloh** a doporučuje přijmout v rámci zpracování výsledků k této úloze následující nápravné opatření:
- C1 Všem žákům, kteří test konali, bude do souhrnného výsledku testu započítán maximální počet bodů dosažitelný správným řešením úlohy.“
- C2 Všem žákům, kteří uvedli jakékoli řešení úlohy, bude do souhrnného výsledku započítán maximální počet bodů dosažitelný správným řešením úlohy.“
- C3 Všem žákům, kteří zvolili jako správné řešení alternativy ..., bude do souhrnného výsledku testu započítán maximální počet bodů dosažitelný správným řešením úlohy.“

(2) K souladu úloh s Katalogem požadavků zkoušek

Varianta 1: u žádné z úloh nebyl identifikován nesoulad s Katalogem

- „Komise doporučuje řediteli Centra potvrdit soulad předmětného didaktického testu pro ... zkušební období maturitní zkoušky ve školním roce ...“ s Katalogem;

Varianta 2: alespoň u jedné úlohy byl konstatován nesoulad s Katalogem

- „Komise doporučuje řediteli Centra potvrdit soulad didaktického testu ze zkušební předmětu ... pro ... zkušební období maturitní zkoušky ve školním roce ... s Katalogem za podmínky, že v případě úloh(y) č. ... budou provedena nápravná opatření ve smyslu Stanoviska Komise.“

2.3.2.1 Jarní zkušební období

V jarním zkušebním období byla hodnocena způsobilost 9 testů a dvou desítek testových mutací s následujícím výsledkem:

- (1) Všechny testy použité pro maturitní zkoušky v jarním zkušebním období roku 2013 jsou plně způsobilé.
- (2) V případě 1 testové úlohy bylo rozhodnuto o tom, že úloha vyžaduje odlišný zápočet výsledků žáka, a to:
  - a) 1 úloha v testu z českého jazyka a literatury.

V případě uvedené úlohy došlo k jejímu vyřazení z hodnocení a všem žákům byl za ni přiznán plný počet bodů.

2.3.2.2 Podzimní zkušební období

V podzimním zkušebním období byla hodnocena způsobilost 21 testů a dalších 96 testových mutací s následujícím výsledkem:

- (1) Všechny testy a jejich mutace použité pro maturitní zkoušky v podzimním zkušebním období roku 2013 jsou plně způsobilé.
- (3) V případě 2 testových úloh bylo rozhodnuto o tom, že úloha vyžaduje odlišný zápočet výsledků žáka, a to:
  - b) 1 úloha v testu z českého jazyka a literatury;
  - c) 1 úloha v testu z anglického jazyka v úpravě pro neslyšící.

V případě obou uvedených úloh došlo k jejich vyřazení z hodnocení a všem žákům byl za ně přiznán plný počet bodů.

2.3.3 Technologické a organizační zajištění přípravy a průběhu zkoušek a zpracování a vyhodnocení výsledků zkoušek

2.3.3.1 Výroba zkušební dokumentace

V důsledku úpravy termínů realizace písemných částí společné části maturitní zkoušky a posunu přihlašování k jarnímu termínu maturitní zkoušky v roce 2012 se zkrátila doba na realizaci výroby a distribuce zadání o více než jeden a půl měsíce. Stejně jako v roce 2012 se i v roce 2013 podařilo zařazením vícesměnného provozu a dodatečnými technologickými úpravami v požadovaném termínu tisk, balení i distribuci zvládnout. Znovu se potvrdilo, že míra spolehlivosti výrobní technologie a organizačního modelu distribuce jsou na takové úrovni, že nebyly a nejsou zdrojem žádných organizačních či bezpečnostních incidentů.

2.3.3.2 Distribuce zkušební dokumentace do zkušebních míst, její předání škole

Fyzická distribuce zkušební dokumentace písemných zkoušek proběhla v jarním i podzimním zkušebním období bez jakéhokoli bezpečnostního či organizačního incidentu a přesně dle distribučního schématu. Elektronická distribuce centrálních zadání ústních dílčích zkoušek z cizího jazyka proběhla bez jakýchkoli vážných problémů, automatický náhodný generátor pracovních listů z cizích jazyků nevykázal v průběhu přípravy pracovních listů žádné provozní závady.

2.3.3.3 Generování a tisk adresných dokumentů ve školách

Centrální informační systém kromě jiného zajišťoval generování adresných dokumentů k zajištění ústních i písemných zkoušek společné části maturitní zkoušky ve školách. Z hlediska spolehlivosti technologického zajištění systém nevykázal žádné provozní závady.

2.3.3.4 Hodnocení písemných prací

Hodnocení písemných prací proběhlo v jarním i podzimním zkušebním období z hlediska termínového, logistického a administrativního bez výraznějších problémů. U hodnocení písemných prací z cizích jazyků bylo díky využití tzv. centrálního hodnocení dosaženo vysoké míry nezávislosti a srovnatelnosti. Hodnocení písemných prací z českého jazyka a literatury se úpravou zákona a vyhlášky posunulo zpět do škol. Bohužel se díky této úpravě znovu vrátil do hodnocení silný prvek „závislosti“. Stejně jako v roce 2011 vykazovalo hodnocení známky výrazného zvýhodňování žáků, zvláště u prací těsně pod minimální hranici úspěšnosti, které byly často neobjektivně nadhodnoceny tak, aby žák uspěl. Současně se objevila deformace hodnocení spočívající ve zvýhodňování velmi dobrých a výborných žáků u hodnotitelů na gymnáziích (hodnotitelé přidělovali těmto úspěšným žákům vyšší bodové hodnocení, než tak činil centrální hodnotitel při srovnávacím hodnocení).

2.3.3.5 Zadání, průběh a hodnocení ústních dílčích zkoušek

Školy se se zajištěním ústních dílčích zkoušek vyrovnaly po organizační a administrativní stránce bez výraznějších problémů.

Na základě podnětů škol došlo pro rok 2014 k drobné úpravě v dokumentaci ústních zkoušek. Záznamy o hodnocení byly připraveny jako adresně generovatelné (formuláře obsahovaly potřebné identifikační údaje).

Část hodnocení ústních zkoušek byla zatížena problémy se sníženou nezávislostí hodnocení, stejně jako u písemných prací z českého jazyka.

2.3.3.6 Digitalizace zkušební dokumentace ve školách a elektronická distribuce dat do CZVV

Digitalizační technologie (terminálová pracoviště centrálního informačního systému) i přenos dat mezi zkušebním místem a CZVV se znovu ukázaly jako stabilní a v podstatě bezproblémový prvek informačního systému maturitní zkoušky. Drobnými úpravami v parametrech technologických prvků a díky nabytým zkušenostem odpovědných pracovníků škol a kvalitní podpoře dodavatele služeb se podařilo dosáhnout vysoké kvality přenosu dat a omezit technologické chyby na minimum.

2.3.3.7 Hodnocení otevřených úloh didaktických testů

V jarním zkušebním období bylo prostřednictvím elektronického systému validace vyhodnoceno celkem 0,983 mil. otevřených testových úloh, v podzimním zkušebním období pak 163,9 tis. úloh. Spolehlivost manuálního hodnocení je založena zejména na tom, že každá otevřená úloha je hodnocena dvěma hodnotiteli (ratery) a v případě neshody rozhoduje o výsledném hodnocení rozhodčí hodnotitel.

2.3.3.8 Kontrola a zpracování výsledků zkoušek

Vzhledem ke zkušenostem z realizovaných MZ v letech 2011 a 2012 byla přijata další opatření, jejichž cílem bylo dále omezit výskyt chyb způsobených lidským faktorem a výrazně zvýšit účinnost automatických kontrol. Tato opatření se týkala především procesů digitalizace dokumentů ve školách a systému „rozpoznávání“ zápisů volby žáka v záznamových arších. Výsledkem bylo další výrazné snížení reskenů (opakovaných digitalizací záznamových archů či ostatních digitalizovaných dokumentů) na základě chyb zachycených až ve stádiu jejich zpracování v informačním systému (kontrolní mechanizmy digitalizačních terminálů odhalily většinu chyb obsluhy a vad dokumentů), snížení počtu dokumentů distribuovaných validační procedurou k dodatečné ruční validaci a 100% úspěšnost rozpoznání správného či chybného označení volby v záznamových arších (v rámci procesů odvolání nebyla identifikována žádná chyba automatického hodnocení didaktických testů).

Centrální systém zpracování a vyhodnocení výsledků zkoušek pracoval bezchybně a zvládal digitalizaci i vlastní vyhodnocení v reálném čase, bez prodlevy.

2.3.3.9 Generování a tisk maturitních vysvědčení a protokolů o výsledcích společné části maturitní zkoušky

Maturitní vysvědčení a protokoly o výsledcích společné části maturitní zkoušky byly generovány v termínech stanovených vyhláškou.

2.3.3.10 Centrální informační systém a správa registrů a datových struktur

Technologická infrastruktura zajišťující správu registrů, zpracování dat, hodnocení výsledků zkoušek, kontrolní procesy datových vstupů a výstupů a generování procesních a výstupních dokumentů (IS CERTIS) fungovala po celou dobu konání zkoušek bez provozních problémů.

Díky kvalitní spolupráci řídicího a dohledového centra a škol se podařilo výrazně stabilizovat datovou korektnost záznamů centrálních registrů.

Znovu se však ukázalo, že bude nutné upravit uživatelský interface systému – zvýšit intuitivnost ovládání a uživatelský komfort. CZVV s nutností realizace této úpravy počítalo v rámci přípravy rozpočtu pro rok 2014.

2.3.4 Personální zajištění průběhu zkoušek společné části maturitní zkoušky a hodnocení jejich výsledků

Zajištění konání písemných zkoušek **maturitními komisaři** v 1 309 zkušebních místech v jarním a 195 místech v podzimním zkušebním období proběhlo bez jakéhokoli vážnějšího organizačního či bezpečnostního incidentu. Pouze v jednom případě bylo nutné nařídit opakování zkoušky v mimořádném termínu, nikoli však v důsledku pochybení komisaře.

Hodnocení písemných prací se podařilo zvládnout ve stanovených termínech.

Zadavatelé písemných zkoušek provedli v jarním a podzimním zkušebním období celkem 35,9 administrací zkoušek. Analýza výsledků a zkušenosti z přezkumných řízení ukázaly, že v několika případech, stejně jako v letech předešlých, došlo ze strany zadavatelů k porušení metodiky zadávání zkoušky. V jednom případě vedlo pochybení ke vzniku organizačního

incidentu takového dopadu, že bylo nutné nařídit opakování zkoušky v mimořádném termínu. Ani v jednom z těchto případů se nejednalo o bezpečnostní incident.

Z pohledu zajištění podmínek pro realizaci zkoušek ze strany **ředitelů škol, resp. jimi pověřených řídicích pracovníků škol** lze konstatovat, že se velmi pozitivně projevily zkušenosti z let 2011 a 2012. Zajištění maturitní zkoušky školami lze hodnotit velmi pozitivně. Pokud došlo k nesrovnalostem, bylo to zpravidla díky nedostatečnému zvládnutí dodatečných legislativních změn. V této oblasti zajištění maturitní zkoušky hraje stabilita právního rámce jednu z nejdůležitějších rolí.

Velmi důležitou roli v posílení kvality zvládnutí procesů maturitní zkoušky ve škole hrají tzv. konzultační semináře, které CZVV připravuje každoročně ve spolupráci s NIDV (Národní ústav dalšího vzdělávání) pro rozhodující funkce (role) maturitní zkoušky.

2.3.5 Uživatelská podpora škol – HELP-DESK CZVV

Uživatelská podpora škol při zajištění společné části maturitní zkoušky probíhala efektivně a bez výraznějších problémů. Zásluhu na tom mají čtyři základní faktory:

- (1) pedagogičtí pracovníci zajišťující maturitní zkoušku ve školách byli ve srovnání s předešlými ročníky maturity mnohem zkušenější;
- (2) technologická infrastruktura pro pořízení a zpracování výsledků zkoušek fungovala bez výraznějších pochybení a zkušenosti pracovníků s její obsluhou ve školách byly v porovnání s rokem 2011 a 2012 znovu prokazatelně vyšší;
- (3) informační podpora škol a pracovníků zajišťujících konání maturitní zkoušky byla na základě zhodnocení zkušeností let 2011 a 2012 efektivnější;
- (4) uživatelská podpora dodavatelů technologických služeb i pracovníků HELP-DESKu CZVV efektivně zúročila zkušenosti s podporou škol v letech 2011 a 2012 a byla znovu kvalitnější.

2.3.6 Žádost o přezkoumání průběhu a výsledku zkoušek

Každý, kdo konal závěrečnou zkoušku, zkoušku profilové části maturitní zkoušky nebo dílčí zkoušku společné části maturitní zkoušky formou písemné práce a ústní formou anebo byl z konání těchto zkoušek vyloučen, mohl písemně požádat krajský úřad o přezkoumání průběhu a výsledku této zkoušky nebo rozhodnutí o vyloučení, a to do 20 dnů ode dne, kdy skončilo období konání zkoušky nebo dílčí zkoušky, jíž se žádost týkala.

Každý, kdo konal zkoušku společné části maturitní zkoušky s výjimkou dílčí zkoušky konané formou písemné práce a ústní formou, mohl písemně požádat MŠMT o přezkoumání výsledků nejpozději do 20 dnů po skončení období pro konání didaktických testů a písemných prací společné části MZ.

Krajské úřady i MŠMT měly na vyřízení žádosti 30 dnů. K součinnosti bylo zákonem zavázáno CZVV a Česká školní inspekce.

Žádost o přezkoumání výsledku didaktického testu podalo v jarním zkušebním období celkem 2 459 žáků, a to k 2 476 dílčím zkouškám. Krajským úřadům a magistrátům bylo adresováno 720 žádostí žáků k 831 písemným pracím a 10 ústním zkouškám. CZVV doporučilo MŠMT rozhodnout o kladném vyřízení ve 49 případech dílčích zkoušek, tedy v 1,98 % podaných žádostí, krajským úřadům doporučilo rozhodnout o kladném vyřízení žádosti

ve 100 případech, tedy v 12,03 % podaných žádostí. Podrobnější statistika přezkumného řízení v jarním zkušebním období je v následující tabulce.

Stav zpracování žádostí o přezkoumání ke dni 29.7.2013	
Vyjádřeno ve fyzických osobách	
Celkový počet žádostí o přezkoumání výsledků či průběhu MZ	3179
z toho směřována MŠMT	2459
z toho směřována ke krajským úřadům	720
Celkem zpracováno oponentur	3170
Zbývá dokončit oponentur (nespecifikováno ze strany zadavatele 9)	9
Vydáno kladných výroků	149
Podíl kladných výroků na počtu zpracovaných oponentur v %	4,70
Vyjádřeno v počtu dílčích zkoušek, jichž se žádosti týkají	
Celkem počet žádostí v dílčích zkouškách	3322
z toho k písemným pracím	831
z toho k didaktickým testům	2476
z toho k ústním zkouškám	10
Vydáno kladných výroků k písemným pracím	100
Podíl kladných výroků na počtu zpracovaných oponentur v %	12,03
Vydáno kladných výroků k didaktickým testům	49
Podíl kladných výroků na počtu zpracovaných oponentur v %	1,98

Žádost o přezkoumání výsledku didaktického testu podalo v podzimním zkušebním období celkem 800 žáků, a to k 827 dílčím zkouškám. Krajským úřadům a magistrátu bylo adresováno 249 žádostí žáků k 285 písemným pracím a 5 ústním zkouškám. CZVV doporučilo MŠMT rozhodnout o kladném vyřízení v 11 případech dílčích zkoušek, tedy v 1,33 % podaných žádostí, krajským úřadům doporučilo rozhodnout o kladném vyřízení žádosti v 15 případech, tedy v 5,26 % podaných žádostí. Podrobnější statistika přezkumného řízení v podzimním zkušebním období je v následující tabulce.

Stav zpracování žádostí o přezkoumání ke dni 20.11.2013	
Vyjádřeno ve fyzických osobách	
Celkový počet žádostí o přezkoumání výsledků či průběhu MZ	1049
z toho směřována MŠMT	800
z toho směřována ke krajským úřadům	249
Celkem zpracováno oponentur	1049
Zbývá dokončit oponentur (nespecifikováno ze strany zadavatele 6)	0
Vydáno kladných výroků	26
Podíl kladných výroků na počtu zpracovaných oponentur v %	2,48
Vyjádřeno v počtu dílčích zkoušek, jichž se žádosti týkají	
Celkem počet žádostí v dílčích zkouškách	1122
z toho k písemným pracím	285
z toho k didaktickým testům	827
z toho k ústním zkouškám	5
Vydáno kladných výroků k písemným pracím	15
Podíl kladných výroků na počtu zpracovaných oponentur v %	5,26
Vydáno kladných výroků k didaktickým testům	11
Podíl kladných výroků na počtu zpracovaných oponentur v %	1,33

2.4 POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ PODLE ZÁKONA Č. 106/1999 SB., O SVOBODNÉM PŘÍSTUPU K INFORMACÍM

Převážná část žádostí o informace se týkala poskytnutí výsledků maturitní zkoušky žáků a škol za léta 2011, 2012 a 2013.

Struktura poskytovaných informací podle zákona č. 106/1999 Sb. za kalendářní rok 2013 v členění podle písmen odstavce 1, § 18 byla následující:

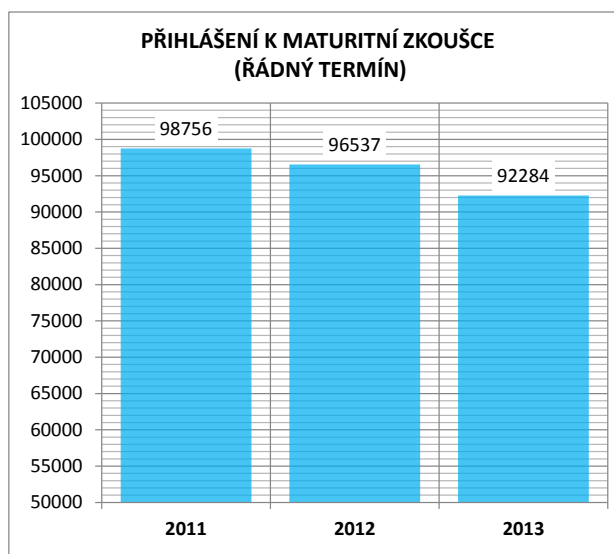
a) Počet podaných žádostí o informace	22
Počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádosti	5
b) Počet podaných odvolání proti rozhodnutí	3
c) Rozsudky soudu ve věci přezkoumání	-
d) Počet poskytnutých výhradních licencí	0
e) Počet podaných stížností podle § 16a	5

V souvislosti s žádostmi o poskytování výsledků žáků/škol u maturitní zkoušky (tzv. maturitní žebříček) projednala oponentní a odborná rada CZVV dne 17. 7. 2013 stanovisko ke struktuře a rozsahu poskytování dat a jeho technickému zpracování.

3 STŘEDOŠKOLSKÉ VZDĚLÁNÍ UKONČENÉ MATURITNÍ ZKOUŠKOU

V jarním zkušebním období roku 2013 se k řádnému termínu maturitní zkoušky přihlásilo celkem 92,3 tis. žáků, z toho 90,5 tis. ke konání obou částí maturitní zkoušky a 1,8 tis. pouze ke konání její profilové části. K náhradnímu termínu zkoušky a k opravným zkouškám pak bylo přihláшено dalších 7,6 tis. žáků, z toho 1,2 tis. ke konání zkoušek profilové části maturitní zkoušky.

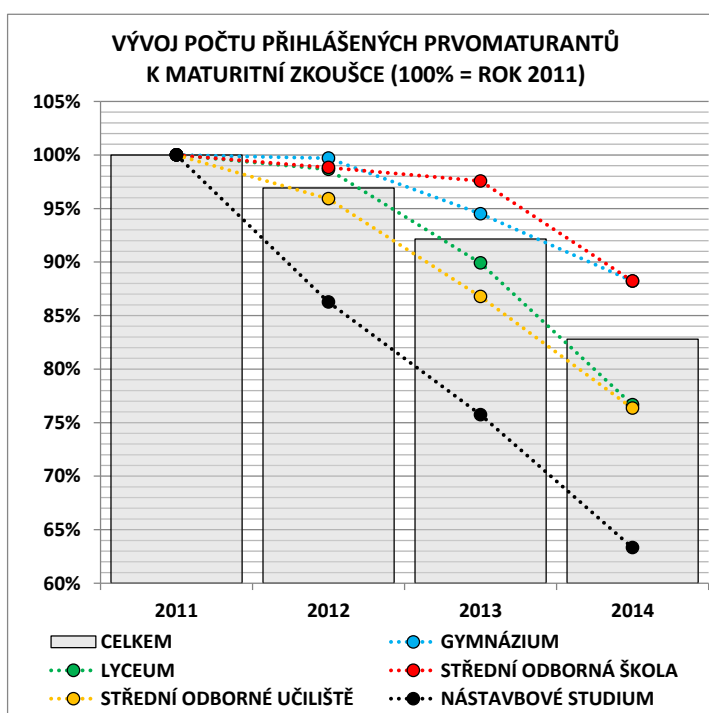
Celkový počet žáků, kteří se přihlásili k maturitní zkoušce v jarním zkušebním období roku 2013, tak dosáhl 99,9 tis. žáků. Ve srovnání s rokem 2012 jde o 4,4% pokles, a tedy o úbytek cca 4,5 tis. přihlášených.

3.1 ŽÁCI KONČÍCÍ STŘEDOŠKOLSKÉ STUDIUM SVOJÍ PRVNÍ MATURITNÍ ZKOUŠKOU

Počet žáků, kteří v roce 2013 končili své středoškolské studium maturitní zkouškou, činil 90,5 tisíce. Proti předchozímu roku tak klesl o 4,7 tisíce, a tedy o bezmála 5 %. V roce 2013 tak byl zahájen ostře klesající trend způsobený především negativním vývojem dominantní věkové skupiny 19–20 let.

Tuto skutečnost dokumentuje i porovnání s počtem přihlášených k maturitní zkoušce, která se bude konat v roce 2014. Zde se již naplno projevuje dynamika demografického poklesu meziročním poklesem o více než 9 tisíc žáků a téměř 18% úbytkem v porovnání s rokem 2011.

Nad rámec tohoto faktoru se na poklesu počtu maturantů v roce 2013 podílel zhruba v rozsahu necelé tisícovky žáků i významný úbytek maturantů v nástavbovém studiu, patrný již v předchozích dvou letech i v roce následujícím.

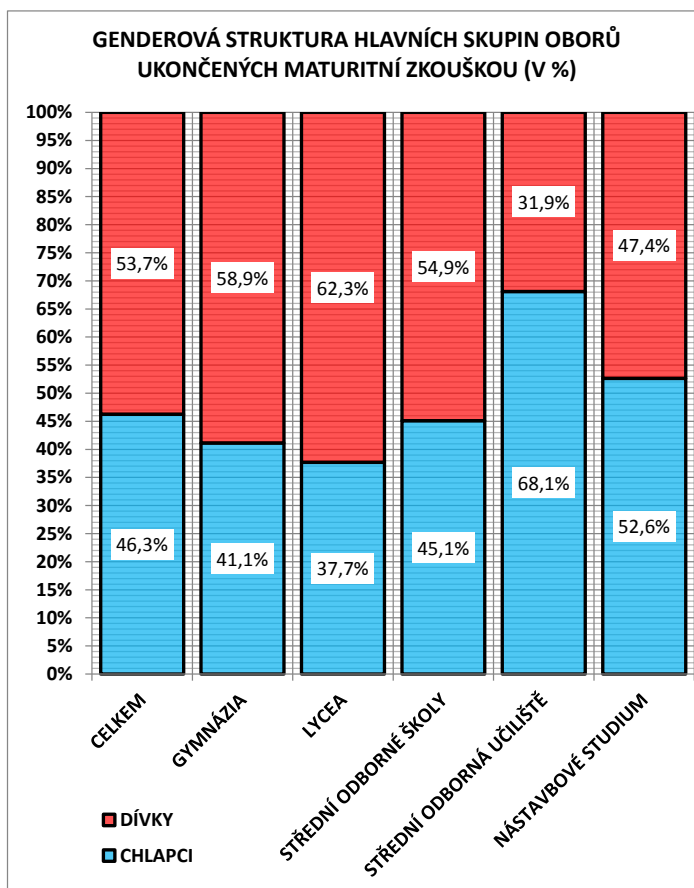
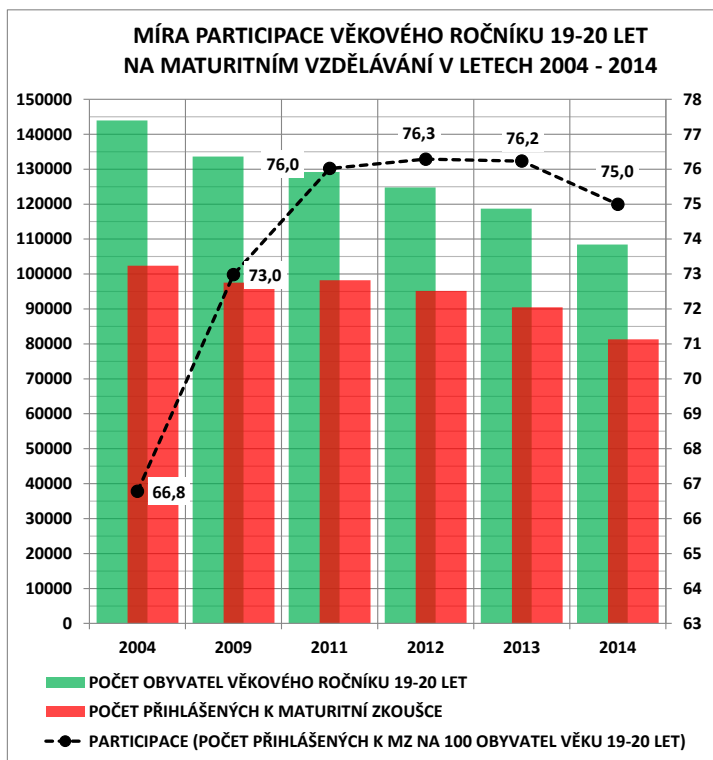
3.2 ÚČAST NA MATURITNÍM VZDĚLÁVÁNÍ A JEHO SOUVISLOSTI

Míra participace na maturitním vzdělávání dosáhla v letech 2012 a 2013 zřejmého vrcholu s perspektivou mírně klesajícího trendu v následujících letech. Na 100 obyvatel relevantní věkové skupiny 19–20letých tak v roce 2013 připadalo 76,3 resp. 76,2 přihlášených k maturitní zkoušce.

Proti roku 2011 šlo o bezvýznamný nárůst desetiny procentního bodu. V porovnání s rokem 2009, resp. rokem 2004 se však účast na maturitním vzdělávání zvýšila o 3,3, resp. 5 procentních bodů.

Skutečnost, že rok 2013 lze považovat za rok, kdy míra participace kulminovala, naznačuje po řadě let růstu první meziroční pokles v roce 2014 (na 75 maturantů na 100 obyvatel příslušné věkové skupiny). Byl způsoben téměř výhradně poměrně dramatickým poklesem počtu maturantů ve výsledkově nejrizikovější oborové skupině žáků 2letého a 3letého nástavbového studia (proti roku 2011 se jejich počet snížil o 37 %). Lze se důvodně domnívat, že zde určující roli hraje obava části uchazečů o nástavbové studium z neúspěchu u plošně objektivizované maturitní zkoušky.

Participace více než tři čtvrtin příslušného věkového ročníku na maturitním vzdělávání zcela zásadním způsobem determinuje podobu a náročnost maturitní zkoušky, a to zejména z hlediska intelektových studijních předpokladů maturantů. Problém je navíc prohlouben skutečností, že míra účasti na maturitním vzdělávání je z genderového hlediska velmi nevyrovnaná. Zatímco se účast chlapců na maturitním vzdělávání pohybuje

mezi 68–69 na 100 chlapců věkové skupiny 19–20 let, u dívek se v roce 2013 přiblížila hranici 85 na 100 dívek stejné věkové skupiny. V jejich případě tak dochází k tomu, že více než 8 % maturantek spadá do pásma psychology označovaného jako podprůměrné intelektové předpoklady, tedy prakticky neslučitelného s nároky maturitní zkoušky.

3.3 STRUKTURA PŘIHLÁŠENÝCH K MATURITNÍ ZKOUŠCE

3.3.1 Genderová skladba maturantů

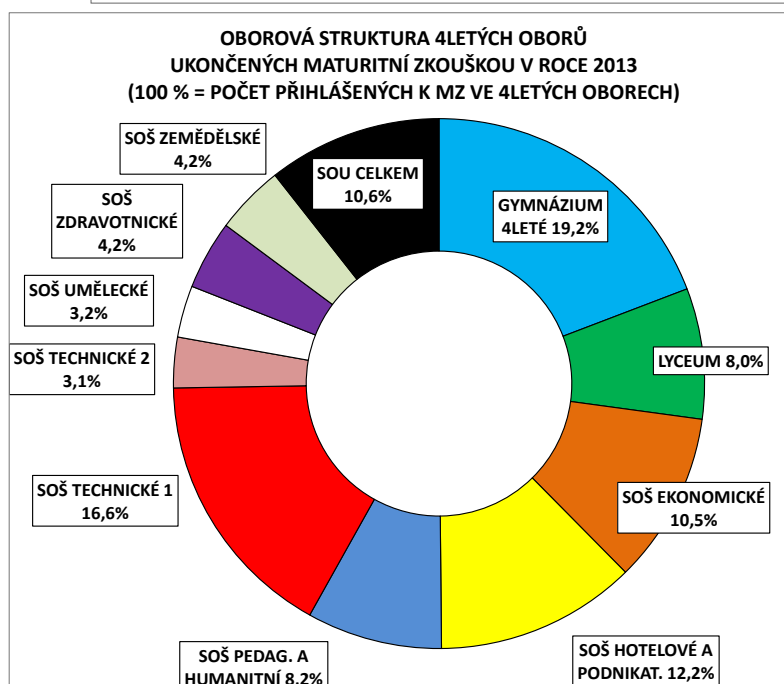
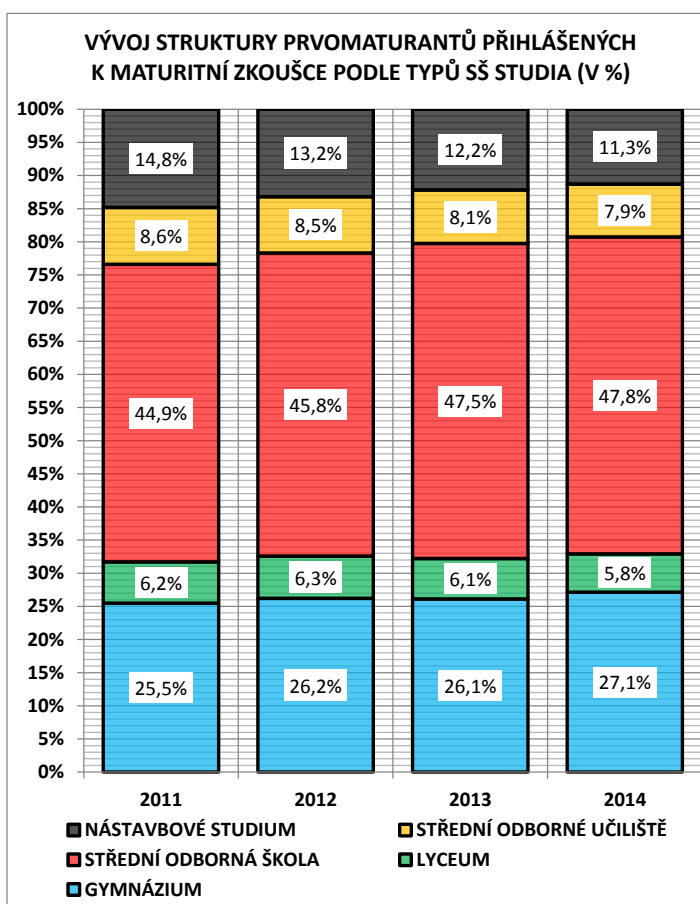
Jak již bylo výše naznačeno, mezi maturanty výrazně převažují dívky. V roce 2013, obdobně jako v uplynulých dvou letech, osciloval poměr mezi chlapci a dívkami kolem poměru 46 %:54 %.

Zatímco v oborech předurčených k pokračování ve studiu na vysokých školách, tedy v gymnáziích a oborech lyceum (v souhrnu zhruba třetina maturantů) tvoří dívky 3/5 maturantů, obory středních odborných učilišť a nástavbového studia (v souhrnu zhruba pětina maturantů) jsou jejich poměrně přesným protipólem. Zde tvoří 3/5 maturantů naopak chlapci. V oborech středních odborných škol poměr maturantů a maturantek prakticky kopíruje celorepublikový průměr.

Z uvedeného je zřejmé, že dívky v rámci středoškolského studia ve srovnání s chlapci o poznání výrazněji využívají svůj studijní intelektový potenciál ke zvýšení svých předpokladů dosáhnout co možná nejvyššího vzdělání.

3.3.2 Oborová struktura maturantů

Podíl všeobecného a všeobecně odborného vzdělání, tedy gymnázií a lyceí, na celkovém počtu maturantů představuje cca 33 % a byl v uplynulých několika letech poměrně

velmi stabilní. Největší část maturantů tak představují maturanti na středních odborných školách. V roce 2013 činil jejich podíl 47,5 % maturantů a od roku 2011 vykázal růst o bezmála 3 procentní body (tedy o cca 6 %).

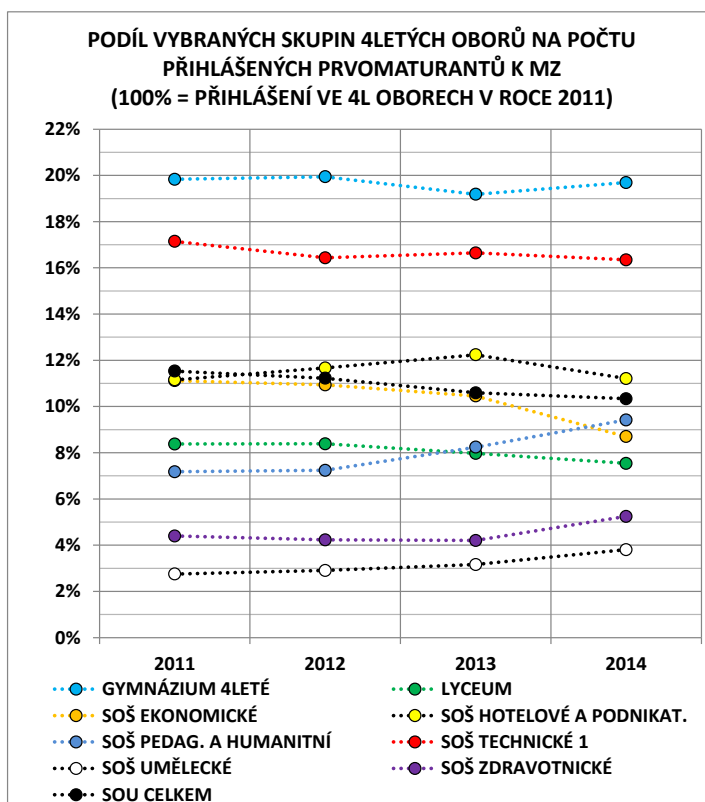
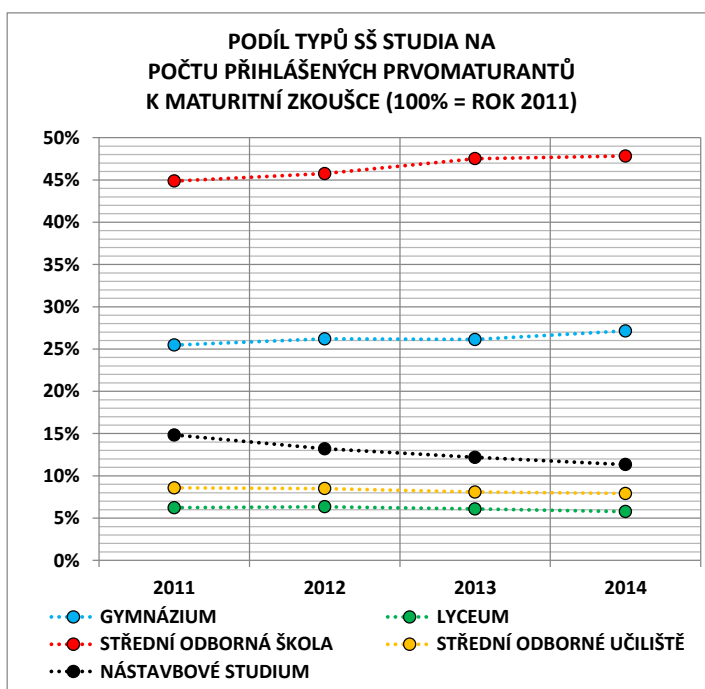
Na druhé straně byl již výše zmíněn pokles segmentu nástavbového studia, a to z necelých 15 % na téměř 12 %. Jde o zjevný trend, který pokračuje i v roce 2014.

Vzhledem k délce maturitního studia se v roce 2013 nemohl v oborové struktuře 4letého studia projevit vliv zavedení objektivizované maturitní zkoušky; ve dvouletých a tříletých oborech nástavbového studia je však více než patrný.

Žáci **gymnází** představovali v roce 2013 cca 26 % všech přihlášených k maturitní zkoušce. Podíl gymnázií na počtu maturantů má slabě rostoucí tendenci, a to zejména díky víceletým formám studia, které tvoří 42–44 % celkového počtu maturantů na gymnáziích. Podíl víceletých gymnázií má v horizontu let 2011–2014 mírně rostoucí tendenci.

Čtyřleté obory představují zhruba tři čtvrtiny všech maturantů a od roku 2011 má jejich podíl mírně rostoucí tendenci (od 74 % v roce 2011 po 77 % v roce 2014). Dominantními skupinami 4letých oborů jsou gymnázia (cca 1/5) a technické a technologické obory SOŠ (cca 1/5). Hotelové a podnikatelské obory SOŠ tvoří cca 1/8, obchodní akademie cca 1/10, pedagogické a humanitní obory SOŠ cca 1/12 a lycea rovněž 1/12. Obory SOU ukončené maturitní zkouškou mají zhruba desetinový podíl na počtu maturantů ve čtyřletých oborech.

Nejvýraznější nárůst podílu zaznamenaly v uplynulých 4 letech pedagogické a humanitní obory SOŠ, mírně vzrostl podíl zdravotnických a uměleckých oborů SOŠ, naopak významně klesající trend je zřejmý u obchodních akademií a mírný pokles rovněž v oborech SOU, lyceích a v technických oborech SOŠ.

3.3.3 Regionální pohled

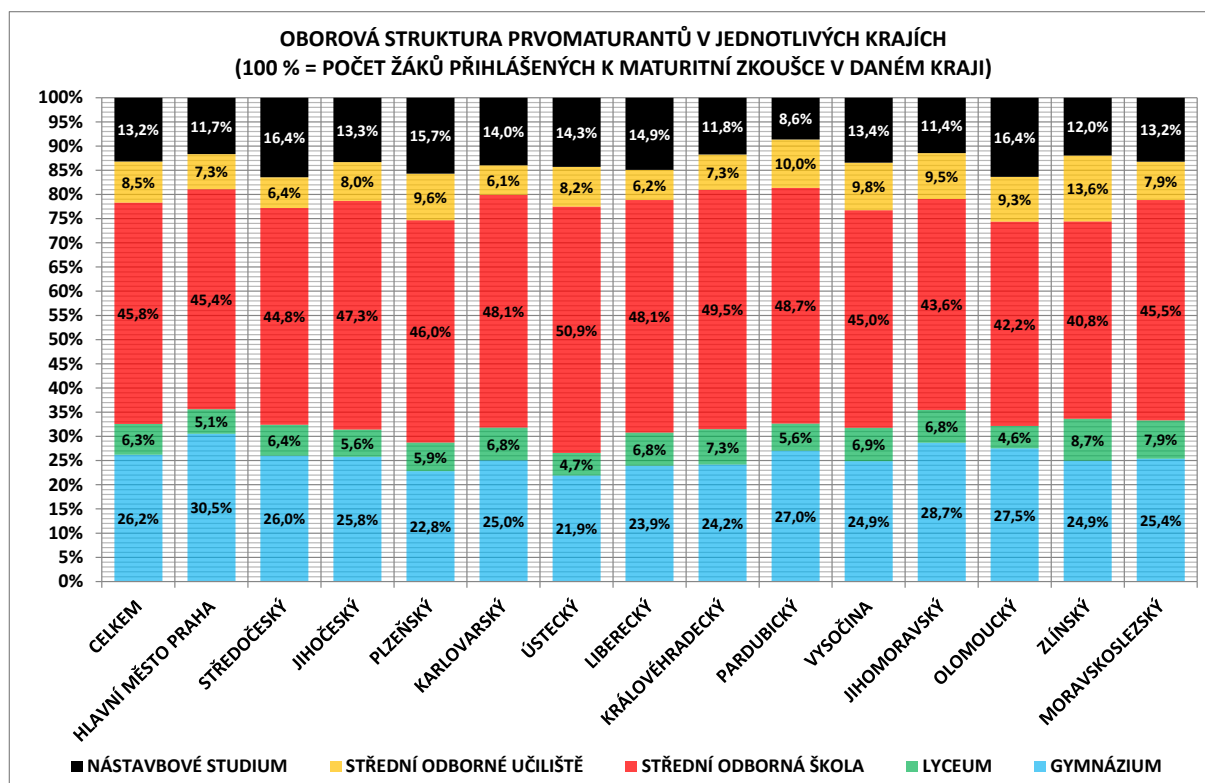
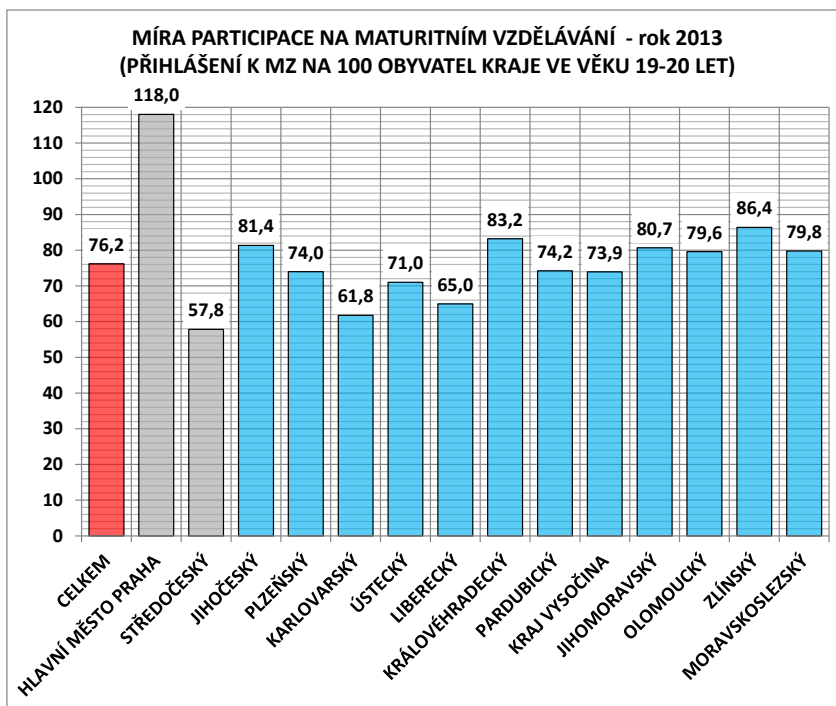
Míra účasti na maturitním vzdělávání (přepočteno na 100 obyvatel věkové skupiny 19–20 let) se v jednotlivých krajích pohybuje od 62 % do 86 %.²

Za výrazně nadprůměrně z hlediska účasti na maturitním vzdělávání lze označit moravské kraje a dále Jihočeský a Královéhradecký kraj.

Naopak kraje s výrazně podprůměrnou účastí jsou Karlovarský, Liberecký a Ústecký a mírně pod

republikovým průměrem jsou pak Pardubický kraj a Kraj Vysočina.

Nejvýraznější podíl všeobecného a všeobecně odborného vzdělávání, tedy gymnázií a lyceí, vykazují Praha a Jihomoravský kraj (téměř shodně okolo 35 %), naopak nejnižší Plzeňský (29 %) a Ústecký kraj (27 %).

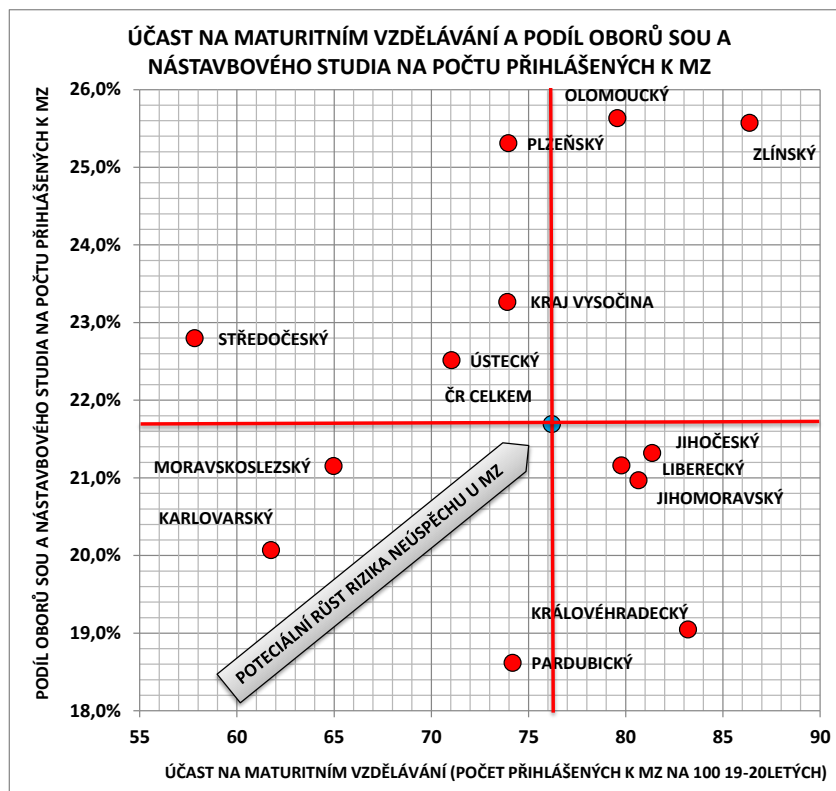

² Z porovnání je třeba vyjmout Hlavní město Praha a Středočeský kraj, jejichž hodnoty jsou výrazně poznamenány silnou dojížděnou žáků bydlících ve Středočeském kraji do škol se sídlem v hlavním městě.

Nejvyšší podíl gymnazistů mezi maturanty vykazuje Hlavní město Praha (přes 30 %) a Jihomoravský kraj (29 %), naopak relativně nejméně vzdělávacích příležitostí v gymnáziích je v Ústeckém a Plzeňském kraji (22, resp. 23 % přihlášených k MZ). Tuto skutečnost podtrhuje i fakt, že oba tyto kraje jsou z hlediska účasti na maturitním vzdělávání pod republikovým průměrem.

Nadprůměrný podíl výrazně rizikových oborů (z pohledu neúspěchu u maturitní zkoušky) vykazují Olomoucký, Zlínský, Středočeský a Ústecký kraj a dále Kraj Vysočina. Ve Zlínském a Olomouckém kraji však tento fakt koresponduje s vysokou účastí na maturitním vzdělávání, v Ústeckém kraji, v Kraji Vysočina a zejména v Plzeňském kraji však nikoli.

Naproti tomu kraje Královéhradecký a Pardubický a do určité míry i Karlovarský mají relativně nízký podíl oborů nástavbového studia a oborů SOU (okolo 19 %), což zejména v případě Královéhradeckého, resp. Pardubického kraje nekoresponduje s vysokou, resp. průměrnou účastí na maturitním vzdělávání.

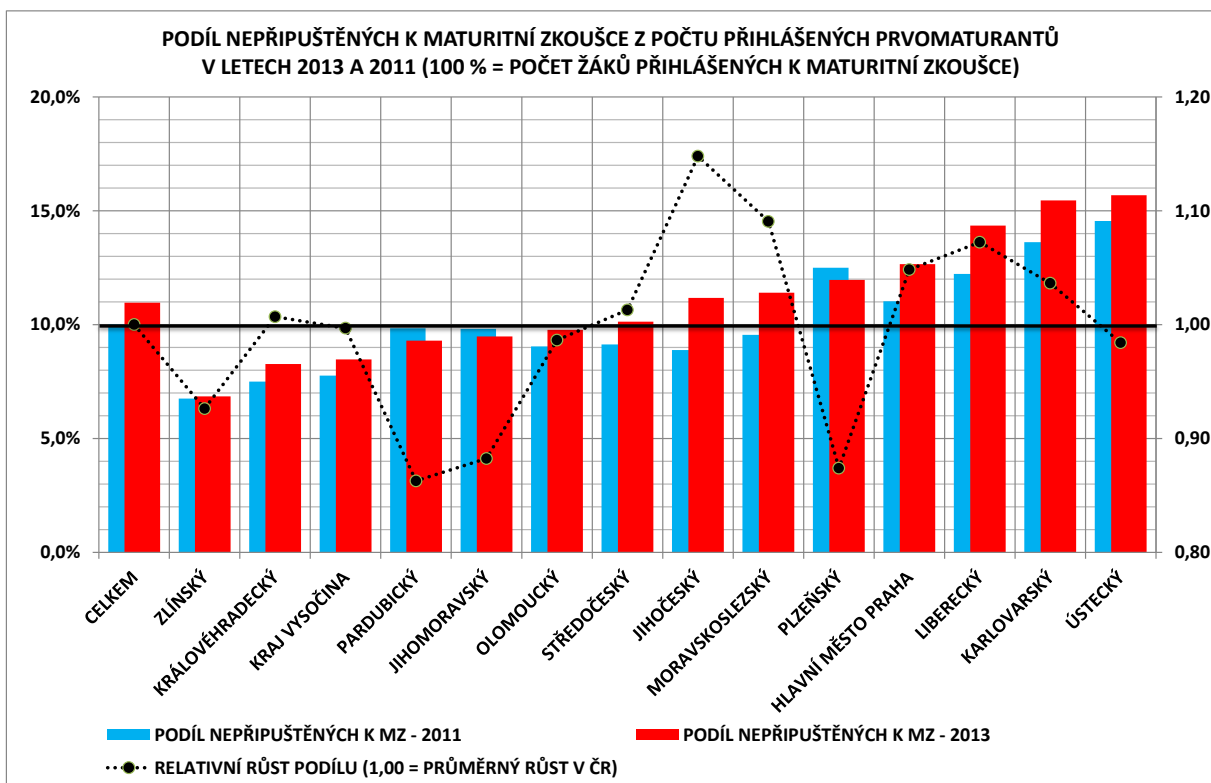
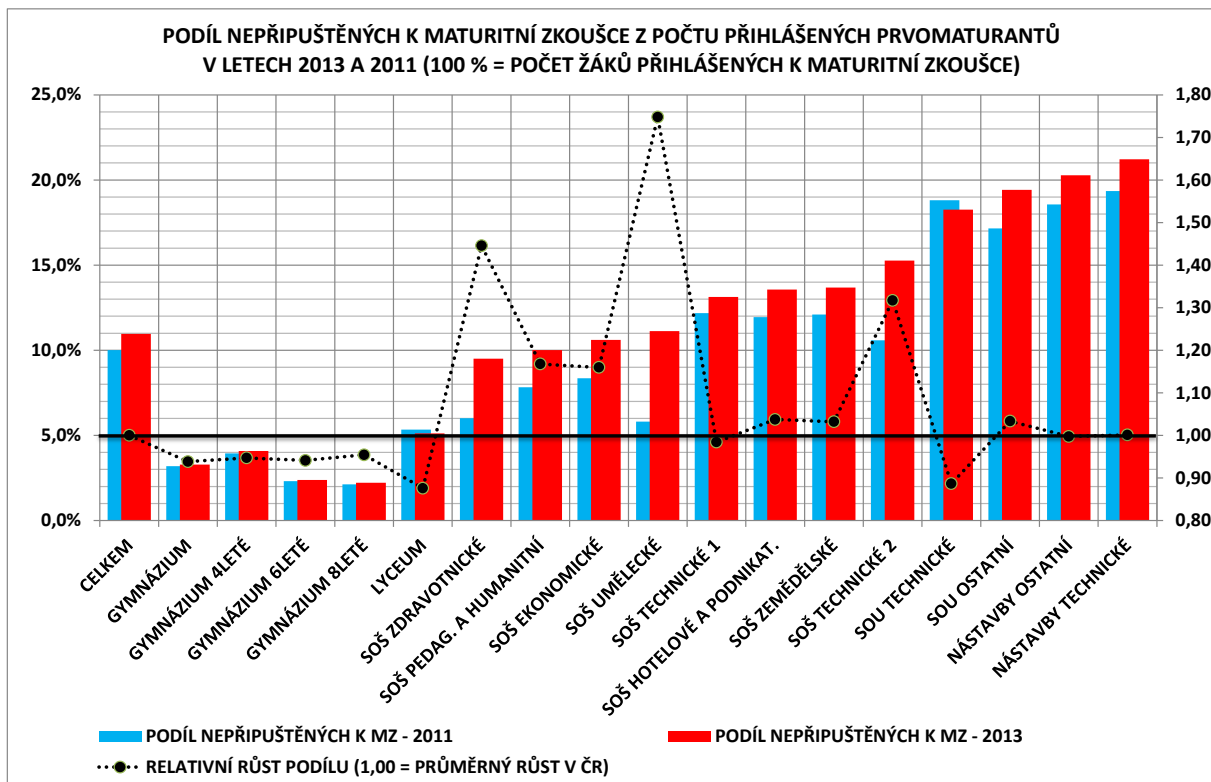

3.4 PŘIHLÁŠENÍ, KTEŘÍ NEKONALI ZKOUŠKU V JARNÍM TERMÍNU

Z celkového počtu přihlášených žáků k řádnému termínu maturitní zkoušky v roce 2013 nekonalo v jarním zkušebním období zkoušku 9,9 tis. žáků, což znamená 11 % přihlášených (tedy každý devátý). V absolutním počtu jde ve srovnání s oběma předchozími roky o minimální nárůst, vzhledem k poklesu počtu maturantů se začíná projevovat tendence mírného růstu podílu (proti roku 2011 o 1 procentní bod, tedy o plnou jednu desetinu). Lze se více než důvodně domnívat, že jednou z významných příčin je snaha určité části škol snížit neúspěšnost u maturitní zkoušky tím, že rizikové studenty k maturitní zkoušce v řádném termínu nepustí. Největší podíl nepřipuštěných žáků k maturitní zkoušce³ vykazují tradičně rizikové a zejména velmi rizikové obory, tj. zejména obory nástavbového studia (více než pětina přihlášených maturantů), obory SOU (19 %) a technologické obory SOŠ (15 %). V případě gymnázií, resp. lyceí je tento podíl 3 %, resp. 5 %, zbývající obory se pak podílem nepřipuštěných pohybují v intervalu od 10 % do 14 %.

³ Tato skupina žáků zahrnuje rovněž ty žáky, kteří předčasně ukončí své středoškolské studium od ledna do dubna posledního ročníku studia.

Nárůst podílu žáků nepřipustěných k maturitní zkoušce je zřejmý v odborném školství s jedinou výjimkou – technických oborů SOU. V gymnáziích a lyceích k žádnému nárůstu nedošlo. Nejdynamičtější tříletý přírůstek se projevil v uměleckých, zdravotnických a technologických oborech SOŠ (1,7; 1,5 a 1,3krát vyšší než celorepublikový průměrný přírůstek).

Navzdory tomu, že je podíl chlapců a dívek mezi maturanty zhruba 46 %:54 %, mezi žáky nepřipouštěnými k maturitní zkoušce je převaha chlapců (55 %:44 %). Jde o jev, který si zaslouží hlubší analýzu, neboť průměrné intelektové studijní předpoklady chlapců jsou vzhledem k jejich nižší účasti na maturitním vzdělávání vyšší než u dívek.

V jednotlivých krajích se podíl žáků nepřipouštěných k maturitní zkoušce významně liší (od 7 % do 16 %). Souvislost s oborovou strukturou maturitních vzdělávacích příležitostí v krajích je však velmi sporná, neboť kraje s největším podílem rizikových maturitních oborů se na pomyslném žebříčku mezikrajového srovnání umístily na obou jeho pólech. Rovněž prakticky žádná souvislost není zřejmá mezi podílem nepřipouštěných a následnou průměrnou neúspěšností u maturitní zkoušky.

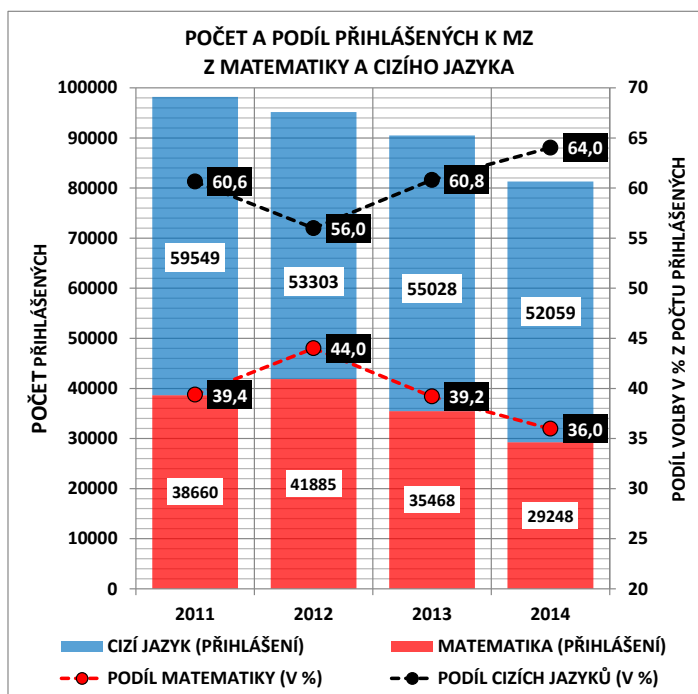
3.5 PŘIHLÁŠENÍ K MATURITNÍ ZKOUŠCE V PODZIMNÍM ZKUŠEBNÍM OBDOBÍ

V podzimním zkušebním období 2013 konalo maturitní zkoušku v jejím řádném termínu celkem 5,9 tis. žáků, tj. zhruba tři pětiny z těch, kteří nebyli připuštěni k maturitní zkoušce v jarním zkušebním období. Kromě nich využilo podzimního termínu dalších 5,4 tis. žáků k opravné zkoušce z českého jazyka a literatury a 11,3 tis. k opravné zkoušce z matematiky, popř. z cizího jazyka. Samotná matematika tvořila z celkového počtu 16,6 tis. opravných zkoušek celkem 43 %. Celkově bylo k podzimnímu zkušebnímu termínu přihlášeno 47,8 tis. dílčích zkoušek.

3.6 VOLBA PŘEDMĚTŮ DRUHÉ POVINNÉ ZKOUŠKY SPOLEČNÉ ČÁSTI MATURITNÍ ZKOUŠKY

3.6.1 Celkový pohled na volbu matematiky a cizího jazyka

Podáním přihlášky k maturitní zkoušce konané v řádném termínu rozhodují žáci o předmětové skladbě své maturitní zkoušky. Vedle povinné zkoušky z českého jazyka a literatury mají v rámci druhé povinné zkoušky možnost volby mezi matematikou a pěti cizími jazyky – angličtinou, němčinou, ruštinou, francouzštinou a španělštinou. Případná volba cizího jazyka je prakticky předurčena tím, jaký cizí jazyk žák v rámci svého středoškolského studia studuje. Volba mezi matematikou a cizím jazykem je zčásti dána zaměřením oboru

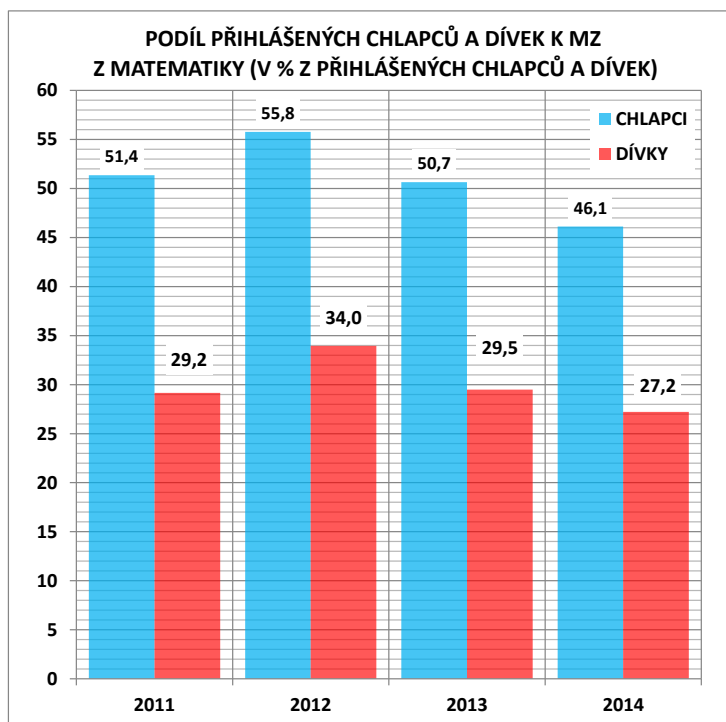

vzdělávání, ale zároveň je velmi silně ovlivněna rovněž výsledky maturitní zkoušky v předchozím roce a náročností zkoušek.⁴

V roce 2013 se ke zkoušce z matematiky přihlásilo 39,2 % přihlášených ke společné části maturitní zkoušky. Je to podíl srovnatelný s prvním ročníkem reformované maturitní zkoušky, tedy s rokem 2011. V absolutních počtech přihlášených šlo o 35,5 tis. žáků, což znamená meziroční pokles o 6,4 tis., tedy o plných 16 %.

Po nárůstu zájmu o matematiku při druhém ročníku reformované maturity, tedy v roce 2012, kdy podíl volby matematiky činil plných 44 % přihlášených, znamená rok 2013 zřejmý počátek trendu poklesu zájmu o zkoušku z matematiky. Podíl matematiky mezi přihlášenými k maturitní zkoušce v roce 2014, tj. 36 %, znamená meziroční pokles o dalších 6,2 tis. na celkem 29,2 tis. přihlášených. Od roku 2012 tedy ubylo 12,6 tis. maturujících z matematiky, tj. téměř třetina. Recipročně k matematice vzrůstá zájem o zkoušku z cizího jazyka. V roce 2013 si zkoušku z cizího jazyka přihlásilo 55 tis. žáků. Navzdory prudkému celkovému poklesu počtu maturantů jejich absolutní počet dokonce meziročně vzrostl.

Vzhledem ke zmíněnému trendu lze tedy očekávat, že v roce 2015 se poměr matematiky a cizího jazyka při volbě předmětového portfolia maturitní zkoušky přehoupne přes hranici 1:2.

3.6.2 Genderová podmíněnost volby matematiky

Matematika jako maturitní předmět je výrazně atraktivnější pro chlapce než pro dívky. V roce 2013 matematiku volilo 51 % chlapců, ale pouze necelých 30 % dívek. Meziroční úbytek atraktivity matematiky je u chlapců o málo větší než u dívek. Jak u chlapců, tak u dívek pokles zájmu o matematiku pokračuje i v roce 2014, kdy si poprvé od zavedení reformní maturitní zkoušky chlapci zvolili cizí jazyk častěji než matematiku a v případě dívek matematika oslovila pouze 27 % z nich.

3.6.3 Volba matematiky optikou oborové struktury

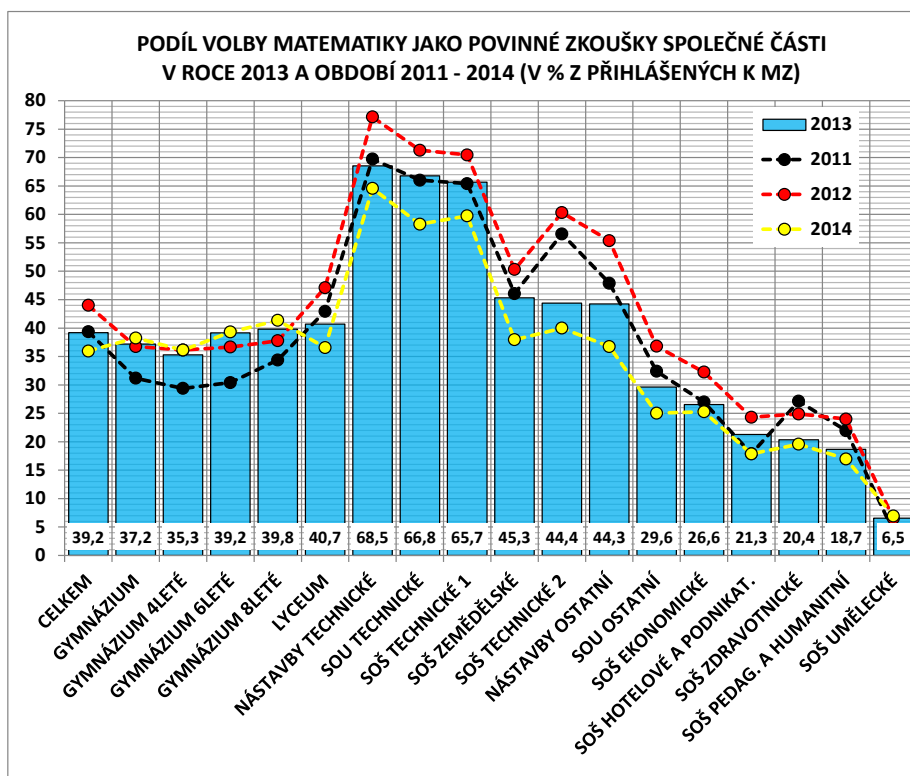
Z hlediska atraktivity matematiky jako maturitního předmětu lze vytvořit zhruba 5 skupin studijních oborů. Logicky největší preferenci dávají matematice žáci technických oborů, a to od 66 do 68 % z celkového počtu přihlášených žáků těchto oborů. Naopak nejnižší zájem o matematiku je mezi žáky uměleckých oborů (okolo 6 %), žáků pedagogických, humanitních,

⁴ Zkouška z cizího jazyka je komplexní zkouškou složenou ze 3 dílčích zkoušek – didaktického testu, písemné práce a ústní zkoušky, zatímco zkoušku z matematiky tvoří pouze didaktický test).

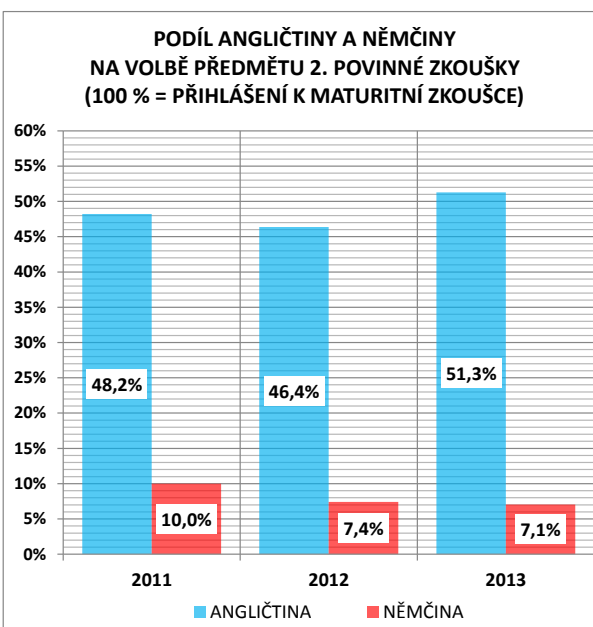
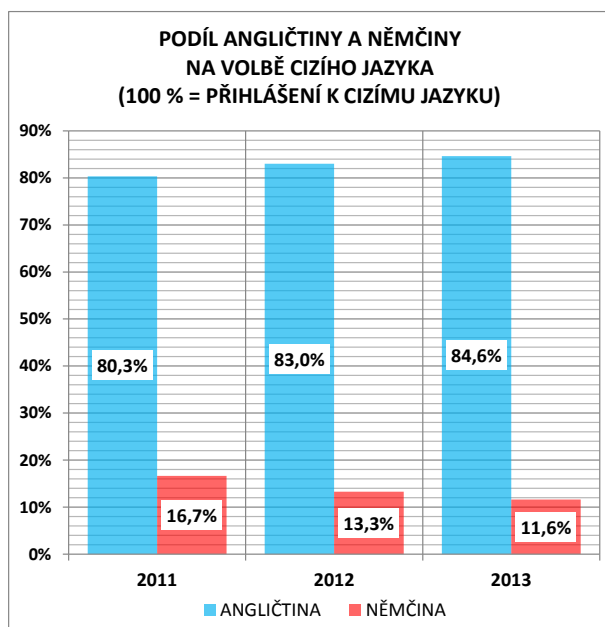

zdravotnických, hotelových a podnikatelských oborů SOŠ (od 19 do 21 %), tedy oborů s nízkým významem matematiky v kurikulu.

Zájem o matematiku jako povinný maturitní předmět je na gymnáziích o málo nižší, než je republikový průměr. Zároveň však to jsou právě a pouze gymnázia, kde má volba matematiky mírně rostoucí trend. V roce 2013 na gymnáziích zvolilo matematiku 37 % přihlášených k maturitní zkoušce, což ve srovnání s rokem 2011 je nárůst o plných 6 procentních bodů. Rostoucí trend potvrzují i přihlášky

k maturitní zkoušce na rok 2014, kdy se zájem o matematiku na gymnáziích dostal poprvé nad úroveň republikového průměru. Větší zájem o matematiku je u žáků víceletých gymnázií. Všechny ostatní obory zaznamenaly v roce 2013 absolutní i relativní úbytek zájmu o matematiku. Nejdrastičtější pokles byl zřejmý v technologických oborech SOŠ a netechnických oborech nástavbového studia (pokles o 16, resp. 11 procentních bodů).

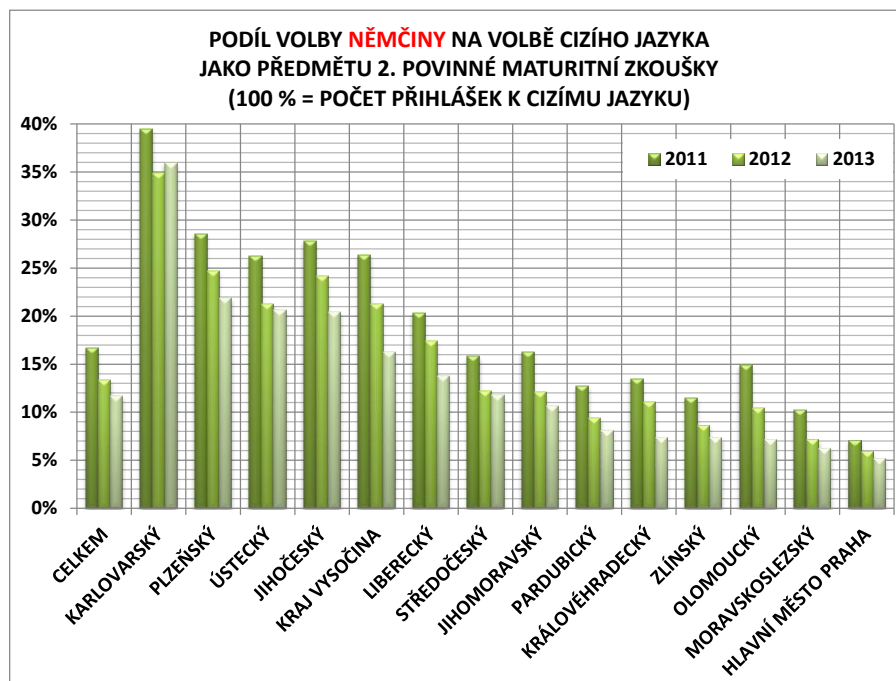
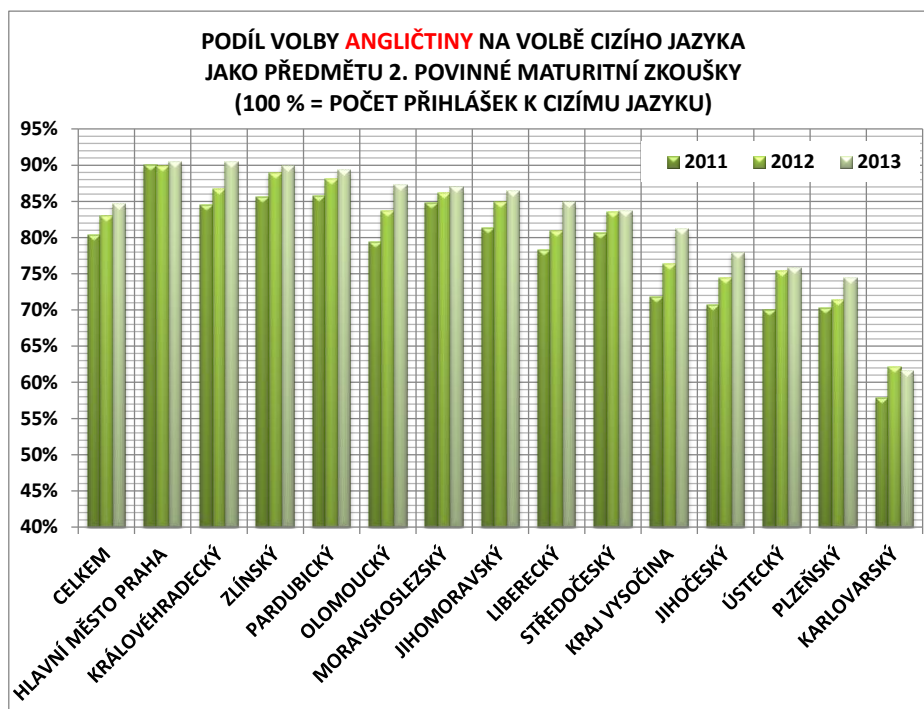
Volba mezi matematikou a cizím jazykem v netechnických oborech SOU a nástavbového studia je volbou mezi dvěma zcela srovnatelnými a extrémně vysokými riziky neúspěchu. Při

této vpravdě „bezvýchodné volbě“ hraje logicky dominantní roli neúspěšnost u zkoušek z matematiky a cizího jazyka v předchozím ročníku maturitní zkoušky.

V roce 2014 poměrně dramatický pokles zájmu o matematiku ze stejných důvodů zasáhl i technické obory (úbytek proti roku 2012 o 11 až 13 procentních bodů).

3.6.4 Dominantní postavení angličtiny mezi cizími jazyky posiluje

V roce 2011 tvořila angličtina 4/5 volby cizího jazyka jako předmětu druhé povinné maturitní zkoušky. V roce 2013 jde o téměř 85 %. Naproti tomu němčina poměrně rychle propadá do kategorie tzv. malých jazyků. V roce 2013 představovala pouhých 12 % volby cizího jazyka, což proti roku 2011 činí pokles o více než 5 procentních bodů. V absolutním počtu přihlášek jde o více než třetinový pokles.

Podíl angličtiny na celkovém počtu přihlášek k maturitní zkoušce se v roce 2013 poprvé dostal přes polovinu (51,3 %), což je 13krát víc než podíl němčiny. Jestliže byl v roce 2012 podíl angličtiny a matematiky na celkovém počtu přihlášek zhruba stejný, o rok později je mezi oběma předměty rozdíl více než 12 procentních bodů. Němčinu jako

druhý povinný maturitní předmět volilo pouhých 7 žáků ze 100. Nejvýrazněji je při volbě cizích jazyků zastoupena angličtina v Praze a Královéhradeckém kraji (přes 90 %), Zlínském

a Pardubickém kraji (89 %), nejmenší podíl vykazují kraje u hranic s Německem a Rakouskem, jmenovitě Karlovarský (61 %), Plzeňský, Ústecký a Jihočeský kraj (od 74 do 78 %).

Nejdynamičtěji rostl podíl angličtiny v posledních 3 letech v Kraji Vysočina, v Olomouckém, Jihočeském a Královéhradeckém kraji.

Zastoupení němčiny je nejvýraznější v Karlovarském kraji (36 %) a dále v Plzeňském, Ústeckém a Jihočeském kraji (20 až 22 %). Nejméně atraktivní je němčina v Praze (5 %) a dále v Moravskoslezském, Olomouckém, Zlínském, Královéhradeckém a Pardubickém kraji (od 6 do 8 %).

4 NEÚSPĚŠNOST U MATURITNÍ ZKOUŠKY

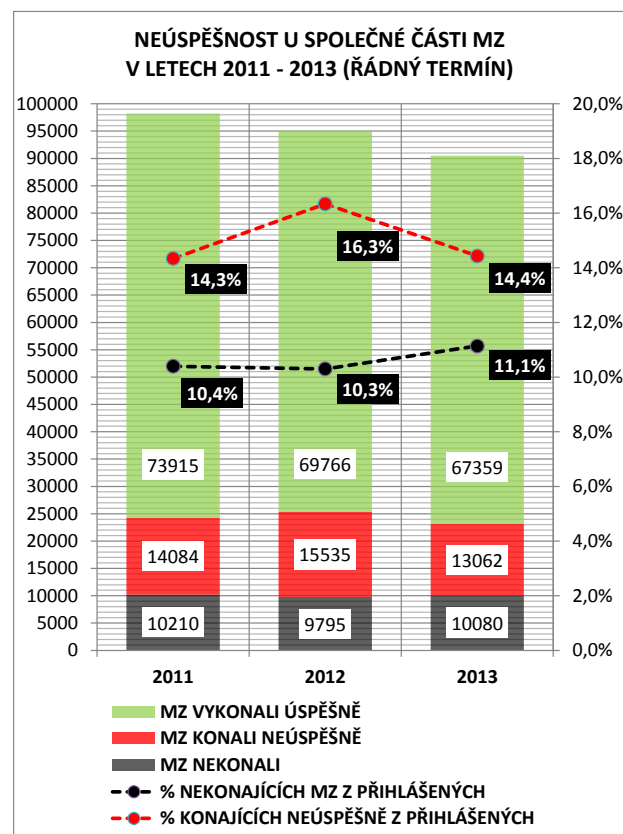
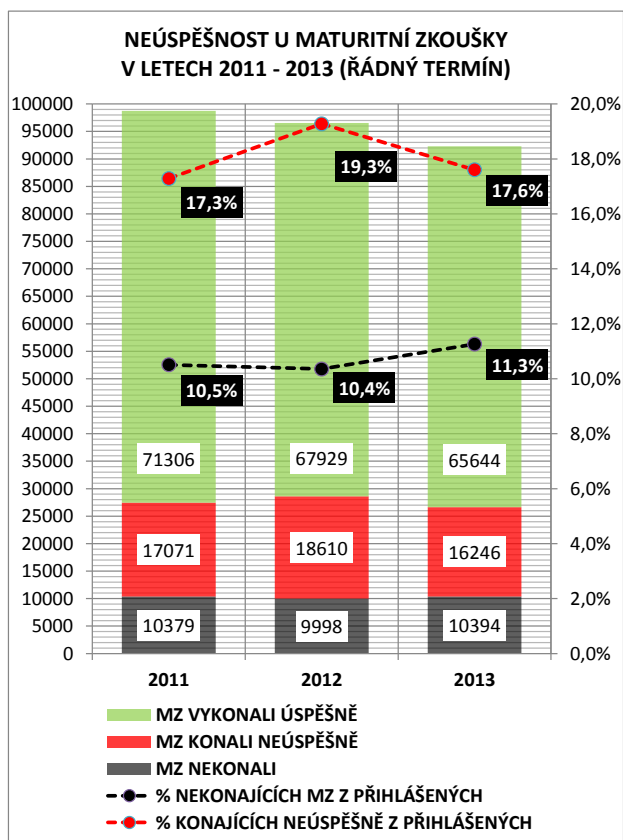
4.1 NEÚSPĚŠNOST U MATURITNÍ ZKOUŠKY V JARNÍM ZKUŠEBNÍM OBDOBÍ

4.1.1 Souhrnná neúspěšnost u maturitní zkoušky

Z celkového počtu 92,3 tis. žáků, kteří se přihlásili v jarním zkušebním období ke konání maturitní zkoušky v řádném termínu, maturitní zkoušku nekonalo 10,4 tis., tj. 11,3 %. Meziročně tento podíl vzrostl o celý 1 procentní bod (v roce 2011: 10,5 %, v roce 2012: 10,3 %).

Z celkem 81,9 tis. žáků, kteří maturitní zkoušku v jarním zkušebním období konali, uspělo pouze 65,6 tis., neuspělo pak 16,2 tis. Celkově z těch, kteří v době podání přihlášek k maturitní zkoušce aspirovali na úspěšné složení maturity, tak v prvním termínu, tj. v jarním zkušebním období, maturitu nezískalo 26,6 tis. Čistá neúspěšnost těch, kteří zkoušku konali, tedy činí 19,8 %, hrubá neúspěšnost těch, kteří se k maturitní zkoušce přihlásili, je téměř 29 %.

Celkový podíl neúspěšných meziročně velmi mírně klesl, významněji se však změnil poměr mezi nepřípuštěnými

k maturitní zkoušce a těmi, kteří zkoušku konali neúspěšně (rok 2012: 35 %:65 %, rok 2013: 39 %:61 %).

4.1.2 Celková neúspěšnost ve společné a profilové části maturitní zkoušky

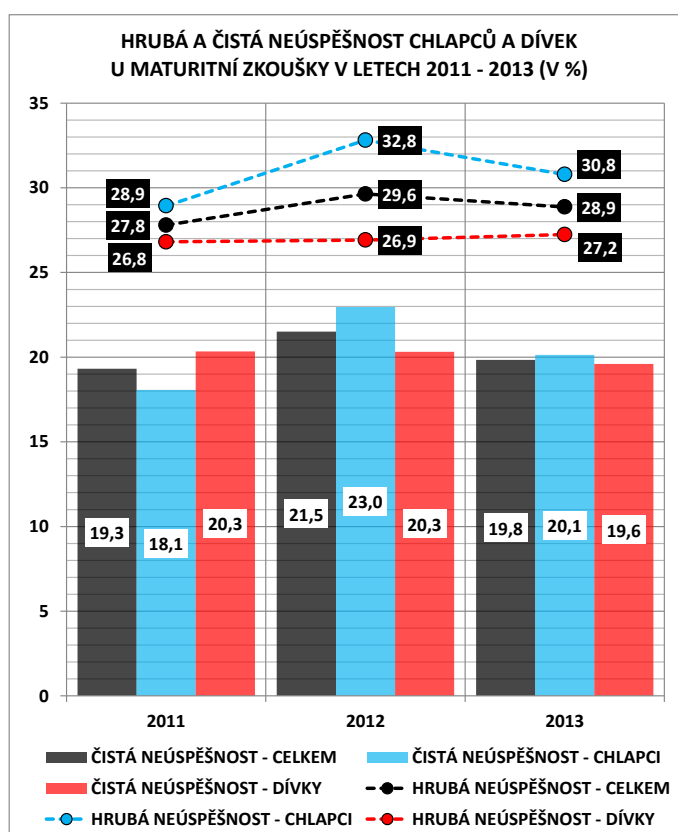
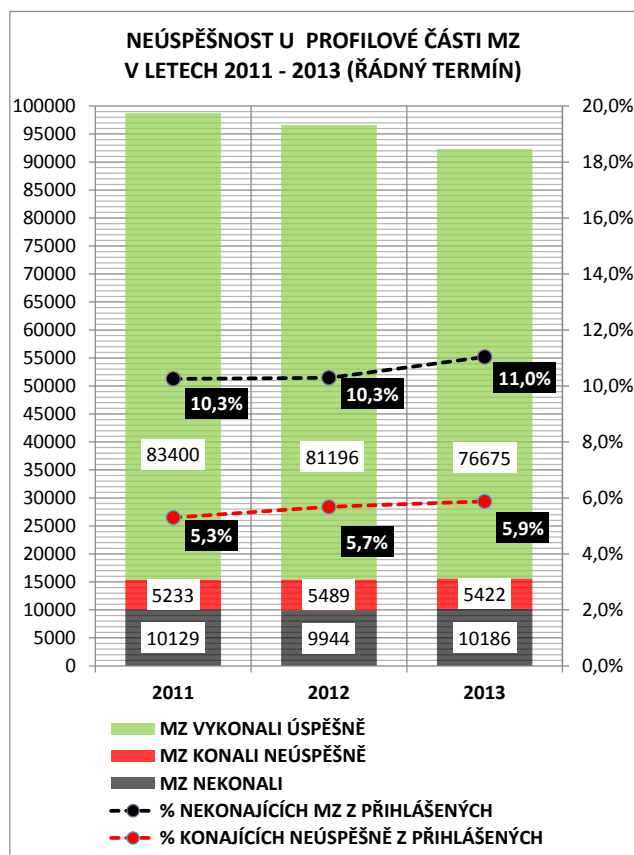
Společnou část maturitní zkoušky mělo v jarním zkušebním období roku 2013 konat 90,5 tis. žáků. Ve skutečnosti ji však konalo pouze 80,4 tis., tj. o 11,1 % méně. Z nich navíc 13,1 tis. společnou část maturitní zkoušky nevykonalo úspěšně. Celkový počet neúspěšných v roce 2013 činil 23,1 tis., tj. téměř 29 % přihlášených k maturitní zkoušce. Meziročně se tento podíl mírně snížil (z 29,7 %), a to zejména výrazným poklesem počtu maturantů v nejrizikovějších skupinách oborů, tj. v oborech nástavbového studia a v oborech SOU. Čistá neúspěšnost těch, kteří společnou část maturitní zkoušky skutečně konali, činila v jarním zkušebním období 16,2 %. Meziročně se tak snížila o plně 2 procentní body a se situací v roce 2011 je prakticky srovnatelná (16,0 %).

Čistá neúspěšnost u profilové části maturitní zkoušky činila v jarním zkušebním období 6,6 %. Ve srovnání s předchozími dvěma roky jde o velmi slabý nárůst o 0,7 procentního bodu.

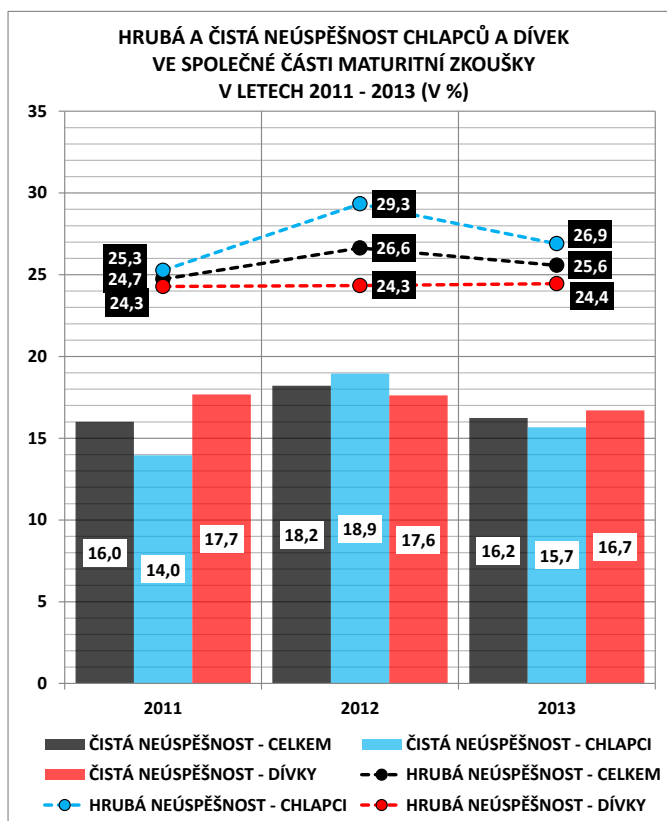
Čistá neúspěšnost u společné části tak byla v jarním zkušebním období roku 2013 zhruba 2,5krát vyšší než u profilové části. V předchozích dvou letech byla tato disproporce výrazně vyšší – v roce 2011 celkem 2,7krát a v roce 2012 dokonce 2,9krát.

4.1.3 Genderový pohled na celkovou neúspěšnost u maturitní zkoušky

Hrubá neúspěšnost chlapců u maturitní zkoušky činila v jarním zkušebním termínu roku 2013 téměř 31 %. Ve srovnání s dívkami byla vyšší o 3,6 procentního bodu. V případě čisté neúspěšnosti, tedy neúspěšnosti konajících maturitní zkoušku, byla neúspěšnost chlapců a dívek víceméně srovnatelná.

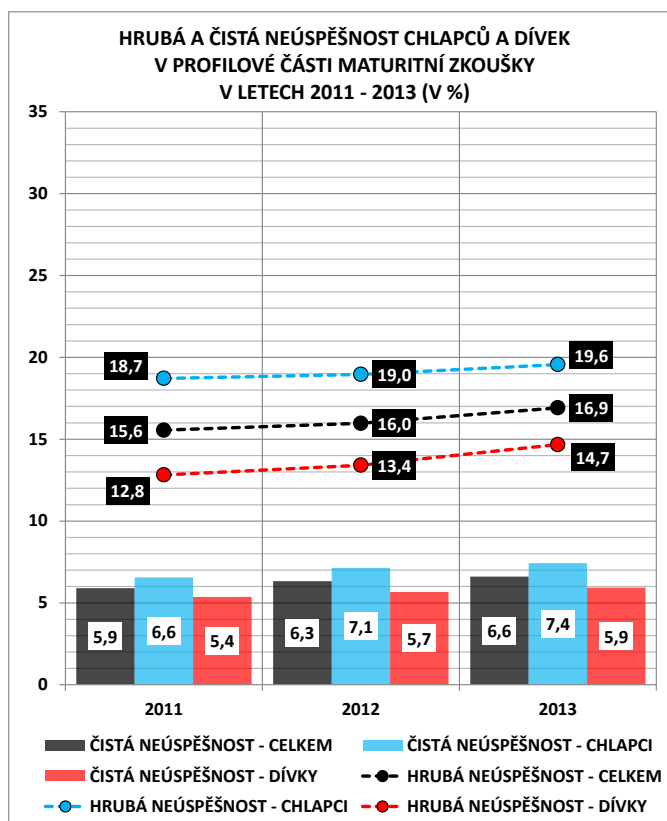

Vývoj neúspěšnosti ve třech uplynulých letech poznamenala změna způsobu hodnocení písemných prací v roce 2012, která se promítla do skokového zvýšení neúspěšnosti chlapců v rozsahu cca 5 procentních bodů. Souhrnná neúspěšnost chlapců se tak přiblížila hranici jedné třetiny. Návrat k původní metodice hodnocení písemných prací z českého jazyka a literatury v roce 2013 se pak odrazil v meziročním snížení neúspěšnosti chlapců o 3 procentní body. Hrubá i čistá neúspěšnost dívek se v uplynulých 3 letech prakticky neměnila a zůstává na úrovni cca 27 %, resp. 20 %. Toto tvrzení podporují i výsledky společné části maturitní zkoušky. V roce 2013 se neúspěšnost chlapců a dívek konajících zkoušku, lišila o pouhý 1 procentní bod (chlapci 15,7 %, dívky 16,7 %). Díky vyššímu podílu nepřipustitelných k maturitní zkoušce však chlapci vykázali ve srovnání s dívkami hrubou neúspěšnost o 3,5 procentního bodu vyšší.

Zatímco v případě dívek je jejich čistá neúspěšnost ve společné části maturitní zkoušky v uplynulých třech letech relativně stabilní (velmi mírný pokles), v případě chlapců je patrný zřetelný výkyv v roce 2012 o téměř 5 procentních bodů, způsobený zmíněnou metodickou změnou.

V porovnání se společnou částí maturitní zkoušky téměř třetinová čistá neúspěšnost u profilové části byla v případě chlapců zhruba o 1,5 procentního bodu vyšší než u dívek. Neúspěšnost u profilové části (a to hrubá i čistá) má u chlapců i dívek v uplynulých třech letech mírně stoupající trend při zachování jejich vzájemného podílu. Při téměř 17% hrubé neúspěšnosti byli chlapci o více než 5 procentních bodů méně úspěšní než dívky.

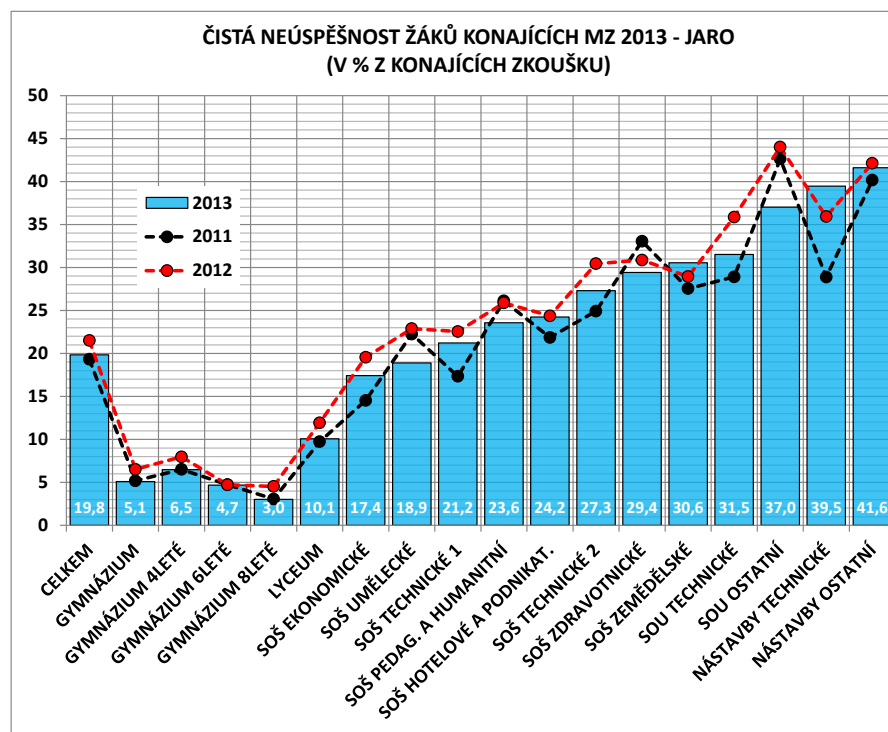
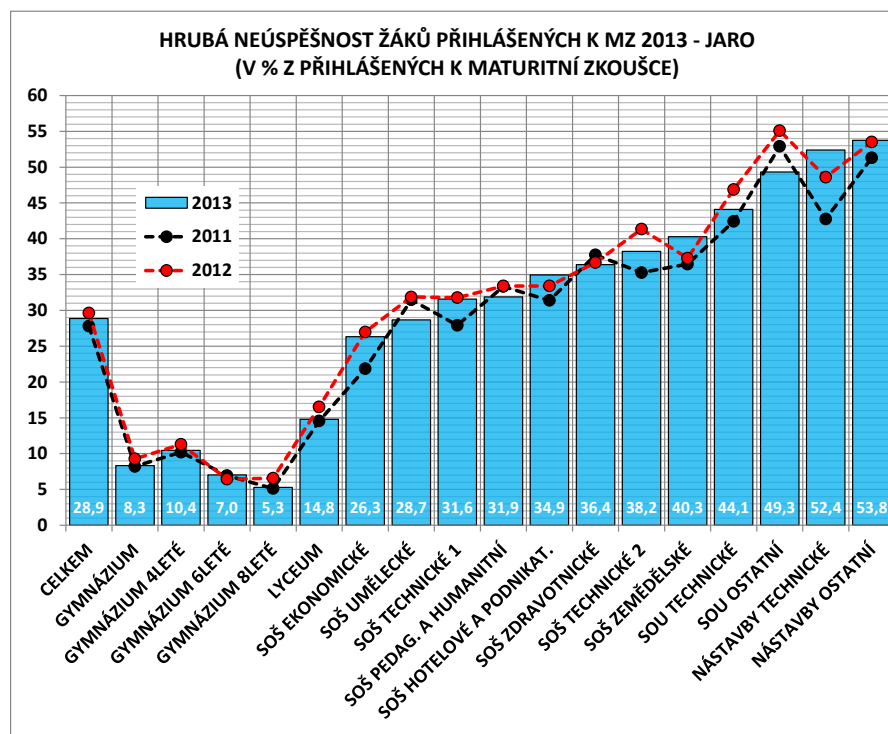

Genderové rozdíly v neúspěšnosti u maturitní zkoušky v zásadě příliš neodpovídají průměrné hladině intelektových studijních předpokladů (mezi maturujícími je výrazně více dívek). Neúspěšnost tak naznačuje, že

spíše než intelektové dispozice se do vyšší úrovně neúspěšnosti chlapců promítá vliv typu střední školy (výrazně nižší podíl chlapců na gymnáziích a naopak vyšší podíl chlapců v oborech vykazujících horší až špatné maturitní výsledky).

4.1.4 Oborový pohled na celkovou neúspěšnost u maturitní zkoušky a v jejích částech

Mezioborové rozdíly v průměrné neúspěšnosti u maturitní zkoušky jsou zcela zásadní. V jarním zkušebním období roku 2013 se pod celorepublikovým průměrem hrubé neúspěšnosti (cca 29 %) umístily pouze gymnázia (5–10 %), lycea (cca 15 %), obchodní akademie (cca 26 %), v pásmu republikového průměru pak umělecké obory (29 %), technické

obory a pedagogické a humanitní obory SOŠ (32 %). V oborech nástavbového studia a netechnických oborech SOU naopak maturitní zkoušku nevykonalo úspěšně přes polovinu žáků přihlášených k maturitní zkoušce. Ostatní obory SOŠ a SOU vykázaly hrubou neúspěšnost od 35 do 45 % přihlášených. Čistá neúspěšnost žáků konajících maturitní zkoušku činila v jarním zkušebním termínu 2013 téměř 20 %. Na

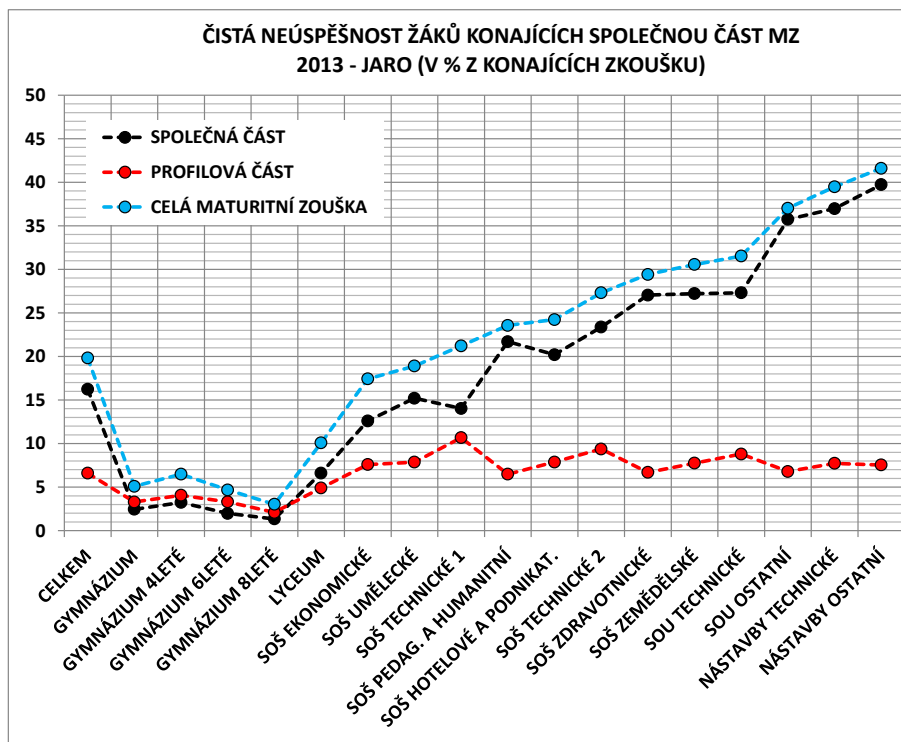
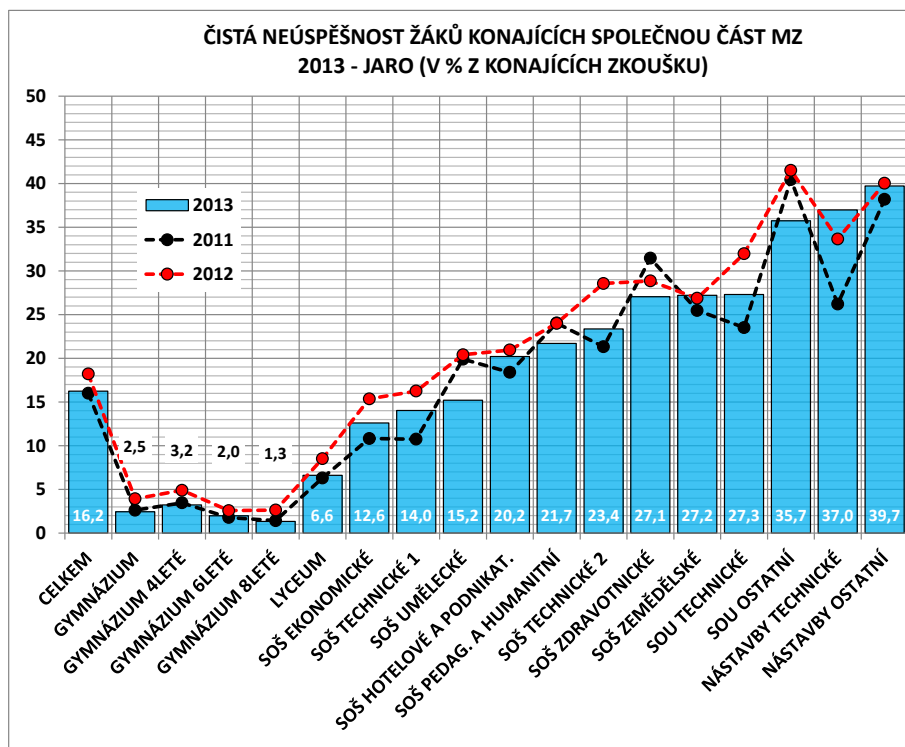
gymnáziích, resp. lyceích u maturity propadlo zhruba 5 %, resp. 10 % žáků. V pásmu republikového průměru (17–22 %) se pohybovaly obchodní akademie, umělecké a technické obory SOŠ. Nejhorší situace byla v nástavbovém studiu (okolo 41 %) a netechnických oborech SOU (37 %). V meziročním srovnání se ve většině studijních oborů neúspěšnost

mírně snížila, výjimkou je pouze meziroční nárůst u technických oborů nástavbového studia a v zemědělských oborech SOŠ.

Dominantním zdrojem čisté neúspěšnosti u maturitní zkoušky je neúspěšnost ve společné části maturitní zkoušky. Výjimkou jsou pouze gymnázia, kde je neúspěšnost u profilových zkoušek zpravidla mírně vyšší než u zkoušek společné části.

Zkoušky společné části v jarním zkušebním období roku 2013 nezvládlo v průměru 16 %

žáků, kteří zkoušku konali. V případě gymnázií, resp. lyceí šlo o 2,5 %, resp. o 7 %, v obchodních akademiích, v uměleckých a technických oborech od 13 do 15 %.

extrémně rizikových oborů tvoří již tradičně obory nástavbového studia (v netechnických oborech propadlo téměř 40 % žáků) a netechnické obory SOU (36 %).

Zdravotnické a zemědělské obory SOŠ a technické obory SOU vykázaly 27% čistou neúspěšnost.

Průměrná čistá neúspěšnost v profilové části maturitní zkoušky se na gymnáziích pohybuje od 2 do

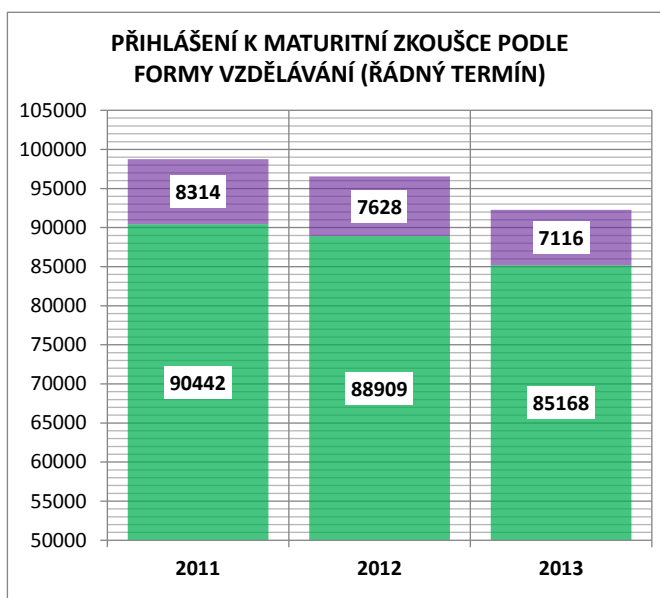
4 % a v lyceích okolo 5 %. V ostatních oborech SOŠ, SOU a nástavbového studia pak průměrné hodnoty neúspěšností oscilují mezi 6 a 7 % s výjimkou „přísnějších“ technických oborů SOŠ (11 %), SOU (10 %) a nástavbového studia (9 %).

Obecně tedy platí, že čím je průměrná neúspěšnost u maturity v daném oboru vyšší, tím větší roli hraje výsledek společné části maturitní zkoušky.

4.1.5 Neúspěšnost podle formy studia

Celkem 7,7 % přihlášených k maturitní zkoušce v jarním zkušebním termínu 2013 tvořili žáci tzv. ostatních forem vzdělávání, tj. žáci dálkového, kombinovaného či neprezenčního studia. Jejich podíl na počtu maturantů meziročně klesá. Jde především o žáky 3letých nástavbových oborů, kde představují zhruba polovinu maturantů.

Celková hrubá neúspěšnost žáků ostatních forem vzdělávání dosáhla v jarním zkušebním období roku 2013 hodnoty 44 % přihlášených žáků, čistá neúspěšnost pak 32 % žáků konajících zkoušku. Meziročně jejich neúspěšnost vzrostla o 4, resp. o 2 procentní body.

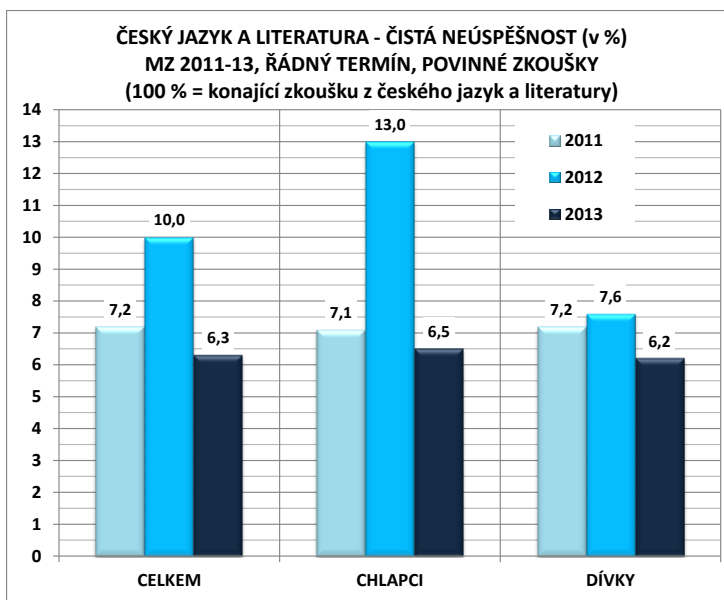
4.1.6 Neúspěšnost v jednotlivých předmětech společné části maturitní zkoušky

Český jazyk a literatura

Maturitní zkouška z českého jazyka a literatury je komplexní zkouškou skládající se ze tří dílčích zkoušek – didaktického testu, písemné práce a ústní zkoušky. Český jazyk a literatura je nevolitelným předmětem povinné maturitní zkoušky.

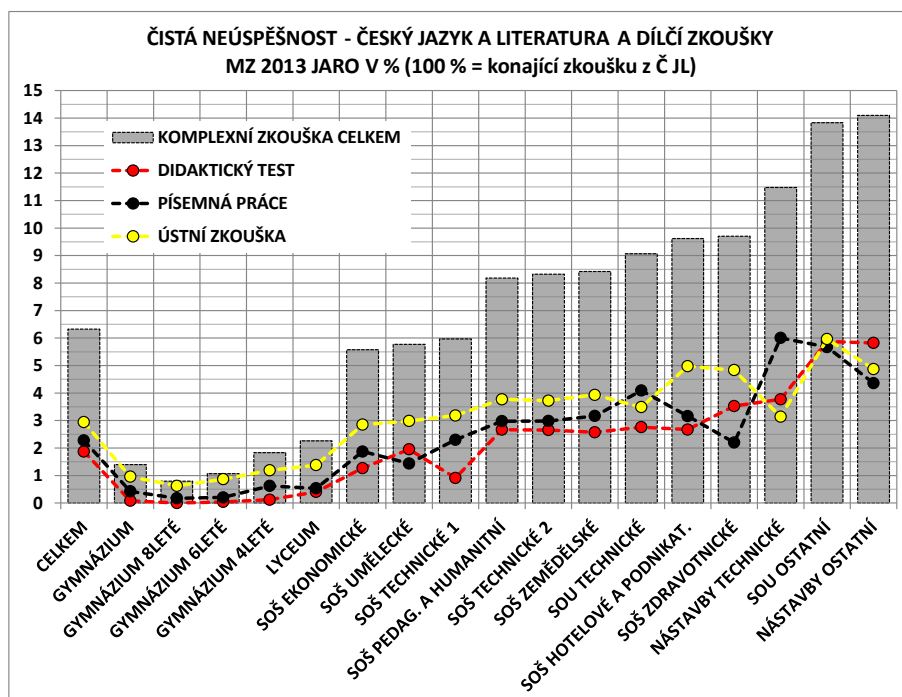
Dílčí zkouška konaná formou didaktického testu probíhá dle centrálního zadání a její výsledky jsou rovněž centrálně vyhodnocovány. U dílčí zkoušky konané formou písemné práce žák vybírá jednu z deseti variant centrálního zadání. V roce 2011 a v roce 2013 byla zkouška

vyhodnocována hodnotiteli z řad učitelů kmenových škol žáků, v roce 2012 bylo vyhodnocení této dílčí zkoušky provedeno centrálně na škole nezávislými hodnotiteli. Dílčí ústní zkouška probíhá podle zadání připraveného školou dle jednotné, centrálně stanovené metodiky. Ústní zkouška je komisionální a za hodnocení jejích výsledků odpovídá zkušební komise. Hodnocení zkoušky probíhá rovněž podle jednotné, centrálně stanovené metodiky.

Průměrná čistá neúspěšnost žáků, kteří zkoušku konali, činila v jarním zkušebním období 2013 cca 6,3 %. Ve srovnání s rokem 2011 (tedy s rokem, kdy byly písemné práce vyhodnocovány rovněž lokálně) je aktuální neúspěšnost zhruba o 1 procentní bod nižší. Meziročně však neúspěšnost klesla o téměř 4 procentní body. Jednoznačnou příčinou je zpětný

přechod z nezávislého centrálního hodnocení písemných prací na hodnocení lokální, tedy hodnocení učiteli kmenových škol žáků. Změna způsobu hodnocení se promítla zejména do neúspěšnosti chlapců, ta meziročně klesla na polovinu hodnoty roku 2012, tedy ze 13 % na 6,5 %. V případě dívek neměla změna hodnocení výraznější dopad – neúspěšnost klesla pouze o 1,5 procentního bodu.

Tato skutečnost se projevila i v meziročním poklesu neúspěšnosti v jednotlivých skupinách studijních oborů. Zatímco typicky chlapecké obory vykázaly v roce 2013 velmi dramatický pokles neúspěšnosti, v případě typicky „dívčích“ oborů byl pokles relativně malý. Maturanti na gymnáziích a lyceích neměli se zkouškou z českého jazyka a literatury prakticky žádné problémy – neúspěšnost se zde pohybovala od 0,8 do 2,3 %. Pod úroveň republikového průměru se svojí neúspěšností dostali ještě maturanti v obchodních akademiích, v uměleckých a technických oborech SOŠ. Desetiprocentní hranici čisté neúspěšnosti překročili pouze žáci nástavbového studia a netechnických oborů SOU. Ostatní obory vykázaly neúspěšnosti mezi 8 a 10 %.

Významné meziroční snížení náročnosti maturitní zkoušky z českého jazyka a literatury bylo z velké části zapříčiněno legislativní změnou pravidel pro průběh a vyhodnocení zkoušky z českého jazyka a literatury. Tato změna nebyla (a ani být nemohla) doprovázena potřebnou změnou katalogizovaných požadavků na zkoušku. V důsledku toho se stala zkouška z českého jazyka a literatury zejména v segmentu všeobecného a všeobecně odborného středoškolského vzdělávání zkouškou slabého významu. Dokladem budiž i fakt, že dílčí ústní zkouška byla v roce 2013 nejnáročnější dílčí zkouškou, a to prakticky až na sporadické výjimky ve všech oborech vzdělávání.

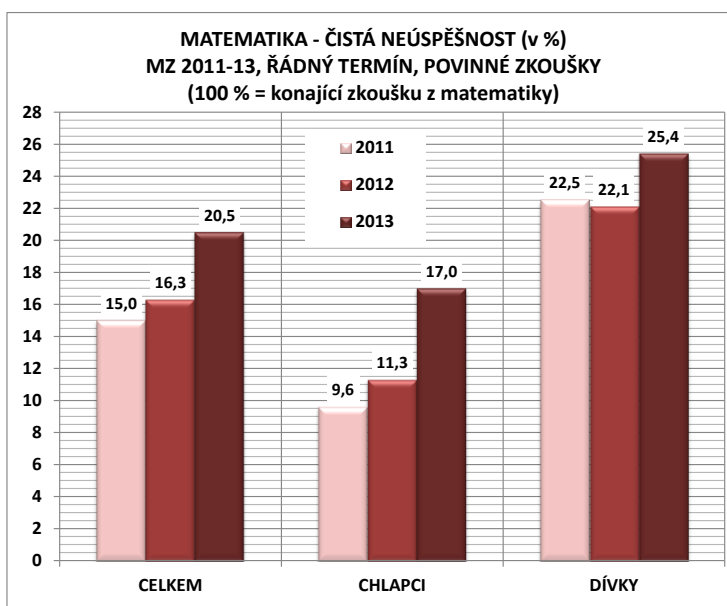
Matematika

Maturitní zkouška z matematiky je jedinou povinnou zkouškou, která se koná pouze formou didaktického testu. Test je jednotným centrálním nevariantním zadáním a zkouška je centrálně vyhodnocována. Na rozdíl od ostatních didaktických maturitních testů je test

z matematiky výrazně otevřenější, tj. obsahuje vysoký podíl úloh, u nichž žák řešení vytváří a nevybírá z nabídky možných variant.

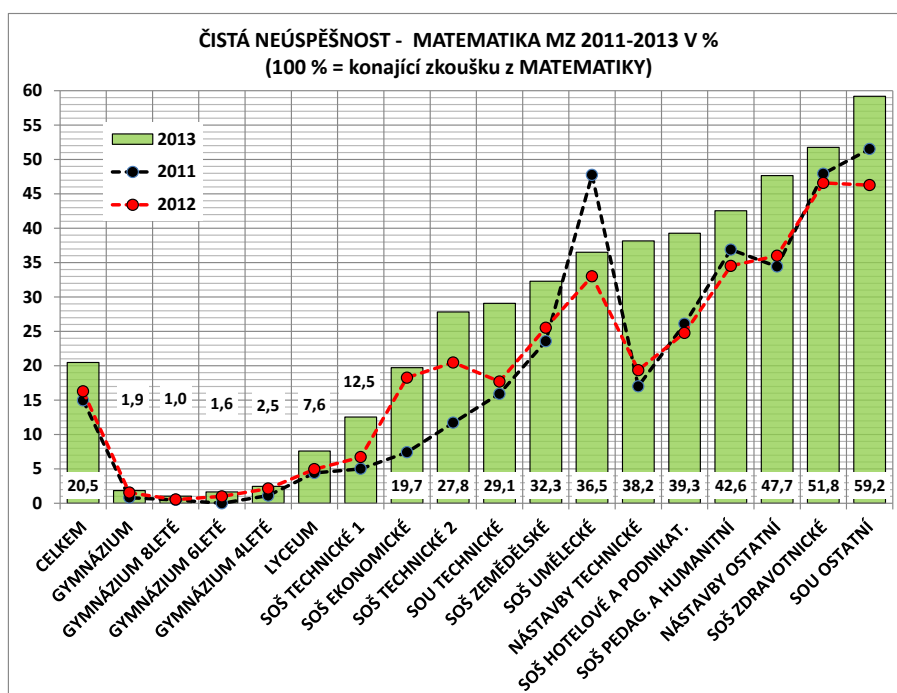
Matematika je volitelným předmětem druhé povinné maturitní zkoušky; v roce 2013 si ji zvolilo 39 % maturantů.

Čistá neúspěšnost žáků konajících zkoušku z matematiky dosáhla v jarním zkušebním období 2013 hodnoty 20,6 %. Ve srovnání s předchozím rokem se tak zvýšila o jednu čtvrtinu, tj. o 4,2 procentního bodu, a v porovnání s rokem 2011 o zhruba třetinu. Maturitní zkouška z matematiky tak posiluje svůj selektivní charakter zejména v rizikových a vysoce rizikových oborech.

K nárůstu neúspěšnosti došlo navzdory meziočasnému poklesu volby matematiky i zrušení zkoušky vyšší úrovně obtížnosti za situace, kdy absolutní náročnost testu byla srovnatelná s náročností testů předchozích dvou ročníků maturitní zkoušky.

Nejdynamičtější meziočasný nárůst neúspěšnosti je zřejmý v technických oborech SOŠ, SOU i

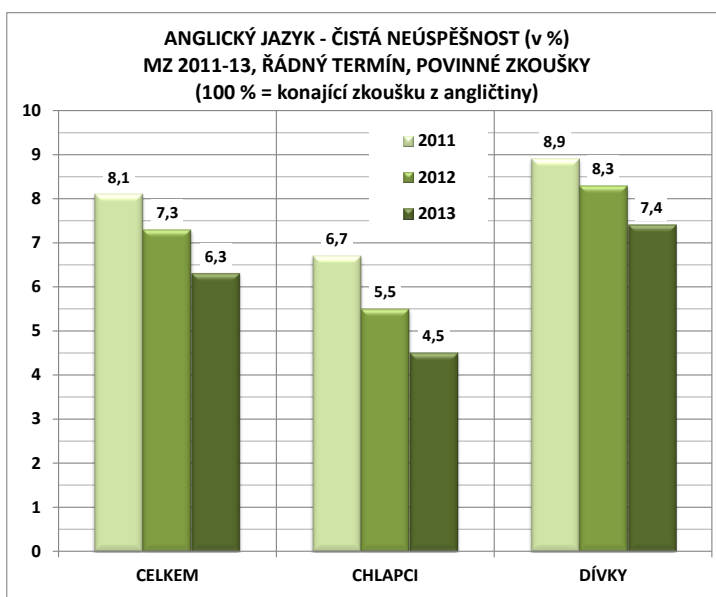
nástavbového studia, naopak za mírný lze označit růst neúspěšnosti v těch oborech, v nichž se v roce 2013 významně snížila volba matematiky jako předmětu druhé povinné zkoušky (obchodní akademie, lycea, netechnické obory SOU), nebo v oborech, kde je podíl volby matematiky tradičně velmi malý (umělecké, zdravotnické, pedagogické a humanitní obory SOŠ). Gymnázií se zvýšení neúspěšnosti prakticky netýkalo. Průměrnou neúspěšnost pod úrovní republikového průměru vykázala vedle gymnázií (cca 2 %) lycea (pod 8 %), technické obory SOŠ (12,5 %) i obchodní akademie (mírně pod 20 %). V oborech SOŠ, SOU a nástavbového studia, jejichž absolventi tvoří téměř polovinu všech maturantů, se čistá neúspěšnost žáků konajících maturitu z matematiky pohybovala od 29 do 59 %. Za vyslovené

extrémní lze považovat neúspěšnost žáků netechnických oborů SOU a nástavbového studia a zdravotnických oborů SOS (48–59 %).

Navzdory tomu, že je volba matematiky mezi chlapci ve srovnání s dívkami o 75 % vyšší (51 % proti 30 %), neúspěšnost je o třetinu nižší (17 % proti 25,4 %). Meziroční zvýšení neúspěšnosti však zasáhlo chlapce výrazněji (zvýšení o 44 %, tj. o 5,2 procentního bodu) než dívky (zvýšení o 15 %, tj. o 3,3 procentního bodu).

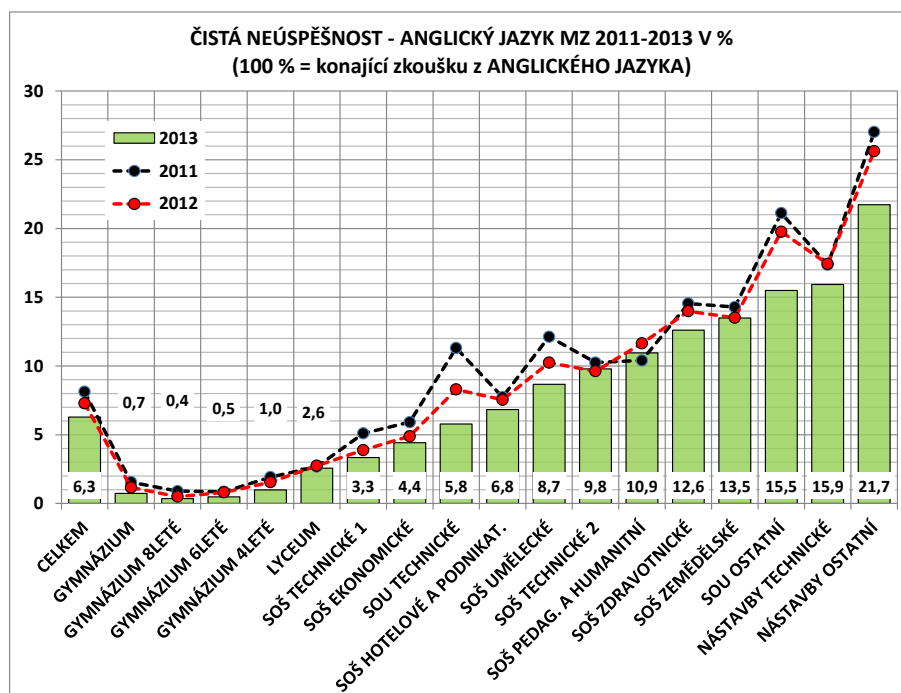
Angličtina

Cizí jazyky, angličtinu nevyjímaje, jsou volitelným předmětem druhé povinné zkoušky a při volbě alternují matematiku. Maturitní zkoušky z cizích jazyků ověřují jazykové dovednosti a znalosti na úrovni B1 SERRJ,⁵ mezní hranice její úspěšnosti je však nastavena mírněji. Zrušením zkoušky vyšší úrovně obtížnosti, která ověřovala dosažení úrovně B2 SERRJ, se maturitní zkouška z cizího jazyka mívá na gymnáziích s cíli vzdělávání stanovenými v rámcovém vzdělávacím programu. Gymnázia tuto skutečnost vnímají spíše negativně, a to ve smyslu snížení studijní motivace svých žáků.

Jde o komplexní zkoušku složenou z didaktického testu, písemné práce a ústní zkoušky. Dílejší zkoušky konané formou didaktického testu probíhají dle centrálního zadání a jejich výsledky jsou rovněž centrálně vyhodnocovány.

K hodnocení písemných prací nezávislému na škole se přistoupilo počínaje rokem 2012. Zadání písemné práce nemá variantní podobu a všichni žáci pracují podle jednotného zadání. Zadání ústní zkoušky je připraveno centrálně, zkouška probíhá komisionálně

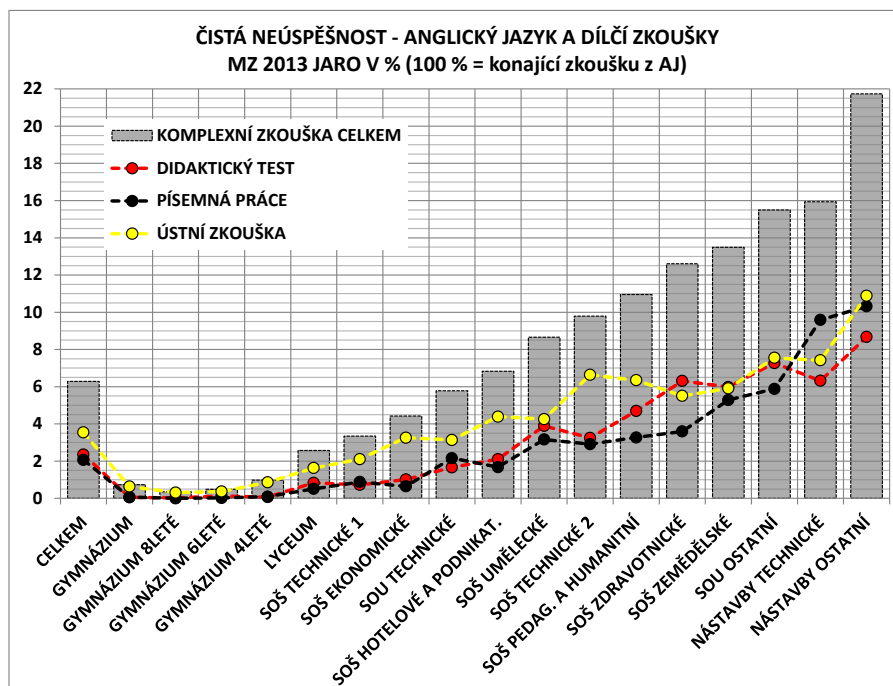
⁵ Společný evropský referenční rámec, který mj. klasifikuje a definuje úroveň jazykových dovedností na stupnici A1, A2, B1, B2, C1 a C2. Tato klasifikace je použita i při definování výstupních požadavků jazykového vzdělávání v rámcových vzdělávacích programech.

a za vyhodnocení dle jednotné centrálně stanovené metodiky odpovídá zkušební komise.

Angličtina je nejatraktivnějším volitelným předmětem druhé povinné maturitní zkoušky. V roce 2013 si ji zvolilo 51 % všech maturantů.

Průměrná čistá neúspěšnost maturitní zkoušky z angličtiny činila v jarním zkušebním období roku 2013 pouhých 6,3 %. Od roku 2011 úspěšnost zkoušky setrvala a rovnoměrně stoupá, a to zhruba o 0,8 až 1 procentní bod ročně. Průměrná neúspěšnost chlapců byla pouhých 4,5 %, dívek pak 4,4 %.

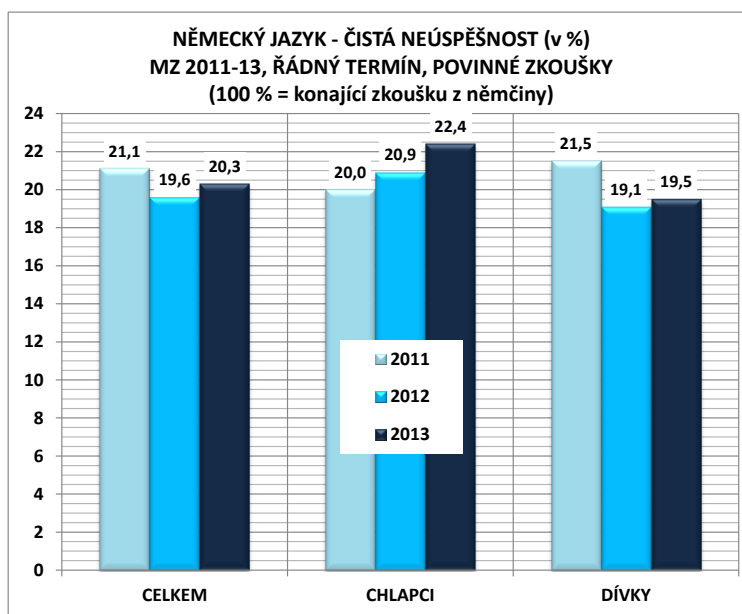
V obou případech meziročně úspěšnost rovnoměrně stoupá zhruba stejným tempem jako úspěšnost celková. Neúspěšnost žáků gymnázií u maturitní zkoušky z angličtiny dosáhla v roce 2013 úrovně

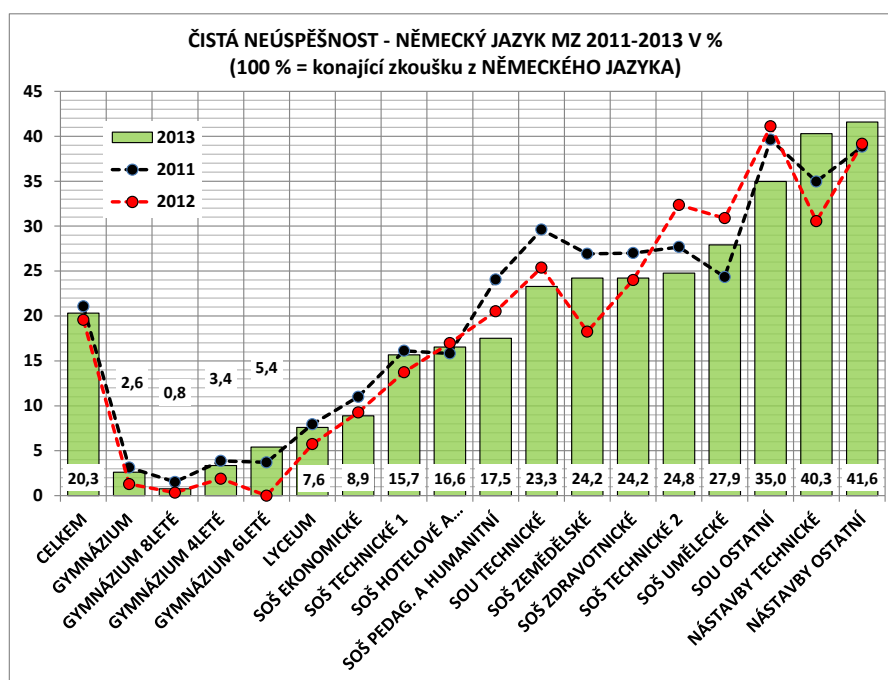
0,7 %. Neúspěšnost pod hranicí republikového průměru vykázala lycea (2,4 %), technické obory SOŠ, obchodní akademie i technické obory SOU. Nad úroveň dvojnásobku průměrné republikové neúspěšnosti zůstaly netechnické obory SOU (15 %), technické a netechnické obory nástavbového studia (16 % a 22 %). V celorepublikovém měřítku je neúspěšnost alternující matematiky ve srovnání s angličtinou více než trojnásobná a na úrovni jednotlivých oborových skupin 2,5krát až 5krát vyšší. Tato skutečnost více než významně ovlivňuje rozhodování žáků při volbě předmětu druhé povinné zkoušky v neprospěch matematiky a zprostředkovaně snižuje motivaci žáků a škol ke zvýšení úrovně matematických dovedností a kvality výuky matematiky na středních školách.

Němčina

Němčina je jazykem, jehož význam jako maturitního předmětu ve většině regionů s výjimkou krajů sousedících s německy mluvícími zeměmi setrvala klesá. Němčina byla v roce 2013 předmětem druhé povinné zkoušky v 7 % případů.

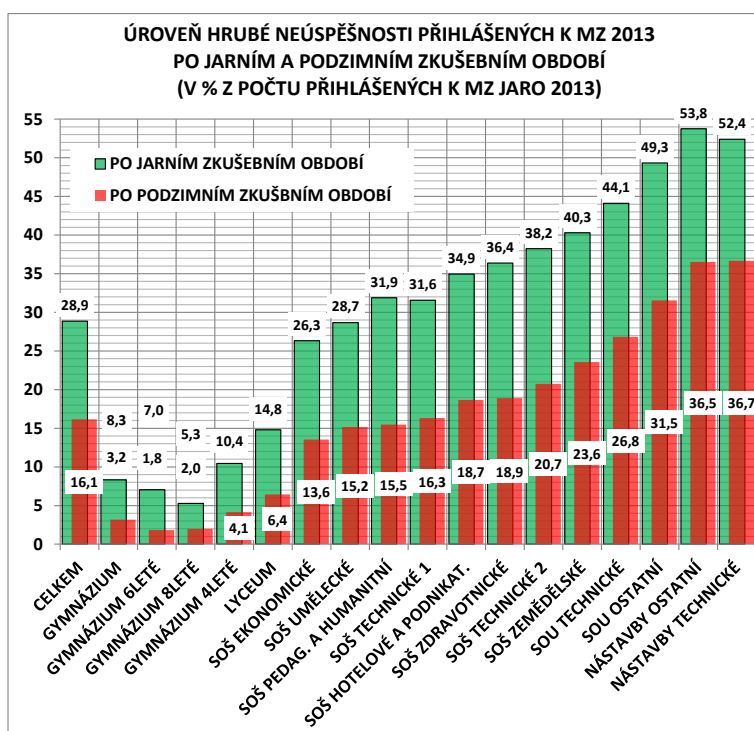
Celorepubliková neúspěšnost přesáhla v jarním zkušebním období 2013 hranici jedné pětiny, což je úroveň zcela srovnatelná s neúspěšností v obou předchozích ročních reformované maturitní zkoušky. Neúspěšnost chlapců v němčině byla o 3 procentní body vyšší než dívek a má mírně stoupající tendenci, zatímco neúspěšnost dívek oproti roku 2011 mírně klesla.

Průměrná neúspěšnost gymnazistů

z německého jazyka se v jarním zkušebním období 2013 udržela pod 3 % (na 6letých gymnáziích vlivem ústní zkoušky přesáhla 5 %). Neúspěšnost pod úroveň celorepublikového průměru vykazala lycea a obchodní akademie (8 % a 9 %) a dále technické hotelové, podnikatelské, pedagogické a humanitní obory (v rozmezí 16–18 %). Na úrovni dvojnásobku republikové úrovně pak skončili maturanti nástavbového studia (41 %) a netechnických oborů SOU (35 %).

Vzájemné porovnání neúspěšnosti v němčině a angličtině je velmi komplikované, neboť je třeba mít na zřeteli tři základní odlišnosti těchto jazyků. Předně je to odlišnost samotného charakteru jazyků – němčina jako flexivní jazyk je nesrovnatelně náročnější zejména z pohledu rizika gramatických chyb. Druhým faktorem jsou zásadní rozdíly v intelektových předpokladech žáků konajících maturitní zkoušku z těchto dvou jazyků. A třetí odlišnost lze spatřovat v oborové skladbě žáků konajících povinnou zkoušku z těchto dvou jazyků. Všechny tři tyto faktory činí maturitní zkoušku z němčiny výrazně rizikovější, než je tomu v případě zkoušky z angličtiny.

4.2 NEÚSPĚŠNOST PO PODZIMNÍM ZKUŠEBNÍM OBDOBÍ

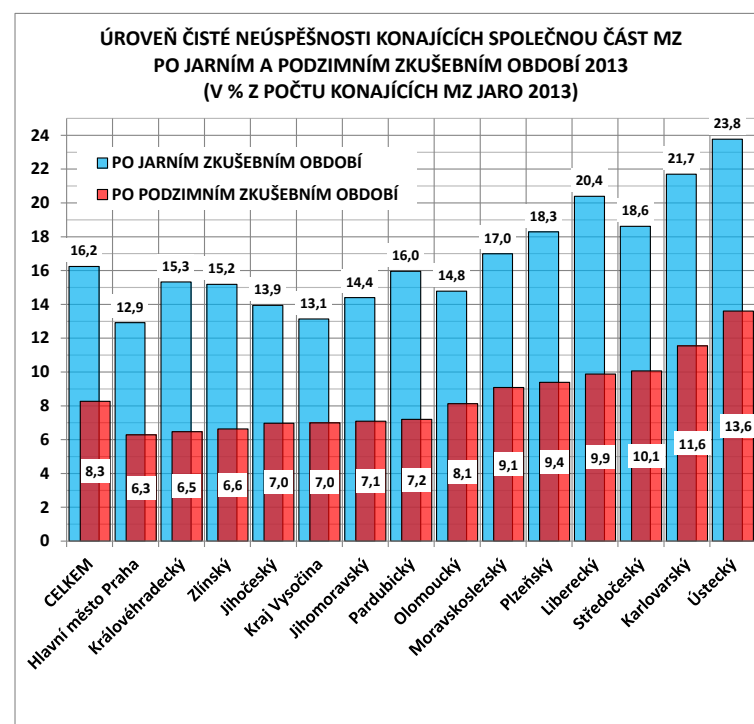
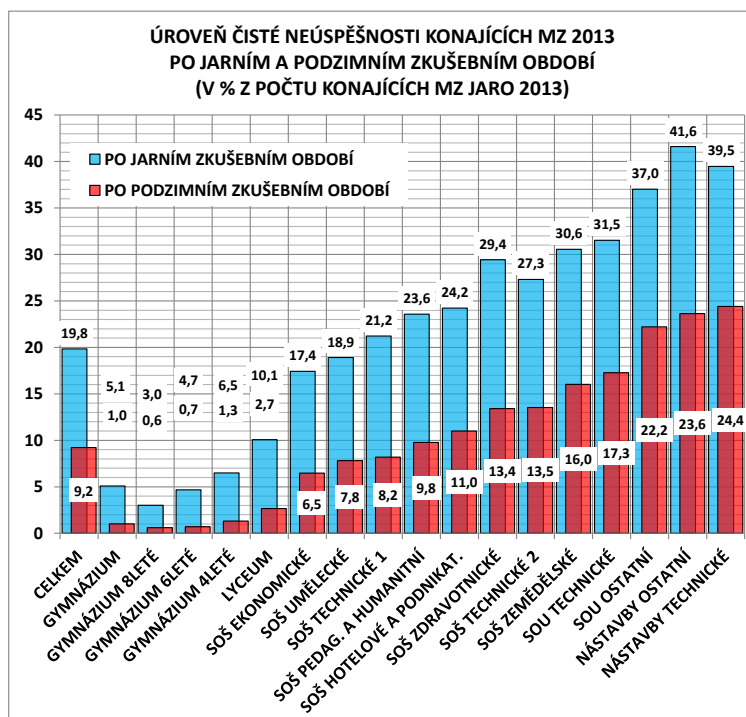
Podzimní zkušební období je určeno pro konání opravných zkoušek (žák zkoušku v předchozím zkušebním období konal, ale neuspěl), zkoušek v náhradním termínu (žák z omluvených důvodů nemohl konat zkoušku v předchozím zkušebním období) i zkoušek v řádném termínu (žák nebyl v předchozím zkušebním období k maturitní zkoušce připuštěn). Z celkem pochopitelných důvodů je proto neúspěšnost u zkoušek konaných v podzimním zkušebním období výrazně vyšší než v jarním.

4.2.1 Neúspěšnost přihlášených k MZ v roce 2013

Hrubá neúspěšnost přihlášených k maturitní zkoušce v roce 2013 (započítáni jsou ti, kteří zkoušku nekonali, nebo ji konali neúspěšně) klesla po podzimním zkušebním termínu z původních 29 % na 16 %. Po druhém termínu tak zůstal bez maturitní zkoušky téměř každý šestý žák posledního ročníku maturitního oboru, který se k maturitní zkoušce přihlásil. V absolutních počtech hovoříme o 14,9 tisících maturantech. Z nich celkem 7 tis. maturitní zkoušku ani v podzimním termínu nezahlánilo a dalších 7,9 tis. zkoušku konalo, ale jednou či dvakrát neúspěšně. Nejvýrazněji druhého zkušebního termínu využili maturanti v gymnáziích (pokles neúspěšnosti o 62 %) a lyečích (pokles o více než 56 %). Naopak nejmenší pokles neúspěšnosti vykázaly rizikové obory nástavbového studia a SOU (pokles o třetinu). Po druhém termínu však přesto zůstalo bez maturitního vysvědčení více než 37 % bývalých žáků nástavbového studia a 32 % žáků netechnických oborů SOU. V případě technických oborů SOŠ maturitní zkoušku nezískalo přes 16 %.

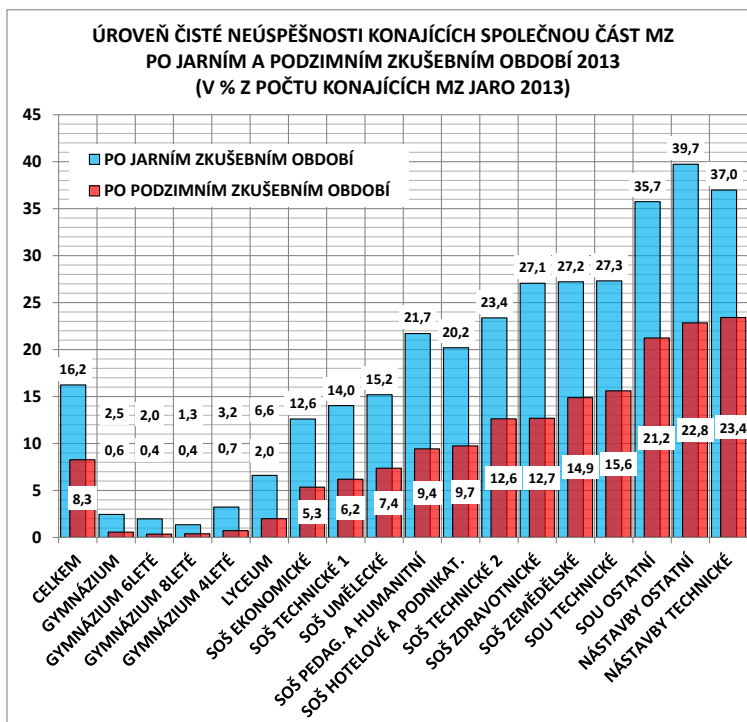
4.2.2 Neúspěšnost těch, kteří maturitní zkoušku konali

Neúspěšnost těch, kteří maturitní zkoušku konali, klesla po druhém

termínu o více než polovinu, a to z původních 19,8 % na 9,2 %. Ze 16,2 tis. maturantů, kteří zkoušky v jarním zkušebním období konali neúspěšně, zbylo po druhém termínu cca 7,9 tis.

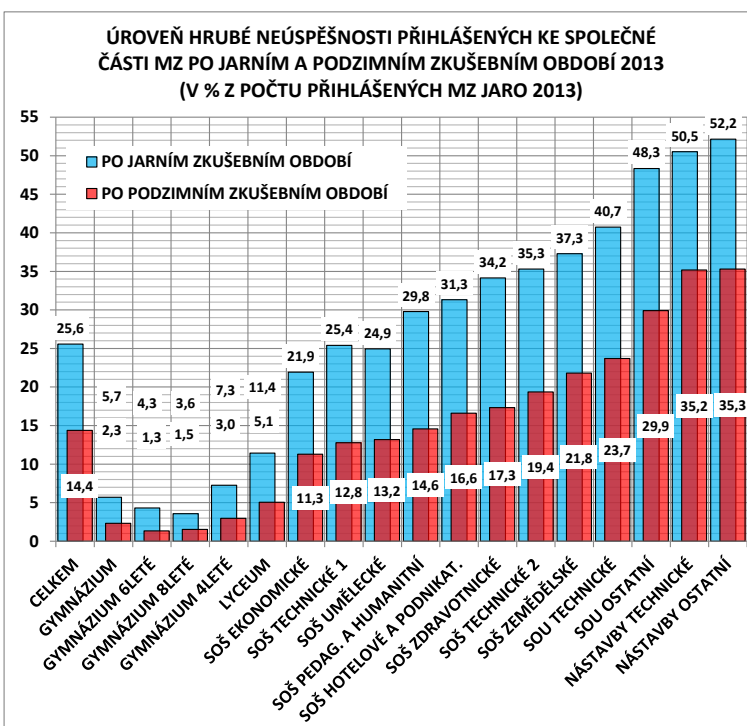
Na jednu pětinu se snížila neúspěšnost v gymnáziích, resp. lyceích a po podzimním termínu činí 1 %, resp. necelá 3 %. Obory SOŠ prakticky bez výjimky zaznamenaly pokles neúspěšnosti větší než 50 % a obory SOU a nástavbového studia redukovaly počty neúspěšných o cca 40–50 %. Přesto po druhém termínu maturitní zkoušky zůstává neúspěšnost v nástavbovém studiu na úrovni 24 % a v oborech SOU okolo 23 % těch, kteří zkoušku konali.

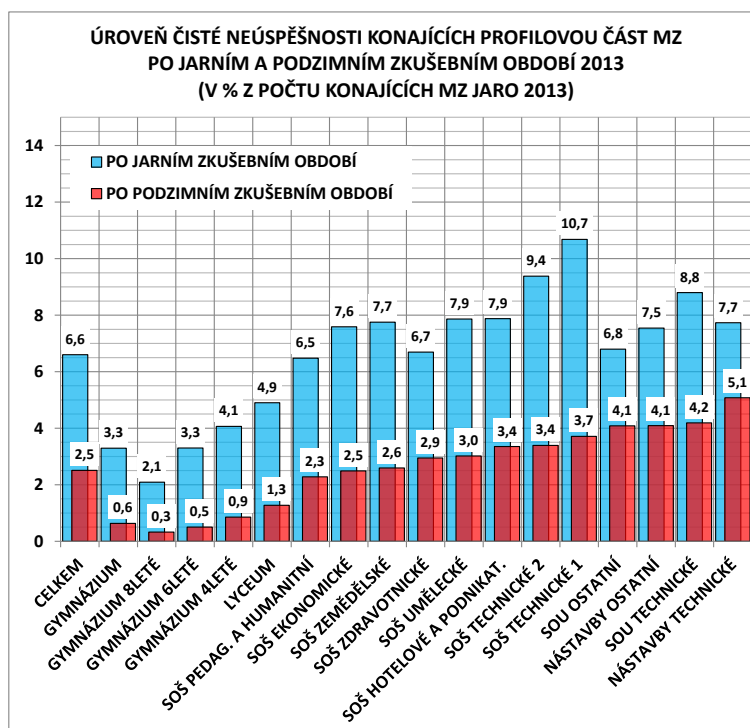
4.2.3 Neúspěšnost ve společné a profilové části po podzimním zkušebním období

Neúspěšnost „prvomaturantů“ roku 2013 ve společné části maturitní zkoušky klesla po absolvování zkoušek pozimního zkušebního období ze 16,2 % na 8,3 %, tedy prakticky na polovinu. V případě profilových zkoušek klesla čistá neúspěšnost z 6,6 % na 2,5 %, tedy téměř o dvě třetiny.

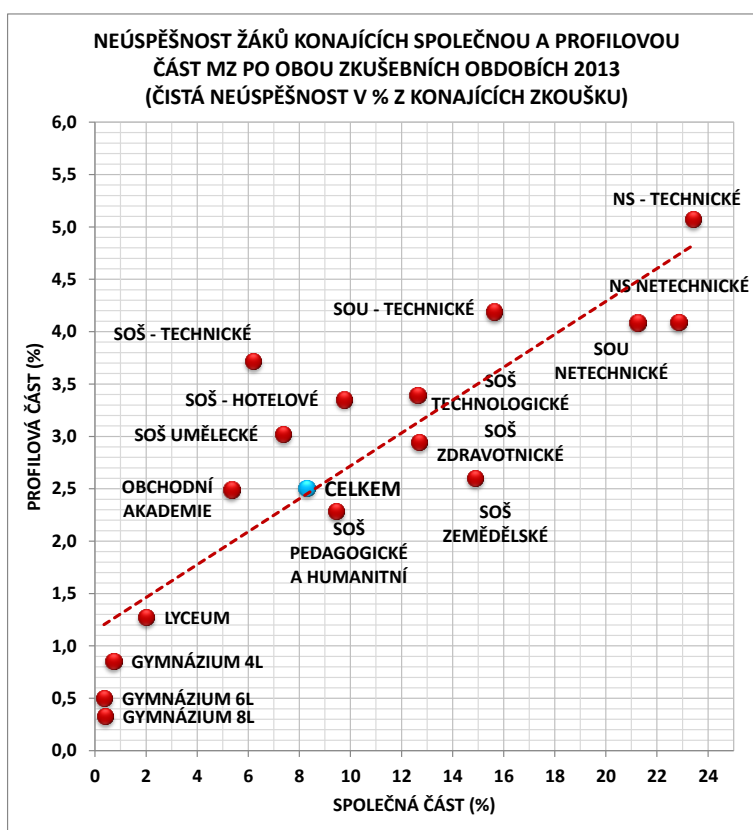
Čistá neúspěšnost těch, kteří konali společnou část na gymnáziích tak po dvou zkušebních termínech činí 0,6 % a v lyceích 2 %. Na druhém konci oborového spektra, tj. v oborech nástavbového studia a netechnických oborech SOU, neúspěšnost přes významné snížení neklesla pod 20 %. Čistá neúspěšnost konajících profilovou část maturitní zkoušky se prakticky ve všech oborech po dvou zkušebních termínech snížila pod hranici 5 %. Průměrná čistá neúspěšnost u společné části maturitní zkoušky se po dvou zkušebních termínech v jednotlivých krajích pohybuje od 6,3 % do 13,6 %, přičemž nad hodnotou 10 % zůstávají tři kraje – tradičně Ústecký a Karlovarský a dále kraj Středočeský. Neúspěšnost menší než celorepublikový průměr vykazuje 8 krajů.

Celková hrubá neúspěšnost žáků přihlášených ke společné části činí po dvou zkušebních termínech 14,4 %. Ke snížení z jarní hodnoty 25,6 % přispěly jak opravné zkoušky, tak konání zkoušek těmi, kteří v jarním zkušebním termínu nebyli ke zkoušce připuštěni. Ani po druhém zkušebním termínu neklesla hrubá neúspěšnost v oborech nástavbového studia pod jednu třetinu a v oborech SOU se pohybuje mezi 24 % (technické obory) a 30 % (netechnické obory). Pod celorepublikovým průměrem hrubé neúspěšnosti zůstávají gymnázia (2,3 %), lycea (5,1 %) obchodní akademie (11,3 %), technické (12,8 %) a umělecké (13,2 %) obory SOŠ. V ostatních oborech SOŠ ani po dvou zkušebních termínech neodmaturoval každý šestý žák posledního ročníku.

Prokazatelně neúspěšnější jsou z tohoto pohledu absolventi středních škol ve Zlínském kraji, jejichž úspěšnost ve společné části maturitní zkoušky po dvou zkušebních termínech je téměř 90%. Tradičně nejnižší úspěšnost vykazují Ústecký (77,6 %), Karlovarský (80,1 %) a Liberecký kraj (81,2 %), následované trojicí Plzeňský, Středočeský a Moravskoslezský kraj s úspěšností 84–85 % počtu žáků posledního ročníku maturitních oborů. Vzájemný poměr čisté neúspěšnosti ve společné a profilové části je po obou zkušebních obdobích zhruba 3,3:1. Měřeno tímto poměrem, jsou v hodnocení profilové části maturitní zkoušky nejpřísnější gymnázia (0,7:1 až 1,19:1). Na víceletých gymnáziích je náročnost profilových zkoušek dokonce absolutně vyšší než náročnost zkoušek společné části.

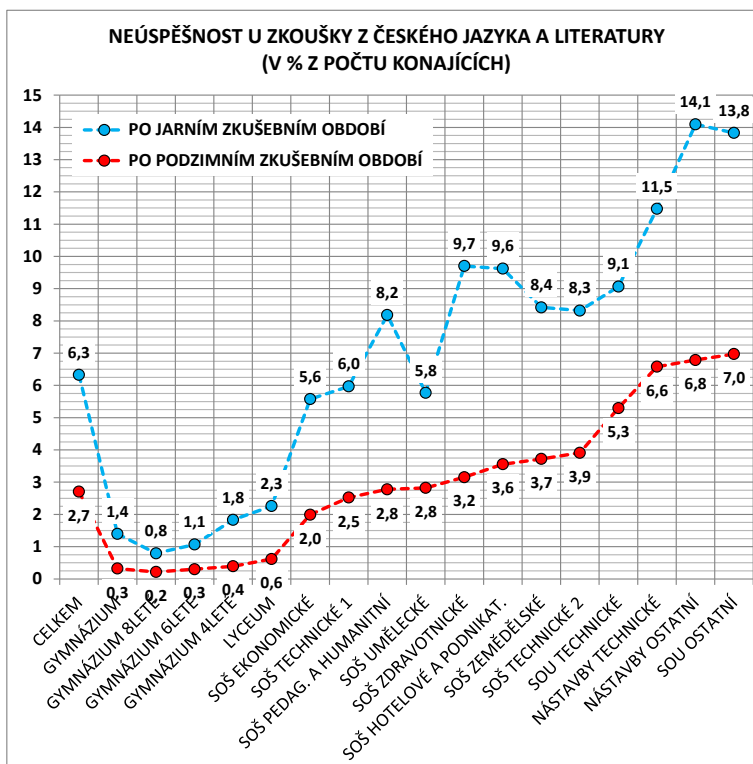

Výrazně nad republikovou úrovní „přísnosti“ profilových zkoušek jsou lycea (1,58:1) a technické obory SOŠ (1,67:1) a dále obchodní akademie (2,1:1), umělecké (2,44:1) a pedagogické a humanitní obory SOŠ (2,9:1). Naopak výraznou benevolenci v hodnocení profilových zkoušek vykazují obory nástavbového studia (5,4:1), zemědělské obory SOŠ (5,7:1), netechnické obory SOU.

4.2.4 Neúspěšnost zkoušek konaných v podzimním zkušebním období

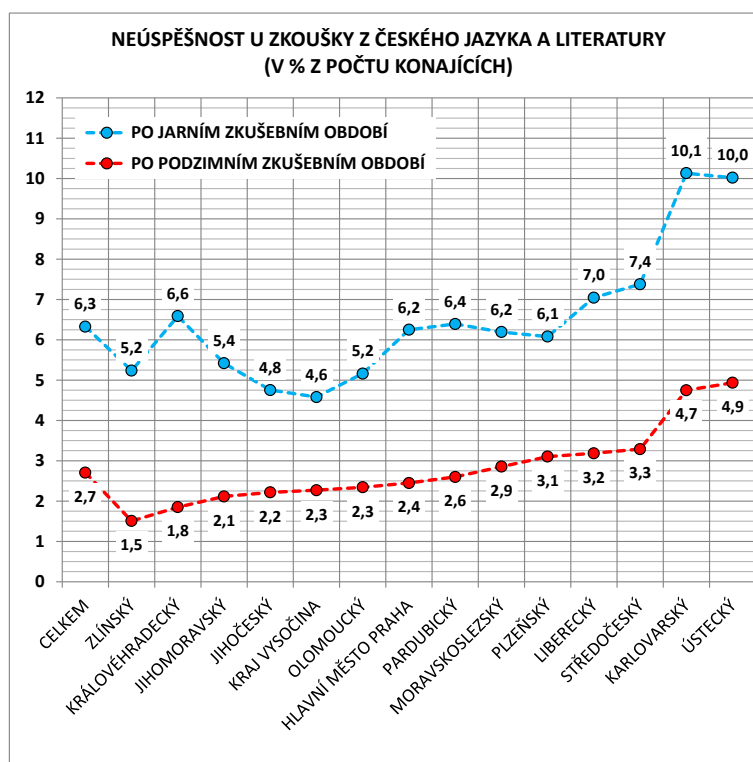
Neúspěšnost podzimních maturitních zkoušek dosáhla v roce 2013 v případě českého jazyka a literatury zhruba jedné čtvrtiny a meziročně se zvýšila o téměř polovinu. Tradičně nejproblématictějším předmětem podzimních zkoušek je matematika. Přes mírný meziroční pokles o necelé 4 procentní body zůstala i v roce 2013 nad úrovní jedné poloviny. „Podzimní“ neúspěšnost angličtiny byla v roce 2013 zhruba čtvrtinová a srovnatelná s neúspěšností v předchozím roce. Mírný meziroční pokles „podzimní“ neúspěšnosti vykazala němčina, přesto zhruba dva z pěti maturantů zkoušku v tomto termínu nesložili úspěšně.

4.2.5 Bilance neúspěšnosti v jednotlivých předmětech po dvou zkušebních termínech

Český jazyk a literatura

Neúspěšnost žáků konajících zkoušku klesla z původních 6,3 % po druhém zkušebním termínu na úroveň 2,7 %, tj. o plných 57 % (o 3,6 procentního bodu). Žáci konající zkoušku na gymnáziích, resp. lyceích tak dosáhli 99,7%, resp. 99,4% úspěšnosti. I v nejrizikovější skupině oborů, tj. v oborech SOU a nástavbového studia, je úspěšnost ve zkoušce z českého

jazyka a literatury 93 %, resp. 95 %.

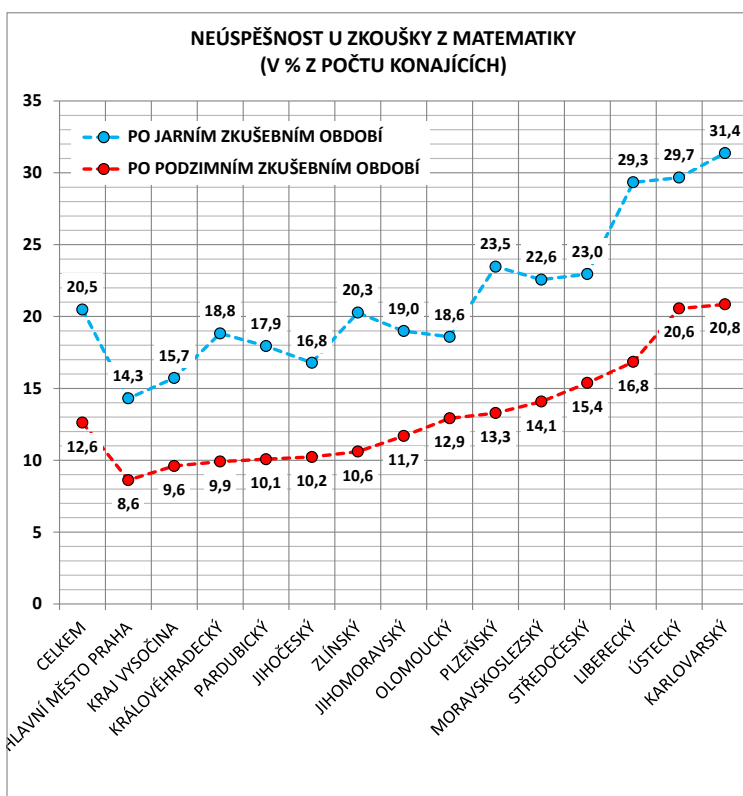
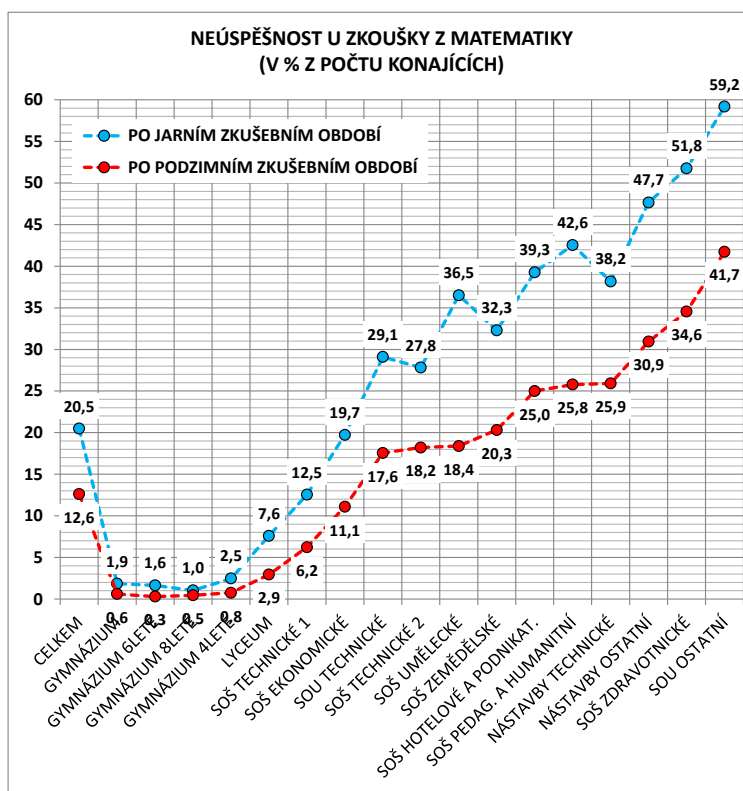
Z pohledu absolutního výsledku zkoušky z českého jazyka a literatury je po dvou zkušebních termínech neúspěšnějším krajem Zlínský kraj (98,5 %). Tradičně nejméně úspěšné jsou Ústecký a Karlovarský kraj (95,1 a 95,3 %). Ostatní nejmenované kraje vykázaly průměrnou úspěšnost mezi 96,7–97,9 %.

Matematika

Čistá neúspěšnost maturantů v jarním termínu zkoušky z matematiky (20,5 %) se po druhém zkušebním termínu snížila o zhruba 38 % na hodnotu 12,6 %. Ani po dvou pokusech se tak nepodařilo složit zkoušku z matematiky každému osmému. V porovnání s českým jazykem a literaturou, resp. angličtinou je neúspěšnost u matematiky 4,5krát vyšší. V případě gymnázií i lyceí se po dvou zkušebních termínech potvrdilo, že náročnost zkoušky z matematiky není pro žáky těchto oborů hrozbou. Gymnázia dosáhla úspěšnosti 99,4 % a lycea 97,1 %. Rovněž neočekávaně

nízká úspěšnost žáků technických oborů SOŠ z jarního zkušebního období (87 %) se zvýšila na průměrných 94 %.

Tím ovšem příznivá konstatování končí. Po dvou zkušebních termínech se v netechnických oborech SOU nepodařilo zvládnout zkoušku z matematiky 41 % testovaných žáků, v netechnických oborech nástavbového studia 31 % a ve zdravotnických oborech SOŠ 35 % žáků. S výjimkou obchodních akademií (úspěšnost 89 %) se v ostatních oborech úspěšnost po dvou zkušebních termínech pohybuje mezi 75 % a 83 %. K procentuálně nejdynamičtějším poklesu neúspěšnosti ve druhém zkušebním termínu došlo na

gymnáziích, v lyceích, v technických oborech SOŠ a na obchodních akademiích. Pohledem absolutního výsledku zkoušky z matematiky jsou nejméně úspěšní maturanti v Praze (91,4 %). V dalších čtyřech krajích – na Vysočině, v Královéhradeckém, Pardubickém a Jihočeském kraji, se absolutní úspěšnost pohybuje okolo 90 %. Nejproblematictější situace je v Karlovarském a Ústeckém kraji, kde se zkoušku z matematiky nepodařilo ani po dvou termínech úspěšně složit více než 20 % testovaných žáků.

Angličtina

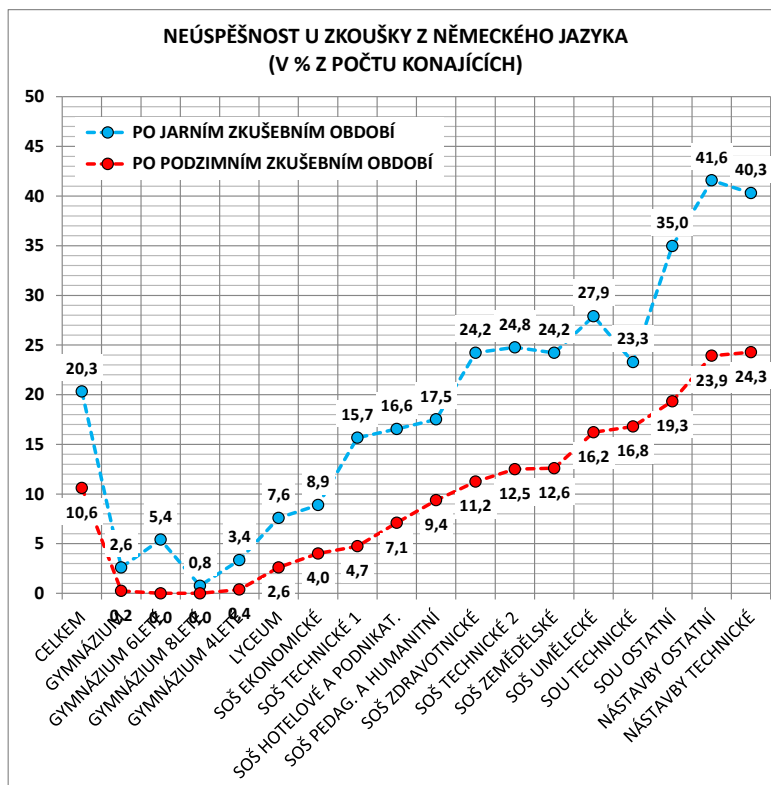
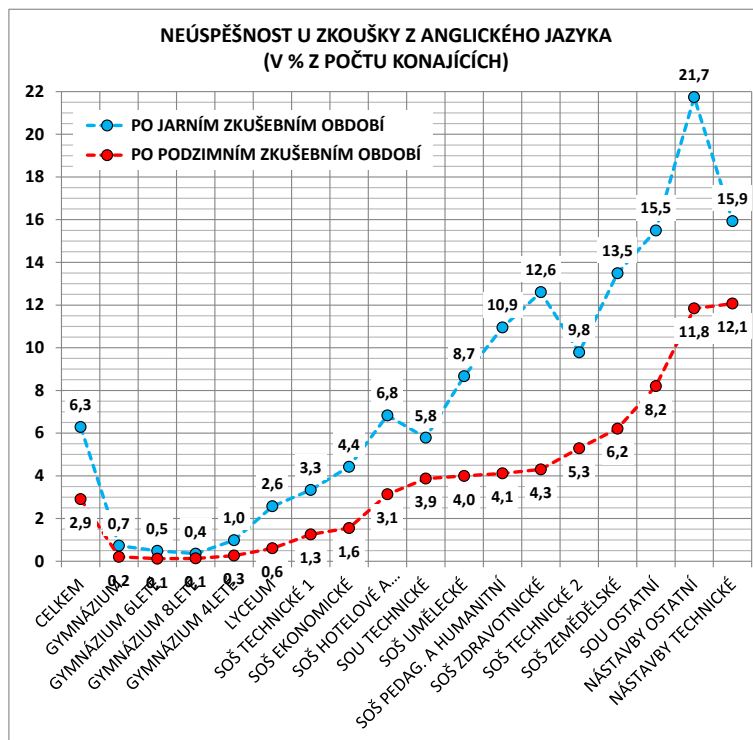
Čistá neúspěšnost maturujících z anglického jazyka činila po prvním zkušebním termínu 6,3 %. Po druhém, podzimním klesla na 2,9 %. Z počtu těch, kteří zkoušku konali, vykonalo zkoušku úspěšně 97,1 % maturantů

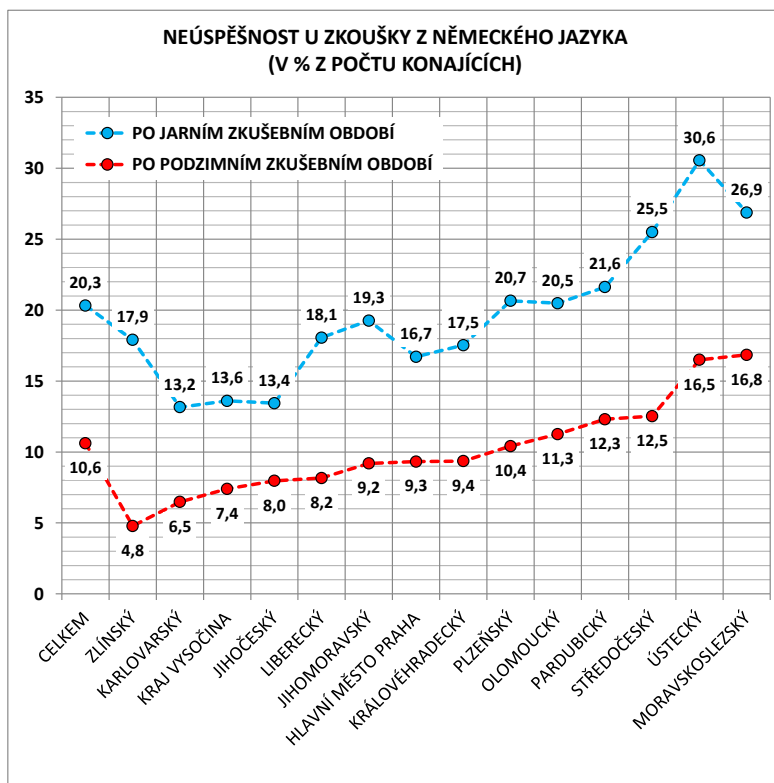
Pohledem absolutního výsledku zkoušky se úspěšnost z angličtiny na víceletých gymnáziích přiblížila 100 %, ve čtyřletých gymnáziích činila 99,7 % a v lyceích 99,4 %. S výjimkou nástavbového studia (úspěšnost 88 %), netechnických oborů SOU (92 %) a zemědělských oborů SOŠ (94 %) je ve všech nejmenovaných oborech úspěšnost vyšší než 95 %.

Mezikrajové srovnání vykazuje zcela zanedbatelné rozdíly. S výjimkou Prahy, Středočeského a Ústeckého kraje (95,2 %) je v ostatních krajích úspěšnost vyšší než 97 %.

Němčina

Čistá neúspěšnost maturujících žáků z německého jazyka dosáhla v prvním zkušebním termínu 20,3 %, po druhém termínu se však snížila o téměř polovinu na 10,6 %. Spolu s tím se mírně zmenšily i mezioborové rozdíly neúspěšnosti. Neúspěšnost v alternující zkoušce

z matematiky je s němčinou na srovnatelné úrovni.

Viděno optikou absolutního výsledku zkoušky se v případě víceletých gymnázií úspěšnost po druhém termínu zvýšila na 100 % a ve čtyřletých gymnáziích na 99,8 %. Na druhé straně se v nástavbovém studiu nepodařilo ani po dvou termínech složit zkoušku úspěšně čtvrtině maturantů. Úspěšnější než je celorepublikový průměr (tedy 90 a více %), byli žáci lyceí, obchodních akademií, technických, hotelových podnikatelských, pedagogických a humanitních oborů SOŠ. U ostatních nejmenovaných oborových skupin se průměrná úspěšnost

pohybuje mezi 83 a 89 %.

Na rozdíl od angličtiny v případě němčiny i po dvou zkušebních termínech přetrvávají poměrně velké mezikrajové rozdíly úspěšnosti. Na jedné straně stojí Zlínský kraj, kde je němčina vysloveně výběrovým maturitním předmětem s úspěšností 95 %, na druhé straně dva kraje se zcela odlišnou pozicí němčiny jako maturitního předmětu – Ústecký kraj s výrazně nadprůměrnou volbou němčiny má úspěšnost pouhých 83 % a Moravskoslezský kraj se stejnou úspěšností, ale minimálním zájmem o němčinu.

4.3 ABSOLUTNÍ NEÚSPĚŠNOST U MATURITNÍ ZKOUŠKY MATURITNÍHO ROČNÍKU 2011 A 2012

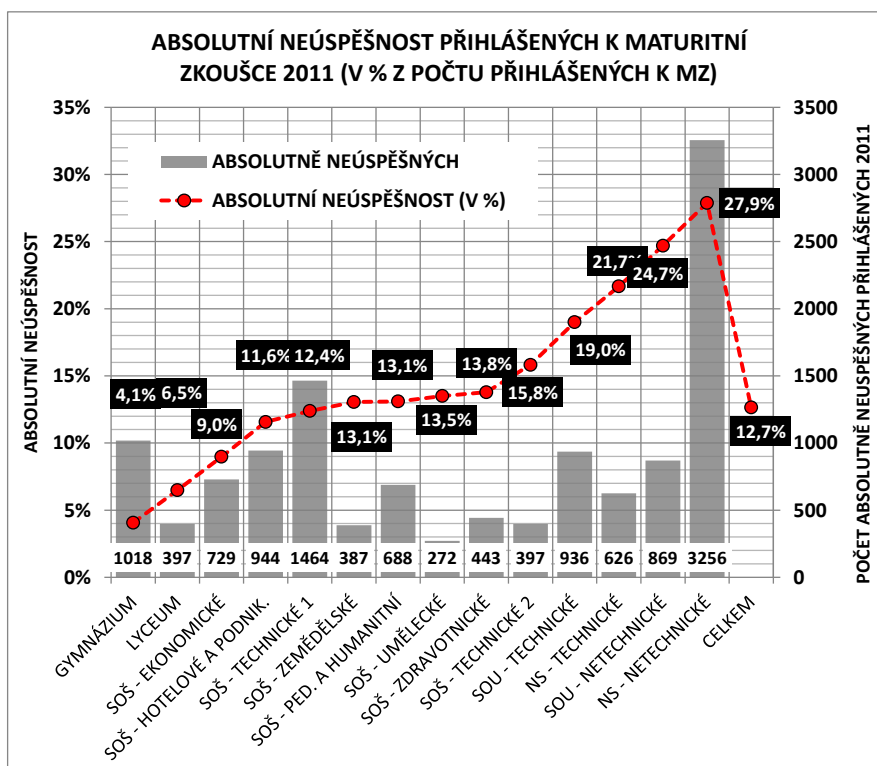
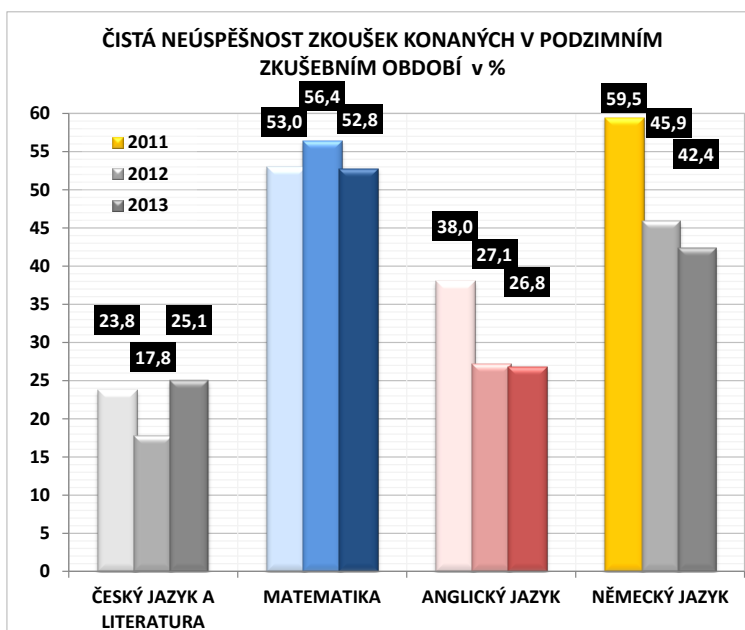
Za absolutně neúspěšného maturanta považujeme žáka, který se v posledním ročníku svého středoškolského studia přihlásil k maturitní zkoušce a nikdy maturitní vysvědčení nezíská. Jde tedy o ty, kteří studia zanechali před ukončením ročníku nebo z jakýchkoli jiných důvodů maturitní zkoušku nezačali, a ty, kteří zkoušku zahájili a nedokončili nebo zkoušku konali neúspěšně.

Na rozdíl od aktuální neúspěšnosti je absolutní neúspěšnost jedním z velmi významných indikátorů efektivity vzdělávacího systému, neboť nadměrně vysoké procento absolutně neúspěšných vypovídá o tom, že vzdělávací systém umožní v oborech ukončených maturitní zkouškou nechat studovat nadměrné množství žáků, kteří na konci studia nejsou schopni úspěšně vykonat maturitní zkoušku. Míra neefektivity systému je kvantifikovatelná například náklady veřejných rozpočtů na studium těchto žáků.

4.3.1 Maturitní ročník 2011

Žáci, kteří se přihlásili ke konání maturitní zkoušky 2011, měli pro vykonání maturitní zkoušky doposud k dispozici 6 možných zkušebních termínů.

Z celkového počtu 98,2 tis. přihlášených v listopadu 2010 dosud maturitní zkoušku úspěšně ukončilo 85,8 tis., tedy 87,3 %. Vzhledem k počtu zkušebních termínů lze aktuální neúspěšnost, tedy 12,7 %, považovat za hodnotu blízkou hodnotě absolutní neúspěšnosti. Lze

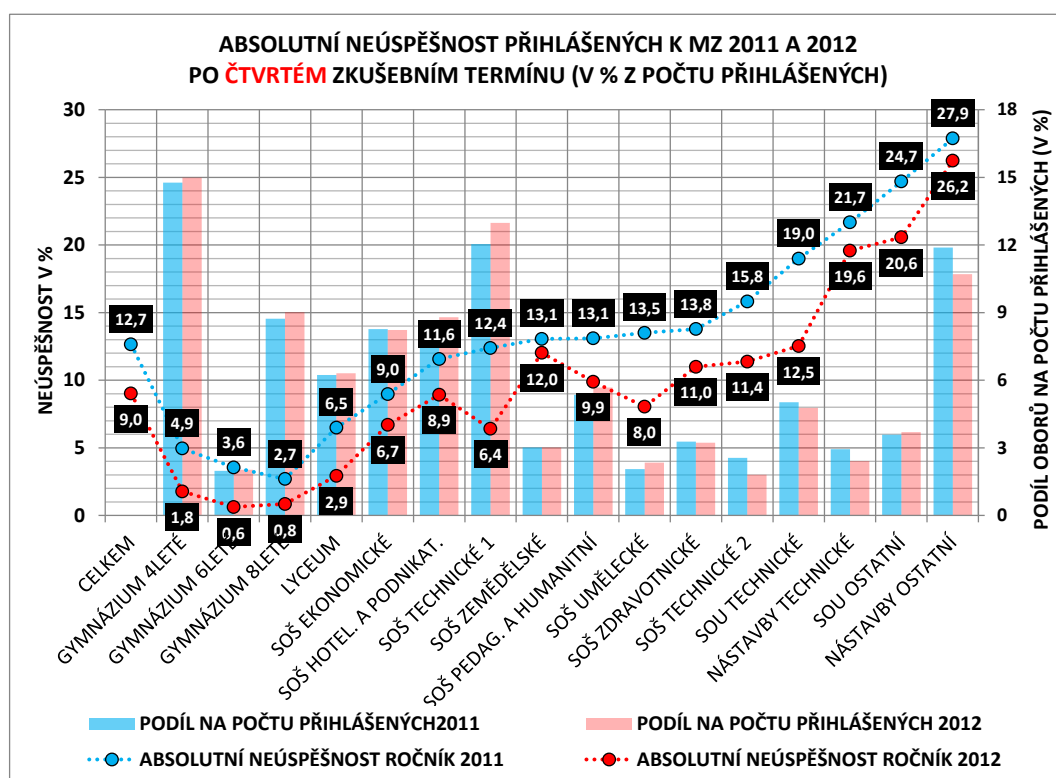

se tedy důvodně domnívat, že 12,4 tis. přihlášených k maturitní zkoušce v roce 2011 nikdy maturitní vysvědčení neobdrží. Tento počet je srovnatelný s polovinou celkového počtu absolventů gymnázií v republice nebo s celkovým počtem maturantů v hlavním městě. Nejvyšší podíl absolutně neúspěšných vykazují obory nástavbového studia zejména netechnického zaměření (28 %) a netechnické obory SOU (25 %). Pod úroveň celorepublikového průměru (12,7 %) se umístila gymnázia (4 %), lycea (6,5 %), obchodní akademie (9 %), hotelové a podnikatelské obory SOŠ (11,6 %) a technické obory SOŠ (12,4 %). Ostatní obory SOŠ se pohybují mezi 13–16 %, tedy na úrovni každého šestého až osmého žáka posledního ročníku studia.

Celkem 31 % absolutně neúspěšných tvoří bývalí žáci nástavbového studia. Zbývajících 69 %, tj. 8,6 tis. žáků, tak dosáhlo po 4 letech středoškolského studia ve svých téměř 20 letech pouze základního vzdělání.

4.3.2 Maturitní ročník 2012

Žáci, kteří se přihlásili ke konání maturitní zkoušky 2012, měli možnost konat zkoušky ve

4 zkušebních termínech. Z celkového počtu 95,9 tis. přihlášených v prosinci 2011 dosud maturitní zkoušku úspěšně ukončilo 87,2 tis., tedy 91 %. Vzhledem k počtu zkušebních termínů lze tedy aktuální neúspěšnost maturitního ročníku 2012 ve výši 9 % považovat za hodnotu velmi blízkou absolutní neúspěšnosti. Celkem 8,6 tis. maturantů ročníku 2012 tedy s největší pravděpodobností cílového stupně vzdělání nikdy nedosáhne. Pro srovnání to znamená zhruba totéž jako výpadek jednoho kompletního ročníku 8letých gymnázií nebo jednorozhodný výpadek maturantů v Libereckém a Královéhradeckém kraji dohromady. Proti maturitnímu ročníku 2011 je absolutní neúspěšnost ročníku 2012 nižší o 3,7 procentního bodu, tedy o více než jednu čtvrtinu. Nižší je i ve všech sledovaných skupinách studijních oborů. Procentuálně nejvýraznějšího meziročního zlepšení bylo dosaženo v gymnáziích,

lyceích, uměleckých a technických oborech SOŠ a SOU, naopak spíše kosmetickou změnu k lepšímu lze zaznamenat v nástavbovém studiu a v zemědělských oborech SOŠ.

Díky tomu se meziročně zvýšil podíl nástavbového studia na absolutní neúspěšnosti z 31 % na 36 %. Počet těch, kteří po 4 letech středoškolského studia zůstávají ve svých téměř 20 letech pouze se základním vzděláním, se meziročně snížil o 3 tisíce, tedy na 5,6 tis.

4.3.3 Fiskální rozměr absolutní neúspěšnosti maturantů

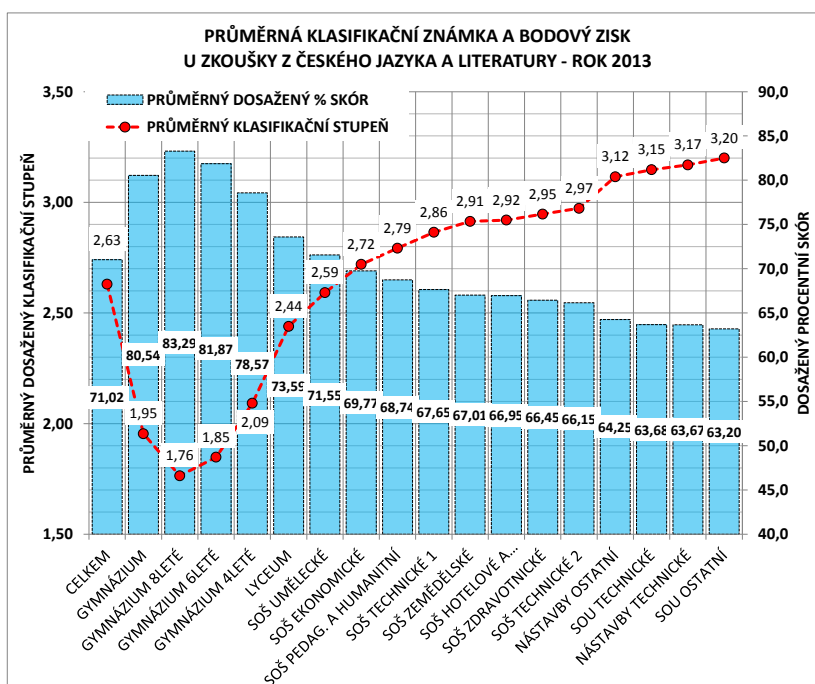
Náklady státního rozpočtu na středoškolské studium absolutně neúspěšných maturantů ročníku 2011, přepočtené výši oborových normativů roku 2013 a délkou jejich studia, činí v úhrnu 1,82 mld. Kč, tj. 2,35 % aktuálního ročního rozpočtu celého regionálního školství. Ekvivalentní hodnota pro maturitní ročník 2012 je 1,1 mld. Kč, tedy 1,42 % ročního rozpočtu regionálního školství pro rok 2013.

5 DOSAŽENÉ VÝSLEDKY V PŘEDMĚTECH SPOLEČNÉ ČÁSTI MATURITNÍ ZKOUŠKY V ROCE 2013

5.1 ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

Průměrná klasifikační známka všech maturantů ze zkoušky z českého jazyka a literatury činila v jarním zkušebním termínu 2,65 a po dvou zkušebních termínech se zlepšila o 0,02 klasifikačního stupně. Průměrný maturant získal ze zkoušky 71 procentních bodů.

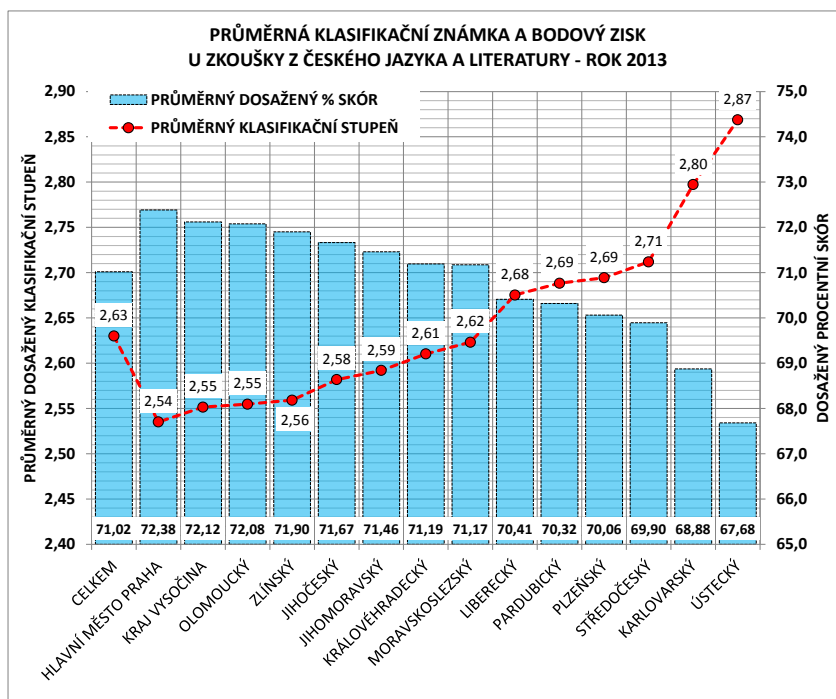
Mezioborové srovnání výsledků zkoušky vykazuje relativně velmi nízkou variabilitu, oborové průměry se pohybují v intervalu 63 (netechnické obory SOU) až 83 (8letá gymnázia) procentních bodů. Vyjádřeno v průměrné klasifikační známce mezi 1,76 a 3,2 klasifikačního stupně.

Obory středních odborných škol tvoří z pohledu výsledků maturitní zkoušky z českého jazyka relativně kompaktní celek s průměrnou klasifikační známkou od 2,7 do 2,9 klasifikačního stupně a s průměrným bodovým ziskem od 66 do 70 procentních bodů. Výjimku tvoří umělecké obory, kde žáci dosáhli lepších výsledků.

Průměrný výsledek oborů nástavbového studia a oborů SOU se příliš neliší; žáci zde dosáhli v průměru 3,1–3,2 klasifikačního stupně s průměrným bodovým ziskem 63–64 procentních bodů.

Nejlepších výsledků z českého jazyka a literatury dosáhli maturanti v Praze (průměrný klasifikační stupeň 2,54 a 72,4 bodu), dále v Kraji Vysočina a v Olomouckém kraji (2,55 a 72,1). Výsledky všech krajů jsou však velmi vyrovnané, mírný odstup vykazují Karlovarský a Ústecký kraj (2,80; 68,9 a 2,87; 67,7).

I přes poměrně nízkou rozlišovací schopnost zkoušky je patrný významnější rozdíl mezi průměrným výsledkem chlapců a dívek (0,17 klasifikačního stupně a 2,6 procentního bodu). Průměrný výsledek chlapců činil 2,72 klasifikačního stupně a 69,6 standardizovaného bodu, průměrný výsledek dívek pak 2,55 klasifikačního stupně a 72,2 standardizovaného bodu.

Žáci denní formy studia dosáhli průměrné známky 2,61 (71,3 bodu), žáci ostatních forem vzdělávání pouze 2,90 a 67,3 standardizovaného bodu.

5.2 MATEMATIKA

Výsledky maturitní zkoušky z matematiky potvrdily, že z hlediska matematických dovedností jsou maturitní obory rozděleny na tři odlišné soubory:

- gymnázia,
- lycea spolu s technickými obory SOŠ a obchodními akademiemi,
- zbývající část odborného školství.

Rozdíly mezi žáky gymnázií a odborného školství jsou zcela zásadní.

Průměrný výsledek vyjádřený průměrnou klasifikační známkou 3,17 a průměrným dosaženým procentním skóre 55,8 bodu dává vzhledem k vysoké mezioborové variabilitě výsledků pouze omezenou výpověď.

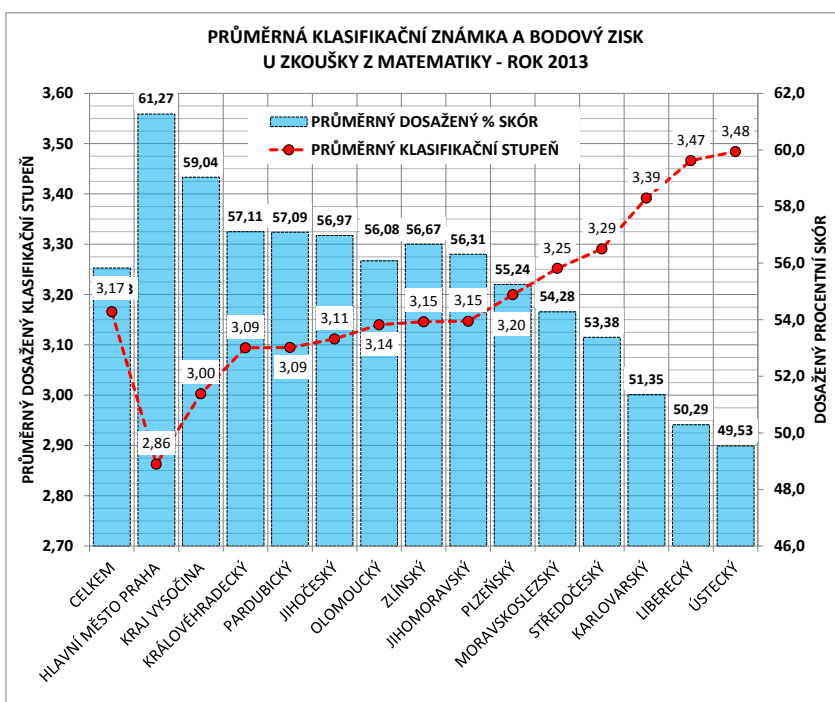
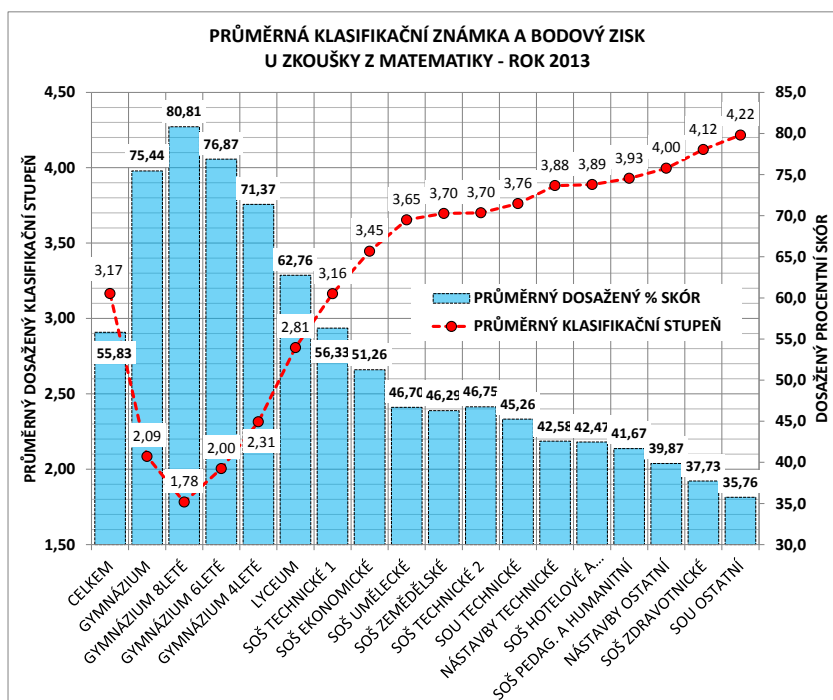
V mezioborovém srovnání 16 skupin studijních oborů stojí na jedné straně výsledky žáků 8letých gymnázií vyjádřené průměrnou známkou 1,78 a skóre 80,8 bodu, na druhé straně výsledky žáků netechnických oborů SOU s průměrnou známkou 4,2 a bodovým ziskem 35,8 bodu.

Průměrný výsledek gymnazistů v sobě skrývá relativně velké rozdíly mezi žáky 8letých, 6letých a 4letých oborů. Průměrná klasifikační známka v 8letém a 4letém gymnáziu se liší o plných 0,6 klasifikačního stupně, v bodovém vyjádření o 9,5 procentního bodu.⁶

Průměrný výsledek gymnázií činil po dvou zkušebních termínech 2,09 klasifikačního stupně a 75,4 procentního bodu.

Odstup lyceí od gymnázií je velmi významný. Průměrný výsledek lyceí je ve srovnání s 8letým gymnáziem o 1,03 klasifikačního stupně horší a bodový rozdíl činí více než 18 procentních bodů.

Technické obory SOŠ, resp. obchodní akademie mají ve srovnání s 8letým gymnáziem průměrný bodový zisk nižší o 24,5, resp. o téměř 30 bodů a v přepočtu na známky pak výsledek zkoušky horší o téměř 1,4, resp. 1,7 klasifikačního stupně.

Třetí skupinu oborů z pohledu dosaženého výsledku z maturitní zkoušky z matematiky tvoří věcně nepřilíš sourodá skupina uměleckých (velmi nízký podíl volby matematiky), zemědělských a technologických oborů

SOŠ a technických oborů SOU. Jejich průměrné výsledky se pohybují okolo 3,7 průměrného klasifikačního stupně a mezi 45–46 procentními body.

⁶ Pro srovnání variability výsledků z matematiky a českého jazyka a literatury: rozdíl mezi 4letým a 8letým gymnáziem v matematice je dvojnásobkem rozdílu mezi nejúspěšnějším a nejméně úspěšným oborem v českém jazyce.

Z hlediska výsledků jsou kritickou skupinou obory nástavbového studia, netechnické obory SOU, zdravotnické, pedagogické a humanitní, hotelové a podnikatelské obory SOŠ. V této skupině oborů se průměrná klasifikační známka pohybuje mezi 3,9 a 4,2 klasifikačního stupně a průměrný bodový zisk mezi 35 a 43 procentními body.

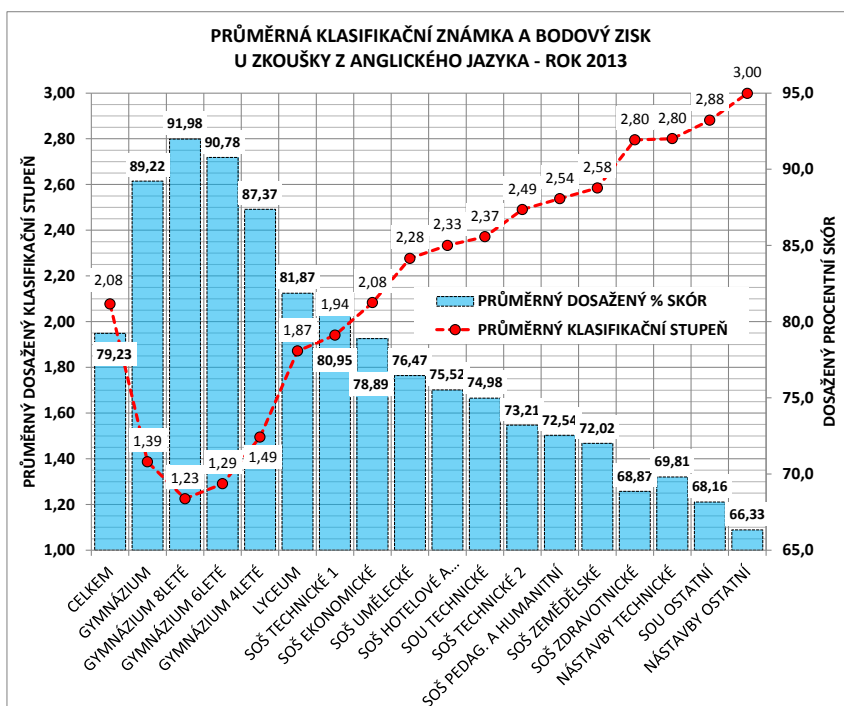
V mezikrajovém srovnání se průměrné výsledky matematiky v jednotlivých krajích pohybují od 2,86 (Praha) až po 3,48 klasifikačního stupně (Liberecký a Ústecký kraj). Odstup Prahy (61,3 bodu) a podle výsledků druhé Vysočiny (59 bodů) od skupiny dalších šesti krajů s nadprůměrnými výsledky (od 3,09 po 3,15 klasifikačního stupně, resp. od 56 do 57 procentních bodů) je poměrně značný. Zbývajících šest krajů včetně již dvou zmíněných vykázalo výsledky pod celorepublikovým průměrem.

Na rozdíl od českého jazyka a literatury je matematika četností volby i průměrnými dosaženými výsledky atraktivnější pro chlapce. Ti dosáhli průměrného výsledku 3,1 klasifikačního stupně a 57,1 procentního bodu, zatímco dívky za nimi zaostaly o 0,15 klasifikačního stupně a téměř 3 standardizované body.

Propastný rozdíl vykazuje porovnání výsledků žáků denní formy a ostatních forem vzdělávání. Žáci denního studia dosáhli v průměru 56,8 bodu a 3,1 klasifikačního stupně, zatímco žáci ostatních forem studia pouze 42,9 bodu, resp. 3,8 klasifikačního stupně.

5.3 ANGLICKÝ JAZYK

V obou zkušebních termínech roku 2013 dosáhlo celkem 51 % maturantů, kteří si zvolili za předmět druhé povinné zkoušky právě angličtinu, průměrné známky 2,08 kvalifikačního stupně a průměrného bodového zisku 79,2 procentního bodu. Ve srovnání s alternující matematikou je průměrná známka z angličtiny o 1,09 klasifikačního stupně lepší. Podobně jako propastný rozdíl v neúspěšnosti obou zkoušek i tento rozdíl výrazně ovlivňuje volbu předmětu druhé povinné zkoušky v následujícím maturitním roce.

Výsledky z matematiky i z angličtiny vkládají zřetelnou dělicí hranici mezi gymnázia a odborné školství a v rámci něho pak mezi 3 skupiny oborů. Zřetelný odstup gymnázií od odborného školství je zde předurčen zrušením zkoušky vyšší úrovně obtížnosti, jejíž nároky korespondovaly s cíli cizojazyčného vzdělávání na gymnáziích (úroveň B2 SERRJ). Stávající jediná úroveň maturitní zkoušky tak ověřuje dosažení požadavků odpovídajících stupni B1 SERRJ, tedy

požadavků odpovídajících cílům vzdělávání v odborném školství. Pro absolventy gymnázií takto koncipovaná zkouška z angličtiny odpovídá spíše vstupní než výstupní úrovni jejich jazykových dovedností.

Díky tomu maturanti v 8letých gymnáziích dosáhli v průměru 92 procentních bodů a známky 1,23 klasifikačního stupně, absolventi 4letých gymnázií pak o necelých 5 bodů méně.

Druhou skupinu oborů tvoří podobně jako v případě matematiky lycea, technické obory SOŠ a obchodní akademie s průměrnou známkou v rozpětí od 1,87 do 2,08 klasifikačního stupně bodovým ziskem oscilujícím okolo republikového průměru v intervalu 78,9–81,9 procentního bodu.

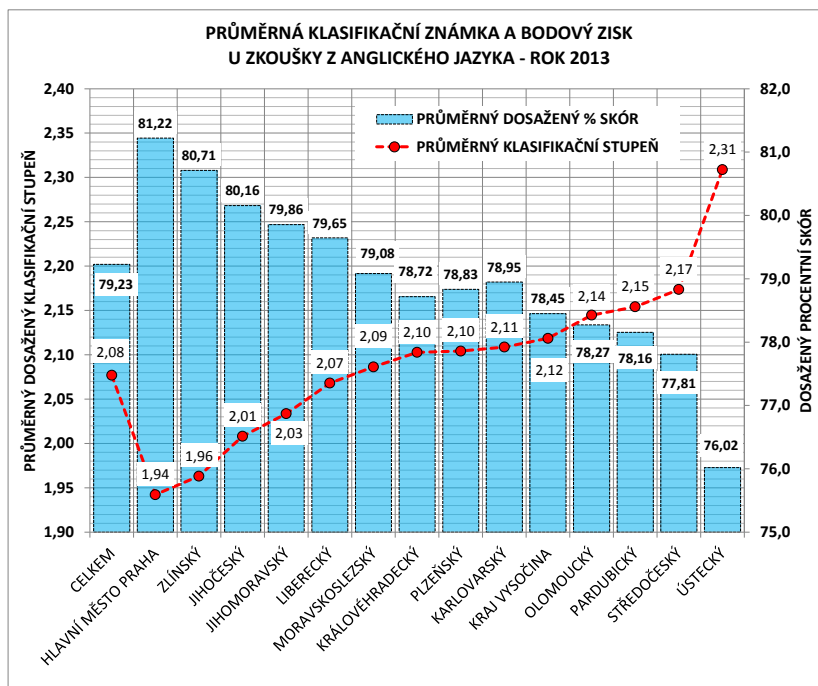
Třetí skupinu oborů představují zbývající obory SOŠ (s výjimkou zdravotnických oborů) a technické obory SOU. Jejich průměrné bodové zisky se pohybují v intervalu od 72 do 76,5 procentního bodu a průměrné známky od 2,28 do 2,58 klasifikačního stupně.

Nejproblématictější skupinu oborů pak tvoří nastavbové studium, netechnické obory SOU a zdravotnické obory SOŠ s průměrnými známkami od 2,8 do 3,0 klasifikačního stupně a průměrným bodovým ziskem mezi 66,3 až 69,8 procentního bodu.

Mezikrajové rozdíly průměrných výsledků zkoušky z angličtiny jsou prakticky zanedbatelné. Třináct krajů (s výjimkou Ústeckého) vykázalo průměrnou známku v intervalu od 1,94 do 2,17 klasifikačního stupně, tedy v intervalu ¼ klasifikačního stupně. Podobně i průměrné bodové zisky těchto krajů se „natěsaly“ mezi hodnoty 77,8 a 81,2 procentního bodu. Ústecký kraj vykázal průměrný výsledek zkoušky v porovnání s ostatními kraji mírně horší.

Rozdíly v průměrných výsledcích chlapců a dívek činí 0,15 klasifikačního stupně a 3 procentní body ve prospěch chlapců a z hlediska interpretace nejsou významné.

Za významné však je nutné považovat rozdíly výsledků žáků denní formy studia a ostatních forem. Žáci denního studia dosáhli u zkoušky z angličtiny v průměru o 10 procentních bodů více, vyjádřeno na klasifikační stupnici o 0,73 klasifikačního stupně lepší známky. Průměrná známka žáků ostatních forem vzdělávání (2,77 stupně) odpovídá zhruba průměrné známce žáků zdravotnických oborů, které se svým výsledkem řadí do nejhorší skupiny oborů.

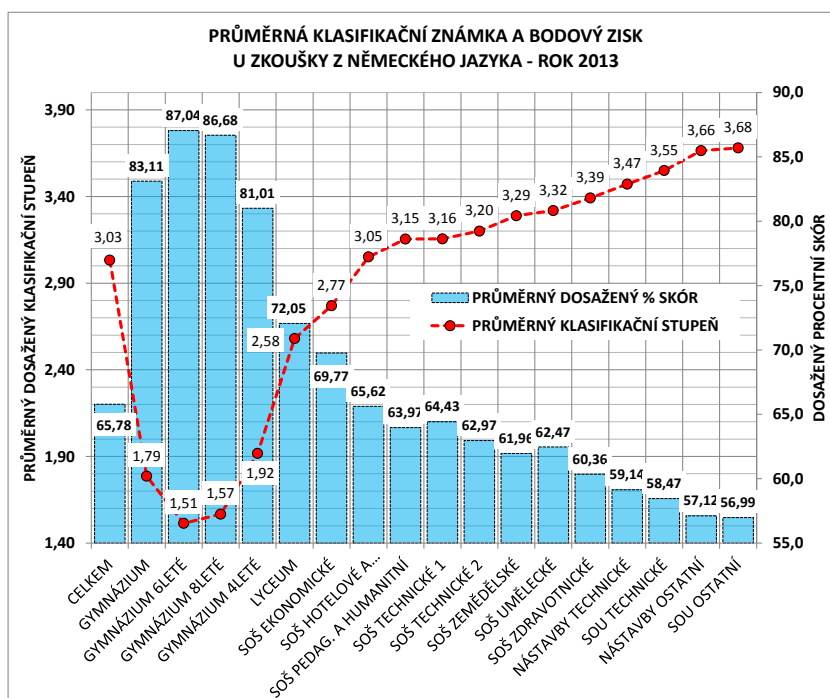

5.4 NĚMECKÝ JAZYK

Žáci, kteří zvolili německý jazyk za předmět druhé povinné maturitní zkoušky, získali v obou zkušebních termínech roku 2013 průměrnou známku 3,03 klasifikačního stupně. Hladina hodnocení tedy rámcově odpovídá průměrnému hodnocení alternujícího předmětu matematika. V bodovém vyjádření má průměrný dosažený výsledek hodnotu 65,8 procentního bodu.

Obdobně jako v případě angličtiny i zde průměrné výsledky vytvářejí zřetelné dělítko mezi gymnázii a odborným školstvím (vysvětlení viz pasáž týkající se výsledků angličtiny).

Žáci gymnázií tak absolvovali zkoušku z německého jazyka s průměrnou známkou 1,79 klasifikačního stupně a průměrným bodovým ziskem 83 procentních bodů. Rozdíl mezi nejlepším průměrem 6letých gymnázií a výsledkem lyceí, resp. obchodních akademií je 1,07, resp. 1,26 klasifikačního stupně a 15, resp. 17,3 procentních bodů.

Zbývající, dosud nejmenované obory SOŠ se svými průměrnými známkami pohybují na škále od 3,05 do 3,39 klasifikačního stupně (60–65 procentních bodů), obory SOU a nástavbového studia pak v rozmezí 3,47–3,68 klasifikačního stupně (57–59 procentních bodů).

Korektní interpretace rozdílných výsledků a jejich příčin je velmi nesnadná zejména kvůli odlišnému charakteru žáků konajících druhou povinnou maturitní zkoušku z němčiny. Obdobně problematické je i porovnání mezikrajové, neboť četnost volby němčiny jako maturitního předmětu vykazuje velmi významné mezikrajové rozdíly podmíněné zejména geografickou polohou jednotlivých krajů. Proto se omezíme pouze na konstatování, že:

- průměrné výsledky jednotlivých krajů dosahují hodnot mezi 2,75 a 3,32 klasifikačního stupně a mezi 62 a 70 procentními body;
- nejlepších výsledků dosáhli maturanti v Praze, Jihočeském a Karlovarském kraji;
- naopak nejhorších maturanti v Ústeckém, Moravskoslezském a Středočeském kraji.

Genderová podmíněnost průměrných výsledků z německého jazyka není patrná.

Žáci denní formy studia dosáhli v průměru o 5 procentních bodů lepšího výsledku, což při standardní klasifikaci znamená o 0,35 klasifikačního stupně lepší známku.

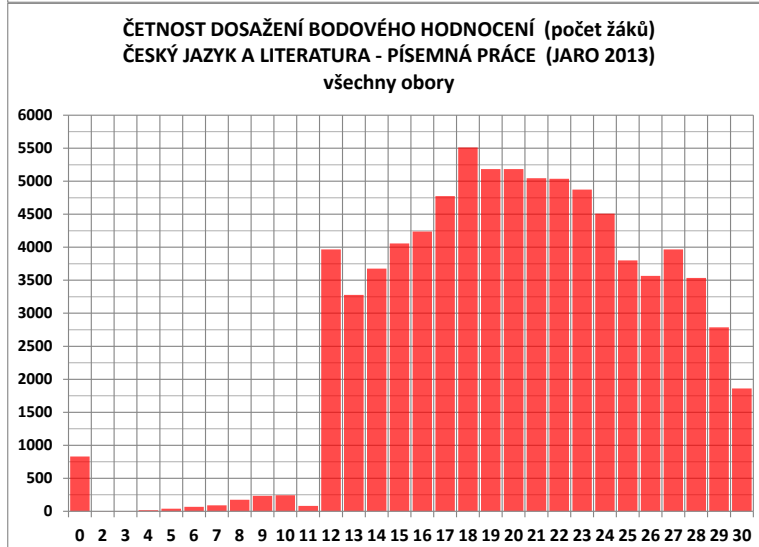
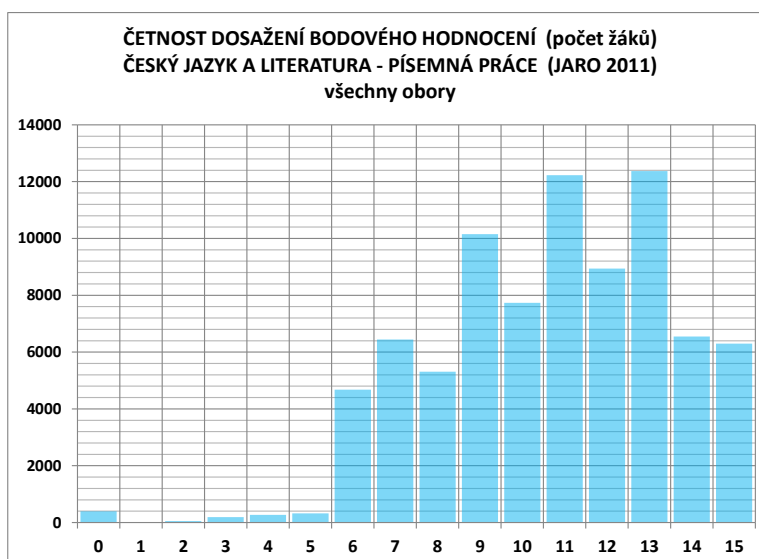
6 SPECIFICKÁ TÉMATA

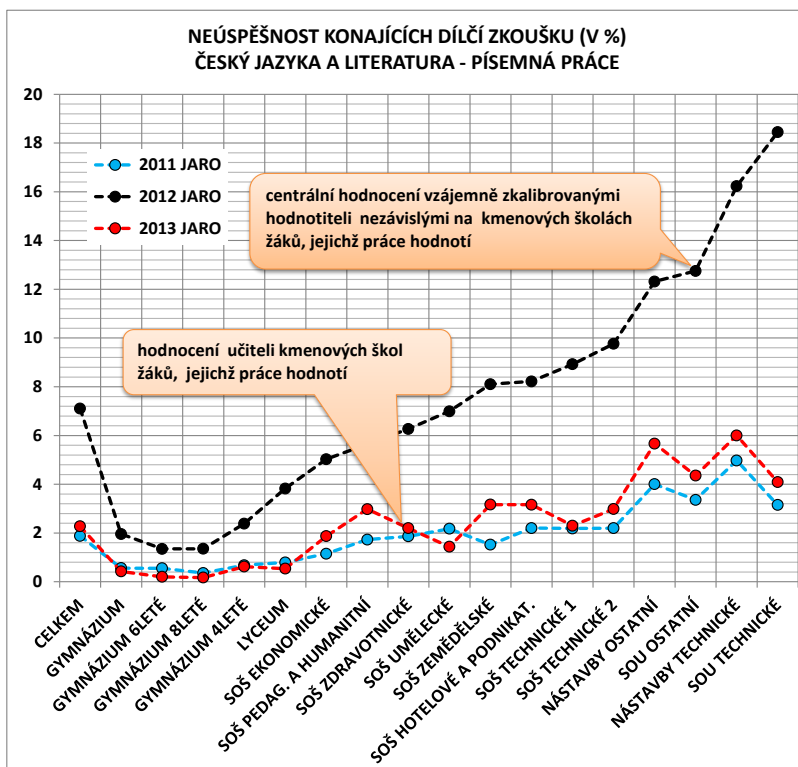
6.1 DOPAD ZMĚNY ZPŮSOBU HODNOCENÍ PÍSEMNÝCH PRACÍ Z ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY NA VÝSLEDKY MATURITNÍ ZKOUŠKY

6.1.1 Východisko

Na základě vyhodnocení výsledků dílčích zkoušek konaných formou písemné práce z českého jazyka a literatury a z cizích jazyků v roce 2011 rozhodli ministerstvo školství a zákonodárci o změně způsobu hodnocení písemných prací. V roce 2012 tak byl zaveden systém centrálního hodnocení nezávislého na konkrétní škole. Písemné práce tak hodnotili učitelé, kteří byli Centrem v období říjen 2011 až duben 2012 v rámci intenzivního speciálního tréninkového programu HOPP školeni a kalibrováni na stejnou úroveň přísnosti a metodiku hodnocení. Celkově hodnocení zajišťovalo zhruba 550 hodnotitelů českého jazyka, 280 hodnotitelů anglického a 70 hodnotitelů německého a 20 hodnotitelů španělského, francouzského a ruského jazyka. Ukázalo se však, že disponibilní termín byl příliš krátký, a to zejména pro sjednocení hodnotitelů v českém jazyce.

Cílem změny a záměrem ministerstva bylo zvýšení nezávislosti hodnocení písemných prací, a tedy posílení plošné objektivity hodnocení výsledků těchto dílčích zkoušek tím, že hodnocení písemných prací bude oboustranně anonymní, a nebude tudíž závislé na vztahu hodnotitele a žáka, na samotném hodnotiteli, ani na tom, jaký typ školy či obor vzdělání konkrétní žák

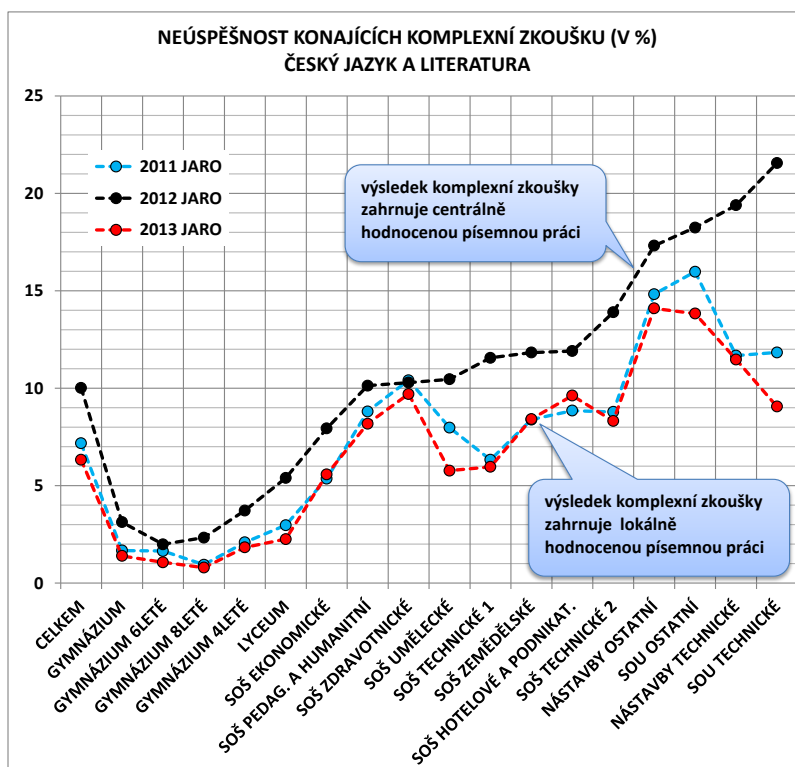

studuje. Nutnou a zásadní podmínkou proveditelnosti této změny bylo zajištění přiměřené srovnatelnosti hodnocení, tedy kvalifikovaný výběr relativně malého počtu hodnotitelů a jejich vzájemná kalibrace. Nesporně pozitivní vliv centrálního hodnocení na srovnatelnost hodnocení byl však zejména v jarním zkušebním období u písemných prací z českého jazyka a literatury poznamenám intenzivně medializovanými chybami jednotlivých hodnotitelů. Za nejpravděpodobnější příčiny jednotlivých odchýlení od definovaného standardu hodnocení lze označit:

- příliš krátký čas na dostatečnou přípravu centrálních hodnotitelů;
- vysokou míru citlivosti některých kritérií na individuální úsudek.

Tato jistá „uspěchanost“ zásadní změny v procesu hodnocení vedla nakonec svými individuálními negativními dopady (přes objektivně prokazatelný přínos ke srovnatelnosti hodnocení) k tomu, že nové vedení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy iniciovalo legislativní změnu, kterou v případě písemných prací z českého jazyka a literatury ustoupilo od původního záměru centrálního a na školách nezávislého hodnocení, a to s účinností od jarního zkušebního období roku 2013. U cizích jazyků zůstalo centrální hodnocení zachováno.

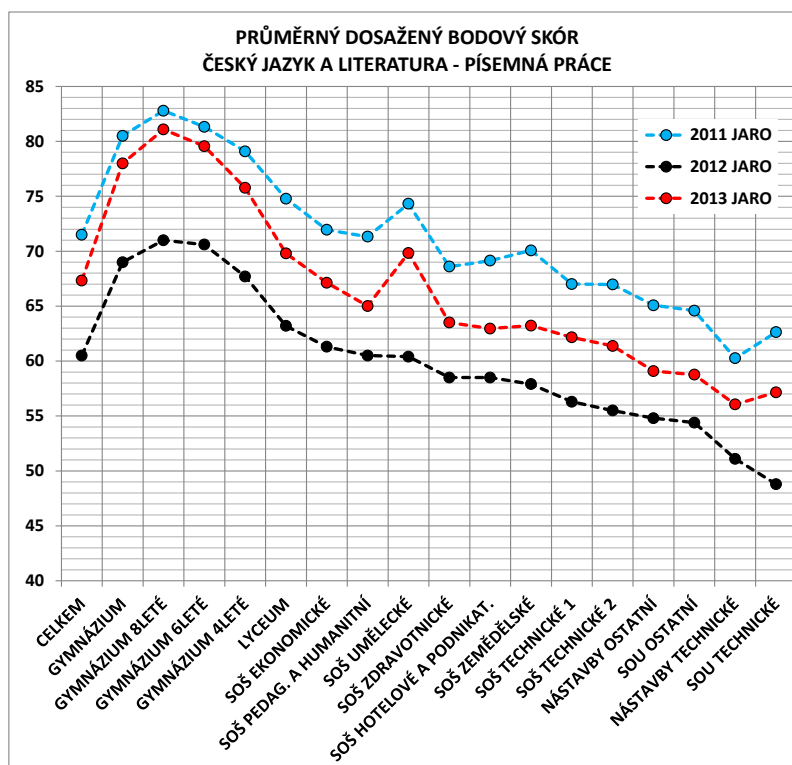

6.1.2 Dopady na meziroční srovnatelnost podmínek konání maturitní zkoušky z českého jazyka a literatury

Výsledky hodnocení písemných prací v letech 2011, 2012 a 2013 jednoznačně prokazují rozdíly mající původ ve způsobu hodnocení, tj. ve faktu, zda písemné práce žáků hodnotí anonymně vzájemně kalibrovaní a centrálně řízení hodnotitelé nezávislí na kmenové škole žáků, či zda je hodnotitelem učitel kmenové školy žáků.

Plošná objektivita centrálního hodnocení písemných prací se odrazila nejen v celkově náročnějším hodnocení písemných prací (a tedy i ve výrazně horších výsledcích), ale zejména ve vzájemné srovnatelnosti hodnocení na úrovni jednotlivých oborů a jednotlivých škol.

Do centrálního hodnocení se tak nepromítaly oborově podmíněné rozdíly didaktické praxe hodnotitelů, hodnotitelé nezohledňovali oborově podmíněné rozdíly v předpokladech žáků a nemohli do hodnocení promítnout ani „výsledky jejich práce v průběhu studia“. Tím, že centrální hodnocení bylo zcela anonymní (hodnotitelé neznali identitu žáka, školy ani oboru vzdělávání), neměli možnost tyto informace při hodnocení jednotlivých písemných prací zohlednit.

Z výsledků všech tří ročníků reformní maturitní zkoušky je zřejmá silná oborová podmíněnost hodnocení deformující plošně objektivní, jednotně stanovená kritéria hodnocení při jejich použití v jednotlivých oborech, resp. skupinách oborů (viz statisticky významná odlišnost hodnocení žáků technických oborů, žáků nástavbového studia, žáků uměleckých, zdravotnických, pedagogických a sociálních oborů apod.). Velmi malé mezioborové rozdíly výsledků lokálního hodnocení (2011 a 2013) vypovídají o uzavřenosti a segmentaci středoškolského vzdělávacího systému i o tom, že lokální hodnocení zohledňuje mezioborově odlišné dispozice žáků a podmínky jejich vzdělávání v mateřském jazyce. V neposlední řadě je při lokálním hodnocení zřejmá snaha hodnotitelů deformovat hodnotící kritéria v případech, kdy bodový výsledek žáka spadá do pásma pod mezní hranici úspěšnosti zkoušky.

6.1.3 Závěry

Změna způsobu hodnocení písemných prací z českého jazyka a literatury, k níž došlo s účinností od jarního zkušebního období roku 2013, poměrně výrazně snížila plošnou objektivitu hodnocení písemných prací i celé maturitní zkoušky z českého jazyka a literatury a zásadně narušila meziroční srovnatelnost podmínek konání maturitní zkoušky. Na úroveň

zajištění srovnatelných podmínek pro všechny maturující žáky bez ohledu na typ školy a obor vzdělávání měla tato změna jednoznačně negativní dopady.

Deformace hodnocení písemných prací v roce 2013 ve srovnání s rokem předchozím je výraznější, než je tomu při srovnání výsledků hodnocení písemných prací v roce 2011 a v roce následujícím – zejména výrazným rozsahem efektu mezní hranice úspěšnosti zkoušky. Ten má bezprostřední dopad na míru neúspěšnosti této dílčí zkoušky i celé komplexní zkoušky z českého jazyka a literatury. Na druhou stranu se do lokálního hodnocení písemných prací v roce 2013 promítla zkušenost předchozího roku při nastavení celkové hladiny hodnocení – jakkoli ve srovnání s rokem 2012 bylo v roce 2013 hodnocení výrazně benevolentnější, v porovnání s rokem 2011 byla hodnotící kritéria uplatněna rigidněji. Výjimkou bylo pouze pásmo mezní hranice úspěšnosti, kde se projevil zcela opačný přístup.

6.2 VÝRAZNÝ ROZDÍL NÁROČNOSTI ZKOUŠEK Z MATEMATIKY A ANGLICKÉHO JAZYKA A JEHO POTENCIÁLNÍ DŮSLEDKY

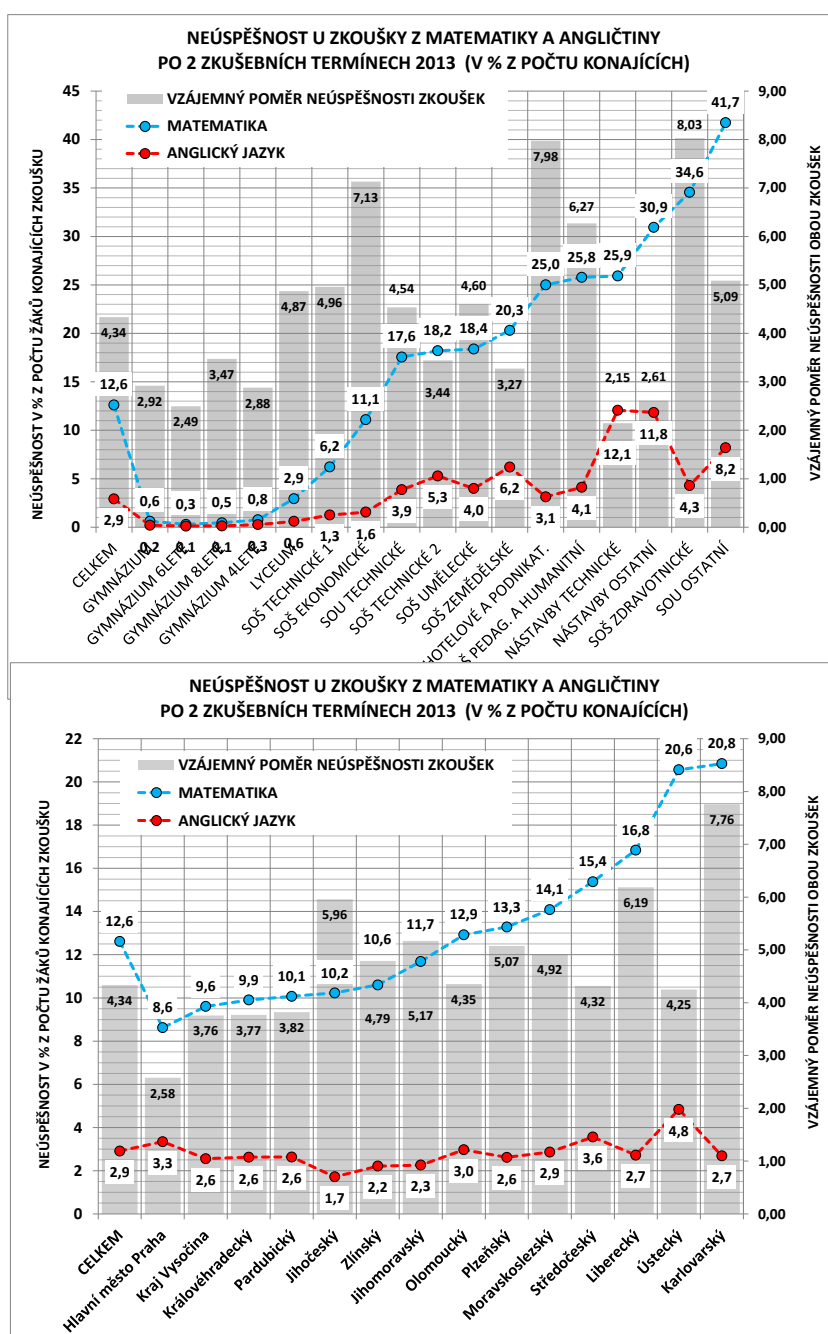
6.2.1 MÍRA DISPROPORCE

V roce 2013 se v obou zkušebních obdobích prohloubil rozdíl ve výsledcích dvou zkoušek společné části, totiž anglického jazyka a matematiky. Vzhledem k četnosti volby těchto zkoušek (v roce 2013 anglický jazyk 51 % a matematika 39 %) je zřejmé, že se potenciální dopad této skutečnosti bezprostředně dotýká nejméně 80 % maturantů.

Rozdíly v neúspěšnosti

Neúspěšnost žáků konajících zkoušku z matematiky byla v roce 2013 po dvou zkušebních termínech 4,3krát vyšší než v případě zkoušky z anglického jazyka. Zatímco v případě angličtiny podíl neúspěšných ve všech oborech vzdělávání činil 2,9 %, v případě matematiky to bylo 12,6 %.

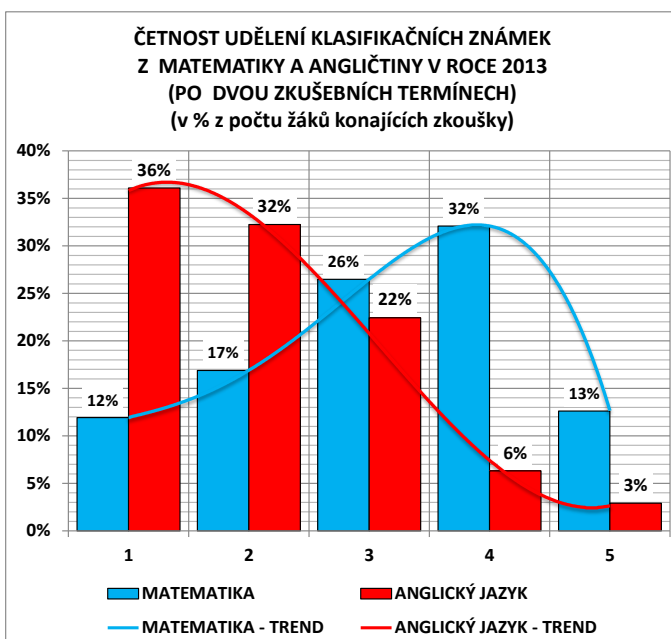
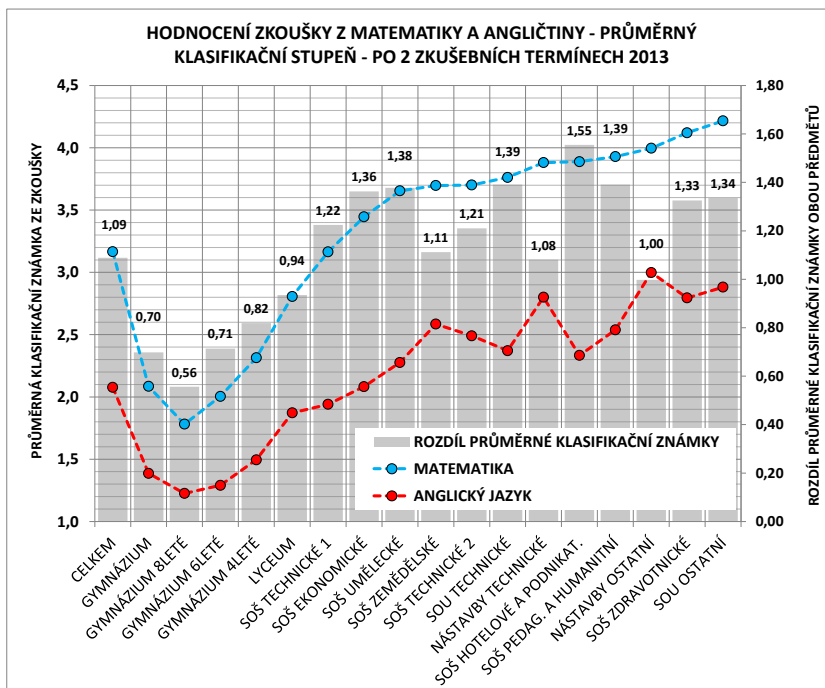
V některých oborech však neúspěšnost v matematice byla pěti- až osminásobkem průměrné neúspěšnosti

v anglickém jazyce (obchodní akademie 7,1krát, hotelové a podnikatelské obory 8krát, netechnické obory SOU 5,1krát, technické obory SOŠ a lycea 5krát, zdravotnické obory 8krát). Nejmenší, přesto významné rozdíly byly patrné také u gymnázií (v průměru trojnásobná neúspěšnost).

Vzhledem ke specifickým podmínkám jednotlivých regionů, které přirozeně ovlivňují volbu zkušebního předmětu druhé povinné maturitní zkoušky, se

neúspěšnost zkoušky z matematiky v některých krajích dostává až na šesti- a sedminásobek neúspěšnosti v anglickém jazyce (Jihočeský, Liberecký a Karlovarský kraj) či pětinašobek (Jihomoravský, Plzeňský a Moravskoslezský kraj).

Rozdíly v hladině hodnocení výsledku zkoušky

V průměru se hodnocení matematiky liší od hodnocení angličtiny o 1,1 klasifikačního stupně. V odborném školství rozdíl dosažené průměrné klasifikace obou zkoušek činí 1,2 až 1,5 stupně.

Četnost udělení klasifikačního stupně 1 – výborný je v případě angličtiny 3krát

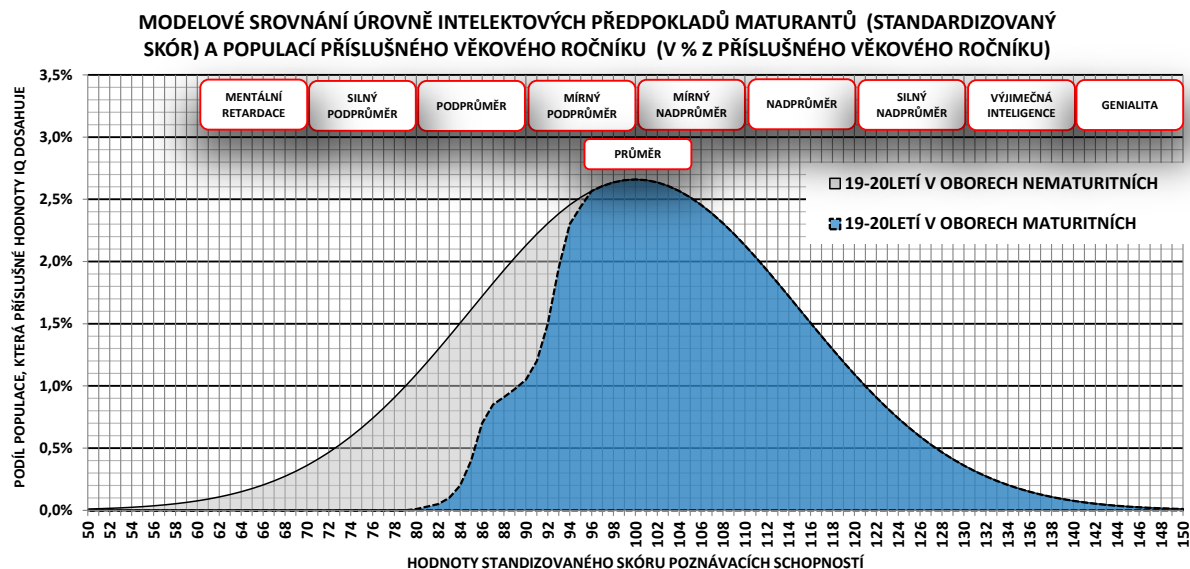
vyšší než u matematiky, naopak četnost klasifikačního stupně 4 – dostatečný je u matematiky více než 5krát četnější než u angličtiny.

6.3 MASIFIKACE MATURITNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A ABSOLUTNÍ NEÚSPĚŠNOST

Tři uplynulé ročníky reformní, plošně objektivizované maturitní zkoušky zřetelně demonstrovaly zásadní systémový rozpor současné situace ve středoškolském vzdělávání, totiž rozpor mezi masifikací maturitního vzdělávání v rozsahu více než $\frac{3}{4}$ odpovídajícího věkového ročníku na straně jedné, a udržením alespoň minimální úrovně nároků státu na základní všeobecné vědomosti a dovednosti na straně druhé, to vše za předpokladu, že se podoba zejména odborného středního školství nezmění.

Masový charakter maturitního vzdělávání je společenským fenoménem přímo souvisejícím s otevřeností vysokoškolského sektoru a s výrazným nadužíváním maturitního vysvědčení jako měkkého či dokonce obligatorního kritéria pro výkon rostoucího podílu profesí či funkcí. Účast na maturitním vzdělávání dosáhla v roce 2013 více než 76 přihlášených k maturitní zkoušce na 100 obyvatel věkového ročníku 19–20 let. Problém je navíc prohlouben skutečností, že míra účasti na maturitním vzdělávání je z genderového hlediska velmi nevyrovnaná. Zatímco účast chlapců na maturitním vzdělávání se pohybuje mezi 68–69 na 100 chlapců věkové skupiny 19–20 let, u dívek se v roce 2013 přiblížila hranici 85 na 100 dívek stejné věkové skupiny.

S rostoucím podílem maturantů na odpovídajícím věkovém ročníku se však snižuje i dolní hranice jejich komplexních studijních předpokladů včetně související vzdělávací motivace a dalších sociálně volných předpokladů pro úspěšné dosažení příslušného stupně vzdělání.

Tenze mezi předpoklady a očekáváním nastává zejména v těch oborech vzdělávání, kde se koncentrují žáci s podprůměrnými předpoklady a kde je současně s tím podíl všeobecně vzdělávací složky nízký. Jde tedy o kombinaci objektivně nižších studijních předpokladů a nízkého důrazu na všeobecné vědomosti a dovednosti v rámci středoškolské výuky.

Prímým důsledkem je vysoká úroveň absolutní neúspěšnosti, kdy v maturitním ročníku 2011 celkem 12,7 % a v ročníku 2012 celkem 9 % žáků posledních ročníků (tedy po absolvování celého studia) nikdy maturitní vzdělání nezíská (pokud nenastoupí znovu ke studiu do vyšších ročníků a nezkusí maturitní zkoušku znovu). Navíc z této skupiny neúspěšných zhruba dvě třetiny až tři čtvrtiny končí středoškolské studium ve svých 20 letech se základním vzděláním, což z hlediska jejich životních šancí lze označit za vážný hendikep.

Pokud nemá být řešením jen samovolná redukce podílu maturantů motivovaná přirozenou obavou budoucích středoškoláků z potenciální ztráty čtyř let studia, je třeba tento problém vnímat jako symptom výrazně vážnějších systémových nedostatků české vzdělávací soustavy.

7 ZÁVĚRY

Poznatky z průběhu třetího roku reformované maturitní zkoušky nejen potvrzují opodstatněnost jejího začlenění do vzdělávacího procesu, ale potvrzují také výraznou změnu jejího vnímání zainteresovanou veřejností. Stabilizace modelu a vysoká otevřenost přípravy a realizace pomohly eliminovat mediálně vyhledávané, překvapivé a z kontextu vytržené impulzy plnící první stránky tisku. Přechodem na jednoúrovňovou zkoušku sice maturita ztratila výrazně na motivační funkci, naproti tomu se stala zcela konzistentní v plnění své certifikační funkce; držitelé maturitního vysvědčení, s nímž jsou spojena pro všechny stejná práva, mají i stejné povinnosti, jsou na ně kladeny stejné nároky. Zcela zásadním přínosem pro okamžité či strategické rozhodování jsou získaná data. Ke škodě je však právě tato třetí významná funkce maturitní zkoušky, totiž informační, velmi málo využívána. To platí především pro zřizovatele.

7.1 ZÁSADNÍ ZJIŠTĚNÍ

Hodnocení dopadu reformované maturitní zkoušky na vzdělávací systém je nutné provádět velmi uvážlivě a v širokém kontextu jejího zrodu a vývoje. Model prodělal za krátkou dobu existence (tři realizované ročníky) příliš mnoho zásadních změn. Maturitní zkouška byla z tohoto důvodu v uplynulých obdobích pro všechny její aktéry obtížně předvídatelná. Její stabilizace pro léta 2013 a 2014 přinesla první zklidnění. I když za něj zaplatila jistou cenu v podobě oslabení či ztráty motivační funkce, položila relativně pevné základy pro její akceptaci odbornou i laickou veřejností a stala se jedním z významných nástrojů státu jako investora při hodnocení efektivity investic do vzdělávání.

Po třech proběhnutých ročnících reformované maturitní zkoušky lze tedy konstatovat následující:

- Po „divokých“, obtížně předvídatelných změnách došlo k výrazné stabilizaci modelu maturitní zkoušky; od roku 2009 došlo k dvanácti změnám školského zákona, k pěti změnám prováděcí vyhlášky ke školskému zákonu a z toho vyplývajícím třem výrazným změnám samotného modelu maturitní zkoušky.
- Maturitní zkouška začala být převážně vnímána jako organická, akceptovaná součást vzdělávacího procesu, jako zkouška certifikační; vysoká míra srovnatelnosti a objektivizace (především u zkoušek či dílčích zkoušek konaných formou didaktického testu či písemné práce centrálně hodnocené) se stala předpokladem rovného přístupu a dobře, až na individuální selhání lidského faktoru, naplňuje stanovený cíl, tj. nastavení srovnatelných požadavků na vědomosti a dovednosti všech maturantů. Nemůže jim však kvůli celoplošné aplikaci napříč všemi typy škol a oborů vzdělání zaručit stejné vstupní podmínky.
- Maturitní zkouška je jedním z mála celoplošných, rozsáhlých funkčních projektů; přes všechna úskalí trvalých změn, kvůli nimž lze v podstatě konstatovat, že teprve pro rok 2014 vstoupí do fáze rutinního provozu, proběhly všechny tři uskutečněné ročníky bez vad významně omezujících nebo zcela znemožňujících její provedení. A to i přesto, že

celé toto období bylo obdobím permanentního vývoje a ověřování jako reakce na změny právního rámce.

- Úroveň požadavků na vědomosti a dovednosti je v realizovaném jednoúrovňovém modelu nízká, ovlivněná potenciálem tradičně slabších oborů vzdělání a extrémním podílem maturujících na věkové skupině populace (části maturantů chybí potřebné studijní předpoklady). Princip jednoúrovňové zkoušky však odpovídá nastavení kvalifikačních zákonů (požadavky na získání maturitního vysvědčení musí být pro všechny srovnatelné, stejně jako jsou srovnatelná práva s jeho držením spojená). Rozdíly v dosahované neúspěšnosti mezi gymnázii a nástavbami a učňovskými obory dosahují extrémních hodnot, a to zejména v matematice (neúspěšnost nejslabších skupin oborů je více než dvacetinásobná ve srovnání s gymnázii). Při masifikaci vzdělávání dosahuje účast chlapců na maturitním vzdělávání hodnoty 68–69 maturantů na 100 chlapců věkové skupiny 19–20 let, u dívek se v roce 2013 přiblížila hranici 85 maturantek na 100 dívek stejné věkové skupiny (studijní předpoklady nejslabších z nich jsou už téměř neslučitelné s požadavky i tak nízko nastavené náročnosti maturitní zkoušky).
- Jednoúrovňová maturitní zkouška ztratila téměř veškerý motivační potenciál; absence motivační funkce jednoúrovňové zkoušky je znatelná zejména u tradičně úspěšnějších skupin oborů, pro jejichž žáky je úspěšné absolvování maturitní zkoušky snadno dosažitelné, nemají tedy racionální důvod, aby na přípravu vynakládali jakékoli vyšší úsilí. V takovéto atmosféře lze očekávat, že se ve třídách vytrácí motivovaný tlak dobrých žáků na kvalitu výuky a vítězí spíše tendence efektivní minimalizace úsilí. Takovému tlaku většinou nedokáže vzdorovat ani poctivá snaha kvalitních učitelů.

7.2 DOPORUČENÍ – KLÍČOVÉ FAKTORY ÚSPĚCHU

Na základě informací získaných při realizaci prvních tří ročníků maturitní zkoušky a na základě závěrů z datových analýz výsledků lze dovodit následující doporučení pro vzdělávací systém. Doporučení jsou uvedena pro přehlednost ve formátu strukturovaných klíčových faktorů úspěchu, a to samostatně pro maturitní zkoušku a samostatně pro vzdělávací systém.

7.2.1 Klíčové faktory úspěchu maturitní zkoušky

Mezi klíčové faktory ovlivňující úspěch maturitní zkoušky lze zařadit zejména následující:

- Stabilizace modelu maturitní zkoušky, a to jak v oblasti technologického, logistického zajištění, tak i definice požadavků zkoušek; školy, učitelé, žáci jsou na realizovaný model připraveni, stává se předvídatelným. Jakékoli zásahy uskutečněné bez dostatečného včasného projednání, analýzy a ověření dopadů povedou k další destabilizaci a ztrátě těžce nabytého kreditu;
- V široké odborné diskusi definovat dlouhodobě udržitelný model maturitní zkoušky včetně jeho vazby na kvalifikační zákony; žáci i školy musí s dostatečným předstihem (optimálně před nástupem ke studiu) znát podmínky studia a jeho ukončování. Je nezbytné na úrovni státu najít širokou shodu na dlouhodobém směřování vzdělávací soustavy a jemu pak přizpůsobit i model maturitní zkoušky tak, aby naplnil v maximální míře certifikační funkci, motivoval k dosahování stále vyšší úrovně vzdělanosti a poskytoval relevantní data pro okamžité a zejména strategické rozhodování.
- Postupně, s respektem k ekonomickému, personálnímu a technickému možnostem škol, připravovat přijatelnou, proveditelnou elektronizaci maturitní zkoušky tak, aby: (1) byla udržena stávající vysoká míra bezpečnosti a auditovatelnosti procesů, (2) nedošlo k enormnímu nárůstu nároků na ekonomickou, personální a technologickou participaci

škola, (3) nebylo nutné realizovat zkoušky ve více variantách zadání (zejména didaktických testů) a nezvýšilo se tak riziko masivního nárůstu žádostí o přezkoumání výsledků z důvodu nestejných podmínek konání zkoušky, (4) harmonogram ověřování a implementace elektronizace zkoušky korespondoval s připravovaným dlouhodobě udržitelným modelem maturitní zkoušky.

7.2.2 Klíčové faktory úspěchu vzdělávacího systému

Také v roce 2013 se znovu potvrdila potřeba uskutečňovat opatření naznačená v závěrečné zprávě maturitní zkoušky 2012, a to zejména následující:

- Zahájit diskusi o opatřeních k restrukturalizaci vzdělávací nabídky středního školství a vzdělávacích kapacit maturitních oborů vzdělání a o míře participace žáků na vzdělávání v oborech ukončených maturitní zkouškou;
- Rozhodnout o potřebnosti maturitního vysvědčení jako kvalifikačního předpokladu pro výkon některých povolání, pro která jsou žáci připravováni zejména v učňovském školství; zvláštní pozornost si v tomto smyslu zaslouží otázka, zda nástavbové studium (učebních oborů ukončených závěrečnou zkouškou) ukončované maturitní zkouškou ve skutečnosti plní svoji funkci;
- Posílit státní dohled nad kvalitou a efektivitou vzdělávání a zahájit diskusi o opatřeních, která zajistí dostatečnou a korektní informovanost zainteresované veřejnosti o relevantních aspektech volby oboru vzdělání a střední školy absolventy povinné školní docházky;
- Řešit problém středních škol spočívající ve stále se zvyšující obtížnosti vyrovnávání se s velmi rozdílnou a často prokazatelně nízkou úrovní dovedností a znalostí absolventů základních škol, a to zejména v matematice;
- Hledat cesty zvýšení kvality vzdělávání v oblasti komunikačních dovedností v mateřském jazyce, jejichž tristní úroveň ukazují zejména výsledky maturitních zkoušek konaných formou písemné práce;
- Posílit podporu výuky cizích jazyků zejména v segmentu odborného školství;
- Hledat pokud možno komplexní řešení přechodů v uzlových bodech vzdělávací soustavy (mezi základní a střední, střední a vysokou školou), a to jak z hlediska prostupnosti, tak i z hlediska potenciálu možností využít synergických efektů existujících projektů.

Výsledky maturitní zkoušky a zejména vysoké procento žáků, kteří po absolvování svého studia nezískají příslušný stupeň vzdělání, jsou zřetelným a významným signálem k diskusi o systémových opatřeních, která významně omezí prokazatelné ekonomické ztráty z toho plynoucí.

7.3 ZPĚTNÁ INFORMAČNÍ VAZBA PRO STŘEDNÍ ŠKOLY

Z výsledků maturitní zkoušky je patrné, že motivovala velkou část škol k přijetí opatření, která měla snížit riziko neúspěchu jejich absolventů. Na jedné straně je to podpora přípravy žáků ke zkouškám, na straně druhé zpřísněný pohled na připuštění žáků k maturitní zkoušce (zhruba 11 % žáků přihlášených k jarnímu období maturitní zkoušky 2013 nakonec nekonalo). Zdá se však, že řadě škol tato opatření nepřinesla potřebné efekty namnoze proto, že pracují v podmínkách, které ze své podstaty efekty přijatých opatření minimalizují.

Je na zřizovatelích středních škol a na orgánech krajské správy ve školství, aby výsledky jednotlivých škol a efektivitu přijatých opatření analyzovali a vyhodnotili a přijali taková opatření, která vytvoří školám podmínky k efektivnímu snížení rizik selhání.

Jak již bylo řečeno, maturita se stala akceptovaným, významným prvkem sumativního testování. V procesu plošného, srovnatelného měření úrovně vědomostí však stojí zatím osamocena. Nejsou k dispozici srovnatelná měření v jiných uzlových bodech vzdělávacího procesu, v důsledku čehož chybí důležité exaktní poznatky o přidané hodnotě, kterou školy či obecně jednotlivé stupně vzdělávací soustavy přináší do vzdělávání.

7.4 REFORMNÍ MATURITA A VYSOKÉ ŠKOLY

Rok 2013 nepřinesl žádné oživení zájmu vysokých škol o výsledky společné části maturitní zkoušky jako o možný doplněk kritérií pro výběr uchazečů o vysokoškolské studium. Velmi významný obrat však odstartovalo vyhlášení pokusného ověřování výběrové zkoušky z matematiky.

V prosinci 2013 vyhlásilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy tříleté pokusné ověřování výběrové zkoušky ze středoškolské matematiky (tzv. Matematika+), kterou lze v letech 2015 a 2016 konat jako nepovinnou zkoušku profilové části maturitní zkoušky. Zkouška je koncipována jako **dobrovolná a bezplatná**.

V prvním roce proběhne tzv. pilotní ověření, v jehož rámci se bude 2. 4. 2014 zkouška konat. Zkouška proběhne v režimu logistického modelu, v jakém je realizována společná část maturitní zkoušky. Zadání bude pro všechny uchazeče stejné, didaktické testy budou centrálně vyhodnoceny a výsledky budou žákům k dispozici 11. 4. 2014. Ke zkoušce v rámci pilotního ověření se žáci přihlašují přímo prostřednictvím webového rozhraní. **Přihlásit se může žák, který bude v roce 2014 maturovat, bez ohledu na školu či obor studia.** V letech následujících bude zkouška součástí standardního modelu profilových zkoušek a bude patřit mezi zkoušky nepovinné.

Cílem Matematiky+ není suplovat povinně volitelnou zkoušku ve společné části maturit, která definuje minimální požadavky na absolventa střední školy napříč všemi obory. Matematika+ vychází z požadavků kladených především na uchazeče o technické, matematické a ekonomické obory. Stěžejní část požadavků je obsažena v RVP pro gymnázia. Doplnují je některé dříve tradiční požadavky technicky nebo přírodovědně zaměřených středoškolských oborů, které sice překračují současný obecný rámec RVP, ale i dnes jsou běžně začleňovány do ŠVP gymnázií a ŠVP většiny technických oborů.

Forma zkoušky umožňuje vyhodnotit osvojení učiva v celé jeho šíři a nediskriminuje (na rozdíl od jiných testů sestavených výhradně z uzavřených úloh) žádný běžně probíraný tematický okruh (např. konstrukční geometrii). Důraz je kladen rovněž na produktivní dovednosti žáka, některé úlohy vyžadují také tvořivé myšlení žáka. Specifikace didaktického testu zaručuje srovnatelnost výsledků v čase. Certifikát, který žák získá v letošním roce, bude mít stejnou hodnotu jako certifikáty z následujících let.

Dobré výsledky ve zkoušce Matematika+ mohou dobře garantovat schopnost a vůli žáků úspěšně studovat na vysoké škole. Náročnost zkoušky vyčlenění ze současného průměru uchazečů o vysokoškolské studium zdatné žáky způsobilé k úspěšnému studiu na vysoké škole (v Matematice+ výsledek dobrý a chvalitebný) a žáky aspirující na vynikající úroveň vysokoškolských studijních výsledků (v Matematice+ výsledek výborný).

Matematika+ nabízí také možnost pozitivní motivace žáků ke zvýšenému úsilí při studiu. Pro vysoké školy může být jedním z prostředků aktivního vyhledávání výborných žáků. I přesto, že vyhlášení proběhlo až po termínech pro zveřejnění kritérií pro přijímací řízení na vysokých školách, některé vysoké školy využily příležitosti a podmínily dodatečně udělení motivačních stipendií úspěchem u zkoušky Matematika+.

To zřetelně ukazuje na vysoký potenciál kvalitní, srovnatelné zkoušky pro snížení administrativní i ekonomické zátěže přijímacích řízení vysokých škol. Nutnou podmínkou je však dosažení shody na obsahu a úrovni vlastní zkoušky.